

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž nad
Cerknim, razmnožen na
ciklostili. Od 5. do 17. se-
ptembra 1944 se je tiskal
v tiskarni »Doberdob«
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra 1944
do 1. maja 1945 v tiskarni
»Slovenija« pod Vojskim
pri Idriji, do 8. maja 1945
pa v osvobojenem Trstu,
kjer je izšla zadnja števil-
ka. Bil je edini tiskani par-
tizanski DNEVNIK v za-
sužnjeni Evropi.

Poština plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 800-lir - Leto XLIII. št. 273 (12.905)

Trst, četrtek, 19. novembra 1988

OSREDNJA KNJIZNICA
S. VILHARJA
TRG REVOLUCIJE 1 P.P. 13
66001 KOPER

7096 AA
6010020

Danes v Novi Gorici Gorjupovi dnevi

Biasutti in Šinigoj o uspešnem sodelovanju

Posebna priloga Primorskega dnevnika,
Primorskih novic in Novega Matajurja o odprti meji

Dušan Šinigoj

Adriano Biasutti

Danes, v petek in v soboto bodo v Novi Gorici deseti jubilejni Gorjupovi dnevi, na katerih bo nekaj sto časnikarjev obravnavalo pomembna vprašanja jugoslovanskega tiska, svobode obveščanja, gospodarskega razvoja in gospodarske krize in ustavnih reform v SFRJ. Tokrat bodo imeli študijski dnevi še posebno obeležje z razpravo o odprti meji in aktivni vlogi obeh narodnostnih skupnosti, ki ob njej živita: slovenski v Italiji in italijanski v Jugoslaviji. Prvikrat se bodo srečanja aktivno udeležili časnikarji vseh jugoslovanskih republik in - prav tako prvič - bodo prisotni zastopniki časnikarjev vseh dežel Alpe-Jadran. Osrednji in še posebej zanimiv dogodek bo »selitev« študijskih dni v sosednjo Gorico, kjer bosta na vprašanja odgovarjala oba predsednika: predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Dušan Šinigoj in gostitelj predsednik deželne vlade FJK Adriano Biasutti. Kot uvod in pripravo za ta srečanja so Primorski dnevnik, Primorske novice in Novi Matajur sestavili prilogo z Leksikonom odprte meje, oba predsednika pa sta odgovornima urednikoma Dragu Misleju in Bogumilu Samsi dala obsežnejša skupna intervjuja.

Prvo vprašanje se je glasilo: Mednarodni položaj Dežele F-JK in SR Slovenije označuje skupna meja, ki je tradicionalno odprta, meja prijateljstva. Kakšno stališče zastopa vaša vlada o načelnem terminu odprta meja?

BIASUTTI: »Vlada Furlanije-Juljske krajine je podpirala in podpira vsako obliko delovanja in vsak instrument, ki stvarno in vsebinsko prispeva k uresničevanju koncepta odprte meje.

Za prebivalce Furlanije-Juljske krajine je meja vsakodnevna stvarnost in je naravno, da si želijo in se zavzemajo za vse olajšave, ki naj pospešijo priložnosti za srečanje in soočanje med obema skupnostima. Tudi osebno sem se zavzel pri pristojnih osrednjih rimskih organih in predlagal, naj preučijo možnost prehajanja meje z osebno izkaznico, da bi odpravili birokratske težave na italijanski meji, ki se danes zdijo anahronistične.«

ŠINIGOJ: »Prav gotovo se ta termin kot splošni pojem, ki ga dnevno uporabljamo, po svoji vsebini spreminja in dopolnjuje. Odprta meja mora združevati in ne ločevati, in tako jo tudi razumemo. Seveda z vsem nismo vedno zadovoljni. Prevečkrat prihaja na obeh straneh do posameznih ukrepov, ki nas sili, da razmišljamo o tem, kako dograditi že dosežene rezultate takšnega sodelovanja. Vseeno pa lahko ocenimo, da je to edini možni način življenja ob meji.«

INTERVJUJA
NA 3. STRANI

Po kompromisu med liberalci in drugimi strankami

Cossiga sinoči zavrnil odstop Goriove vlade

Altissimu obljubili znižanje davka na osebne dohodke po
1. juliju 1988, če bo inflacija zdrknila na 4 odstotke

RIM — Cossiga je sinoči zavrnil odstop Goriove vlade in kriza je splahnela. Po seznanitvi z izidom seje vodstva PLI se je odpravil predsednik ministrskega sveta na Kvirinal, da poroča državnemu poglavarju o rezultatih svojih posvetov z delegacijami večinskih strank. Včeraj se je setal namreč s socialdemokrati, republikanci, socialisti in nazadnje demokristjani: vsi so mu potrdili stališča, ki so jih iznesli že na petkovem »vrhu«, in naklonjenost predlogu, da se prebrodi spor z liberalci. Kako? S tem, da se jim obljubi - kot je bilo predlagano že v petek - znižanje davkov od 1. julija 1988 dalje, če bodo seveda za to tudi dani pogoji.

Socialdemokrati so priklimali, češ, bliža se tudi sporazum o novem vsdržavnem energetskem načrtu. Republikanci so naglasili, da finančno stanje v državi ne dovoljuje zdaj nobene davčne razbremenitve, ki jo sicer ljudstvo upravičeno zahteva, in postavili Gorio pred problem o nadzorovanju stavk. Socialisti so izjavili, da o stavkah sploh ni bilo govora, a izrazili zadovoljstvo sprico bližnjega sporazuma tudi glede jedrske energije in sodstva. Demokristjani pa so poudarili, da tiči možnost rešitve krize edinole v sklepih s petkovega srečanja med tajniki večinskih strank. Prava meglenica stališč, torej, ki prav gotovo ne naznanja Gorii lahkih dni.

Zasuku je botroval nepričakovan telefonski razgovor med tajnikoma PSI Craxijem in KD De Mito. Pomenek ni odpravil vseh nesoglasij med njima, je pa prinesel »premirje«, ki bo trajalo morda do kongresa KD. Na vprašanje, če je razgovor pomagal odmašiti zamašen komunikacijski kanal, je namreč Craxi odvrnil, da se mu to ne zdi. Kaj je mislil s tem? Da kanal ni bil odmašen, ali pa da sploh ni bil zamašen? Morda prvo, čeprav je rekel De Mita malo pozne-

je, da niso bili ti kanali nikdar zaprti, pač pa le malo izkoriščeni.

Po koncu posvetov ni preostalo Gorii drugega kot to, da počaka na odločitev liberalnega vodstva. No, po nekajurnem zasedanju so liberalci dali poverjenemu predsedniku vlade znak »prosto«, vendar v značilnem slogu PLI, se pravi na zmeden način: »Krise še zmeraj ni konec,« je dejal Altissimo ob napovedi, da pristaja na sporazum. Liberalci so torej odstopili od protesta in sprejeli - ter ga skušali prikazati kot lastno zmago - tisti osnutek dogovora, ki so ga že zavrnili v petek in s tem sprožili vladno krizo; dejansko gre samo za obljubo - ali »zagotovilo«, kot temu pravijo sami - o znižanju količnikov davka na osebne dohodke IRPEF, če bo zdrknila stopnja inflacije na 4 odstotke, kot to predvideva finančni zakon 1988. Znižanje količnikov bi nadomestili z oklestenjem javnih izdatkov za 1.500 milijard lir. Liberalci so izbojevali v bistvu »formalno« zmago, to je sestavo novega zakonskega besedila oziroma nove razpredelnice B, ki navaja teh 1.500 milijard za kritje davčne razbremenitve. Če pa so se liberalci odpovedali odstopu, je moral zakladni minister požreti svojo apodiktično izjavo o »nedotakljivosti finančnega zakona«. Amato je to ponovil še včeraj zjutraj na seji vodstva PSI, ko pa sta ga zavrnila tako strankin tajnik Craxi kot podtajnik Martelli: »Zdi se mi, da je mogoče finančni zakon šeboljšati,« je rekel Craxi po seji, medtem ko je Martelli še jasneje zatrdil, da bo mogoče prebroditi krizo samo s spremembo spornega dela zakona. Gre za neformalno, a očitno zatajitev besed in dejanj zakladnega ministra in podpredsednika vlade Giuliana Amata, ki je vrh vsega še načelnik delegacije PSI v vladi.

G. R.

CGIL, CISL in UIL potrdile svoj protest

Prihodnji teden splošna stavka

SANDOR TENCE

RIM — Sindikalna zveza CGIL, CISL in UIL je včeraj dokončno potrdila štiriurno splošno stavko za sredo, 25. novembra. Protestna akcija je napovedana proti finančnemu zakonu in proti vladni gospodarski politiki, ki bo po mnenju sindikalnih organizacij prizadela skoraj izključno odvisne delavce ter manj premožne družbene sloje, ne da bi sploh ozdravila gospodarskega stanja v državi, ki je iz dneva v dan vse bolj kritično. Zadnja splošna stavka je bila pred šestimi leti, nakar je sindikalno gibanje zašlo v globoko krizo, ki je dosegla višek ob ljudskem referendumu o draginski dokladi. Ob tisti priložnosti se je tudi razbila enotnost med CGIL, CISL in UIL, ki se danes spet ustvarja, posebno na konkretnih temah, kot je jasno razvidno iz skupnega boja proti finančnemu zakonu.

Sindikati očitajo vladi, da je izdelala proračunske dokumente, ki peljejo naravnost v ekonomsko recesijo in povsem zanemarjajo naložbe za okrepi-

tev produktivnih sektorjev ter za zaje-zitev nezaposlenosti. Vlada ni držala obljub glede omiljenega davčnega pritiska na odvisne delavce in uradnike, ni revidirala davčnih količnikov IRPEF ter je hkrati črtala določene izdatke za socialne storitve in za zdravstvo. Sindikalne organizacije kritizirajo tudi vlado, ker govori o nujnosti gospodarske strogosti, naredi pa malo ali nič v boju proti davčnim utajam, ki predstavljajo že pravi škandal za razvito državo, kot je Italija.

Splošna stavka je bila do zadnjega v dvomu, a ne zaradi domnevnih nesoglasij med sindikati, ampak zaradi vladne krize. Pizzinato, Marini in Benvenuto so bili do zadnjega v dvomu, kaj pravzaprav narediti. Po posvetovanju s perifernimi telesi sindikalne baze pa so se odločili za potrditev protesta, ki je torej v prvi vrsti uperen proti vladi in njeni gospodarski politiki. V vseh večjih mestih bodo prihodnjo sredo na programu protestne manifestacije, o konkretnem pote

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Zahteve Slovenije zaradi preglasovanj na zvezni ravni

LJUBLJANA — »Čaka nas še težek boj,« je pred dnevi ob obisku na Tolminkem dejal predsednik predsedstva Slovenije France Popit, ko je govoril o najnovejših protiinflacijskih ukrepih in o tem, kako so jih sprejeli. Predvsem gre za vse bolj uveljavljeno preglasovanje v skupščini Jugoslavije, ki se je potrdilo pri sprejemanju deviznega zakona, zdaj pri zveznih stabilizacijskih ukrepih, zna pa se podobno zgoditi tudi ob ustavnih spremembah. In preglasovanju se posebej upira Slovenija, ki ima na ustavne spremembe veliko pripomb, na zvezni ravni pa jih preprosto nočejo upoštevati.

Zato je predsedstvo republiške konference SZDL naslovilo na zvezno konferenco pismo, v katerem zahteva, naj na zvezni ravni bolj upoštevajo tudi stališča (Slovenije), ki so različna od večinskega mnenja. Člani predsedstva so na zadnji seji namreč zahtevali, da je treba jasno povedati, kaj je tisto, od česar Slovenija v ustavnih spremembah ne odstopi. Podobno pismo je pred kratkim zveznemu predsedstvu naslovilo slovensko predsedstvo, ki je podobno izpostavilo ta problem. Posebej pa so kritizirali tak način dela, ko ustavna komisija določa besedilo osnutka z večino glasov (in to tudi ko gre za rešitve, ki jim nasprotujejo vsi delegati ene republike). To izjemno negativno vpliva na nadaljnji potek ustavne razprave.

Še posebej Slovence zaskrbljuje dejstvo, da gre za predloge čisto vsebinske narave, ki pa ne najdejo razumevanja med delegati iz drugih republik in pokrajin. Posebej gre za predloge o monopolnem dohodku, izjemno velikih pristojnostih federacije, o prevelikih pristojnostih zveznega sodišča in javnega tožilca ter o financiranju jugoslovanske ljudske armade.

Zaradi tega slovenska socialistična zveza zavezuje svoje delegate v zveznih telesih, da trdno vztrajajo pri sprejetih stališčih in usmeritvah, zvezno konferenco socialistične zveze pa opozarjajo na posledice, če ne bodo upoštevali razlik v pogledih na posamezne ustavne rešitve. Ob tem pa je več kot jasno, da bo spet govor o tem, kako hočejo Slovenci povzročiti ustavno krizo.

N. M.

Nogomet: sinoči v Rimu

Koristen remi
Italije z NDR

□ □ □

Po dolgi borbi proti raku

Včeraj umrl kolesar
Jacques Anquetil

□ □ □

Košarka: sinoči v Trstu

Zagrebska Cibona
pregazila Stefanel

Avstrijske stranke togo zavrnile koroški model dvojezičnega šolstva

DUNAJ — Na včerajšnjem srečanju predstavnikov zveznih in koroških vodstev socialistov (SPÖ), ljudske (ÖVP) in svobodnjaške stranke (FPÖ), je bilo sklenjeno, da se upošteva tako imenovani »pedagoški model« koroških strank. Z drugimi besedami: sprejeli so priporočila, ki de facto pomenijo segregacijo in getizacijo slovenskih otrok v dvojezičnih osnovnih šolah na južnem Koroškem.

Predsednik socialistične stranke Fred Sinowatz (za koroško SPÖ je bil prisoten namestnik deželnega glavarja Erwin Fröhbauer) je po sestanku izjavil, da bo na temelju sprejetih priporočil skupina strokovnjakov izdelala zakonski predlog, o katerem bodo glasovali v parlamentu. Kljub temu, da so bila včeraj sprejeta tista priporočila, s katerimi se predstavniki koroških Slovencev absolutno ne strinjajo (manjše število otrok v razredih), kar omogoča še večjo narodnostno ločitev in osamitev slovenskih otrok, angažiranje učiteljev v dvojezičnih šolah, ki jim ni treba znati slovenščine) je Fred Sinowatz povsem protislovno ugotovil, da so sprejeta priporočila v celoti optimalna za osnovnošol-

ske mladež obeh narodnostnih skupnosti na Koroškem. Na vprašanje ali vse skupaj ne pomeni zmago za svobodnjaško stranko (FPÖ) in njenega vodjo Jorga Haiderja (Haider, ki danes ni bil prisoten na sestanku, je namreč sprožil celotno zadevo okoli koroškega pedagoškega modela), Sinowatz ponovno ni znal povedati drugega kot to, da so priporočila optimalna za obe strani in plod kompromisa.

Predsednika ÖVP in zunanjega ministra Aloisa Mocka (za koroško ÖVP je bil prisoten njen deželni predsednik Harald Scheucher) pa so novinarji vprašali, če meni, da bo današnja odločitev slabo vplivala na jugoslovansko-avstrijske odnose. Mockov diplomatski odgovor: »Odnosi med obema državama so bili vedno odlični, čeprav so se pojavljali tudi problemi.« Znano je namreč, da je Jugoslavija podprla stališče slovenskih organizacij na avstrijskem Koroškem, ki nasprotujejo »pedagoškemu modelu« koroških strank.

BOJAN GROBOVŠEK

Presenetljiv sklep Vrhovnega sovjeta

Borisa Jelcina rehabilitirali

MOSKVA — Politika glasnosti sovjetskega voditelja Gorbačova rojeva presenečenja kot na tekočem traku. Sovjetska tiskovna agencija TASS je namreč v običajni skopi obliki sporočila novico, ki je ni nihče pričakoval: Prezidij Vrhovnega sovjeta je včeraj Borisa Jelcina imenoval za namestnika predsednika državne gradbene komisije. Boris Jelcin bo tako postal funkcionar, enakovreden sovjetskimi ministrom. Njegova nova funkcija bo sicer nižja od prejšnje, ko je bil tajnik moskovske partije, sklep sovjetske vlade pa nedvomno lahko razumemo kot delno rehabilitacijo do včeraj odpisanega politika. Možnost Jelcinove vrnitve v sovjetsko politično življenje pa je postala še manjša, ko je svet zve-

del, da se zdravi v moskovski bolnišnici.

Nič čudnega torej, da je v včerajšnji številki ugledna sovjetska revija Moskovskoe Novosti objavila članek, v katerem so na eni strani obrazložili Jelcinove napake, na drugi pa so ostro obsodili proces, ki ga je moskovska partija organizirala zoper svojega šefa. Novinar je v članku — poznavalci sovjetskih razmer imajo revijo Moskovskoe Novosti za neke vrste glasnico pestrostjo — šel še dlje, saj je zapisal, da ne morejo biti javni tožilci prav tisti, ki so bili samo dan prej najbolj tesni sodelavci svojega šefa.

Verjetno pa je k sklepu sovjetske vlade prispevalo tudi dejstvo, da je bilo med sovjetskimi intelektualci, posebno pa še med študenti, vedno več tistih, ki so glasno zahtevali povratek Borisa Jelcina.

Poleg uradne brošure večine izšel tudi protidokument republikancev

Sklepi preiskave Iran-contras North kriv, Reagan precej manj

WASHINGTON — Ozadje ameriške afere Irangate je izpisano v debeli brošuri rjavkaste barve z naslovom Iran-Contra Affair. Sklepni dokument preiskovalne komisije Kongresa so včeraj razdelili novinarjem, ki so se že nekaj dni pripravljali na dogodek.

Sklepi preiskovalne komisije niso nikakršno presenečenje za ameriško javnost, ki je redno, kdaj celo s pretiranim navdušenjem, sledila preiskavi. (Dobeseden prepis pričevanja in javnega zagovora podpolkovnika marincev Olivera Northa »Taking the Stand« so objavili v žepni izdaji že letos poleti).

Predsednik Reagan je afero Irangate sicer srečno prebolel. Politične brazgotine, ki mu jih je pustil Irangate, pa mu bodo najbrž ostale v trajnem spominu. V dokumentu preiskovalne komisije namreč piše, da je predsednik Reagan zakrivil predvsem »nemarnost«, da je svojim najožjim sodelavcem omogočil izvajanje podtalne politike. Skratka, naj si bo iz malomarnosti ali nezanimanja, predsedniku Reaganu je »ušlo«, da so se mu sodelavci izneverili, da so kršili zakon in »temeljne postavke ameriške ustave«. Podpisniki dokumenta, petnajst demokratskih poslancev in senatorjev ter trije republikanci, mu res niso pripisali večjih prekr-

škov, a ga tudi niso poveličevali. Na Reaganovi predsedniški obleki bo ostala vidna packa, ki je ne bodo mogli zakriti niti njegovi najbolj vdani somišljeniki. Poleg uradnih sklepov preiskovalne komisije je namreč izšel tudi protidokument, ki ga je podpisalo osem republikancev. Po njihovem je predsednik zagrešil le nekaj »napak«, večina senatorjev in člani preiskovalne komisije pa naj bi prišli do »histeričnih sklepov«.

Preiskovalna komisija je pokazala manj razumevanja do podpolkovnika marincev Olivera Northa, ki je menda sam vodil preprodajo orožja Iranu in finančno podpiral nikaragovske contrase. Sodnik Lawrence Walsh, ki je vodil preiskavo, je kritiziral predvsem Northovo laganje preiskovalni komisiji in njegov poskus prikrivanja dokaznega gradiva. Med krivce spadajo tudi kontraadmiral John Poindexter, ki je skušal prikriti škandal, obenem pa si je kot Northov nadrejeni prevzel vso krivdo; minister za pravosodje Edwin Meese, ki se ni primerno lotil sodne preiskave; bivši šef tajnoobveščevalne službe CIA William Casey in general Richard Secord, ki je dostavljal orožje contrasom, a si pri tem prisvojil čedno vsoto 2,2 milijona dolarjev, namenjenih nikaragovskim protirevolucionarjem.

Zaradi podražitev in nizkih plač

Protesti v Makedoniji

SKOPJE — V makedonskem Sbranju so se včeraj delavci skopske Alumine pogovarjali z vodilnimi iz Skopja več kot dve uri. Tri od štirih delovnih organizacij in dve delovni skupnosti imajo prisilno upravo. V zadnjih treh mesecih so delavci dobivali le zajamčeni osebni dohodek - 76.000 dinarjev. Nezadovoljni delavci so zahtevali preučitev odgovornosti bivšega direktorja Milana Džajkovskega in drugih zaradi sedanjega težkega položaja Alumine. Septembra so bili delavci na prisilnem dopustu, saj ni bilo surovin, proizvodnja je povsem zamrla, izgubili pa so tudi izvozne posle. Zadnje podražitve so nezadovoljstvo pretile čez rob in delavci so si poiskali zadoščenje zunaj tovarniškega dvorišča.

Stopanska banka Skopje je včeraj zagotovila sredstva za pokritje izgube Alumine iz leta 1986, vrednost točke za obračun pa so dvignili na 180 dinarjev.

Val nezadovoljstva v Makedoniji pa je poleg delavcev železarne in Alumine zajel tudi druge kolektive. Na protestnem zboru so se zbrali tudi delavci steklarne, rafinerije, Elektro-Skopja, PIK Skopsko polje in v tovarni avtomobilov 11. Oktombri. (dd)

Mrtvi in ranjeni v Londonu

LONDON — Dvajset mrtvih in sto ranjenih je začasen tragičen obračun požara, ki je včeraj popoldne izbruhnil v postaji King's Cross londonske podzemске železnice. Po prvih ugotovitvah se je vnel mehanizem premičnih stopnic. Gasilci so imeli polne roke dela, da so ljudi režili dušljivega dima, ki ja zajel postajo.

● Prihodnji teden

NADALJEVANJE S 1. STRANI

ku protestne akcije pa bodo odločale posamezne stroke, ki bodo seveda upoštevale specifično posameznih produktivnih sektorjev. Časnikarji in tiskarji bodo stavkali šest ur v torek, tako, da v sredo ne bodo izšli dnevnik, radijska in televizijska poročila pa bodo močno okrnjena.

Sindikalno vodstvo CGIL, CISL in UIL se je včeraj ukvarjalo tudi z aktualnim in spornim problemom samousklajevanja stavk v javnem sektorju, posebno v železniškem in v letalskem prometu. Mnenja treh organizacij ostajajo glede tega vprašanja še precej deljena, vsi pa soglašajo, da morata vlada in parlament odobriti morebitni zakonski normativ le po predhodnem posvetovanju s predstavništvii zainteresiranih delavcev. O tej žgoči tematici bo vsekakor tekla beseda po splošni stavki. Sindikalni voditelji so ob koncu z velikim zadovoljstvom pozitivno ocenili torkovo rimsko manifestacijo upokojencev. To je bil zgodovinski dogodek, je podčrtal sekretar CISL Franco Marini, ki dokazuje, da so upokojenci res naveličani obljub in praznih besed.

V hamburški Hafenstrasse se je napetost poglobila

BONN — V hamburški Hafenstrasse se je napetost morda dokončno poglobila. Včeraj zjutraj je namreč skupina petdesetih mladincev začela z odstranjevanjem cestnih barikad. Pred tednom dni se je večje število manifestantov zabarikadiralo v hišah, ki ležijo v mestni četrti St. Pauli. Na tak način so želeli protestirati proti odločbi mestne stanovanjske zadruge SAGA, ki je sklenila, da bo hiše porušila.

Demonstranti so očitno sprejeli dvakratni ultimati šefa deželne vlade Klausa von Dohnanyi. Ta jim je zahteval naj do 14. ure (včeraj) odstranijo vse cestne barikade, danes pa morajo do 14. ure odpraviti vse pregrade znotraj hiš. V nasprotnem primeru bi takoj posegla policija.

Kakšna usoda pa čaka sedaj skupino zagovornikov življenja v stanovanjskih komunah, ki že pet let živijo v Hafenstrasse? Najverjetneje jim bo mestna uprava nudila novo stanovanjsko pogodbo, ki bo potolažila srca vseh demonstrantov. Na sliki (telefoto AP): skupina demonstrantov odstranjuje kup vsakovrstne šare.

Delna demokratizacija poljskega življenja?

VARŠAVA — Včeraj so objavili poročilo poljskega politbiroja, ki vsebuje številne in zanimive novosti. Prva novost je že ta, da so ga dali v javnost nekaj dni pred plenumom CK PZDP. Nove partijske smernice razglasujejo decentralizacijo partijskega vodstva. To bi nedvomno utrdilo teritorialno avtonomijo pri vsakodnevnem odločanju. Poljski politburo namerava razviti in ojačiti samoupravljalni sistem, na tak način ne bo več imela partija takega vpliva, kot ga je imela do danes.

V kratkem naj bi prišlo tudi do reforme v volilnem sistemu. V ta namen nameravajo izdelati novo sestavo občinskega sveta ter poljskega parlamenta. V smernicah poročila politbiroja je govor tudi o novem zakonu, ki bi liberaliziral sestavo novih združenj in s tem počasi uvajal demokratizacijo v družbeno življenje. Nekaj točk poročila je posvečenih tudi sedanjim prehudim birokraciji, ki bo postala nekoliko bolj sprejemljiva.

Vsi ti spodbudni predlogi, ki zgovorno pričajo o pravi demokratizaciji poljskega političnega sistema, pa obsojajo pluralizem sindikatov. CK namerava pretrgati vsako vez z vodstvom Solidarnosti. Kot je v krajšem intervjuju dejal predstavnik Solidarnosti Onyszkiewicz, želi partija prepričati nekatere člane, da bi prestopili na njihovo stran.

Vse te predloge, ki jih vsebuje včerajšnje poročilo, pa bodo obravnavali in šele nato morda odobrili na bližnjem plenumu, ki bo 25. novembra. Na tem pa ne bodo preučili vseh reform, zato bodo razdelili obravnavo na dva dela. Drugi bo na sporedu šele po referendumu, s katerim se bodo Poljaki izrekli o prepotrebni ekonomski reformi.

Problem Romov naj reši zakonodajalec Konec demonstracij v predmestju Rima

RIM — Prebivalci revnih predmestnih četrti Tor Bella Monaca (1300) in Ponte Marconi (700) so odstranili včeraj ponoči cestne in železniške zapore, ki so jih postavili v znak protesta proti naselitvi tega vzhodnega predela mesta z Romi. Demonstrantje so se umaknili po razgovoru njihove delegacije z rimskim županom Signorello in občinskimi svetovalci. Skupščina je posvetila problemu že dve redni seji, jutri pa bo še izredna seja, ki naj bi trajala vse do končne rešitve kočljivega vprašanja. Svetovalci bi morali odobriti predlog-resolucijo o takšnem izhodu iz kaše, ki naj zadovolji ene in druge, domače ljudi in priseljence, v duhu vzajemnega razumevanja in omikanega sožitja.

Zapor ni več, množijo pa se izjave političnih predstavnikov. Podtajnik na pravosodnem ministrstvu Franco Castiglione (PSI) zavrača sleherno zamisel o »romskem getu« ali izgonu nomadov in zahteva čimprejšnjo poravnavo spora v korist obeh taborov s pripombo, da so v nekaterih drugih mestih zadevo rešili zadovoljivo in omogočili Romom tudi dostop do socialnih služb. Bivši podtajnik na notranjem ministrstvu Raffaele Costa (PLI) pripisuje dane razmere pravno-normativnemu paradoksu: parlament je odobril dober zakon, ki daje priseljencem iz držav izven EGS pravico do dela, ni pa odobril tudi predpisov, ki bi urejevali vstop tujcev v Italijo in njihovo začasno bivanje. Z drugimi bese-

dami: mejo je prestopilo na tisoče Romov, ki so se izdajali za turiste, nato pa ostali na Apeninskem polotoku.

Po mnenju Guglielma Castagnettija (PRI) tiči krivda za vse to resda v površnosti krajevnih uprav, vendar zadeva problem državo: opraviti imamo z nomadstvom, ki ni več nomadstvo, zato gre rešiti vprašanje po zakonodajni poti. Franca Bassi navaja, da je stranka zelenih že opozorila na problem Romov v Rimu z gladovno stavko, da skušajo v Reggio Emilii odpreti šolo za ohranitev običajev, tradicij in jezikovnih značilnosti Romov, pa še, da bo verjetno stopil v videmski občinski svet prvi Rom v zgodovini italijanskega političnega življenja. To je Mansueto Leoncovič, 55 let, jugoslovanskega porekla, oženjen in oče štirih otrok, ki je prvi v seznamu neizvoljenih na listi zelenih. Adele Faccio in Sergio Rovasio (PR) napovedujeta belo knjigo o tem, kako da rimska občinska uprava ne izpolnjuje dolžnosti, ki jo bosta predložila sodstvu, ter naslovitev vprašanj na notranjega ministra Fanfanija in ministra za socialne zadeve Russo Jervolinovo. Franco Russo (DP) se zavzema za popolno vključitev Romov v krajevno družbeno tkivo, Bartolo Ciccardini (KD) poziva notranje ministrstvo k smotnejšemu ukrepanju, vatikansko glasilo Osservatore Romano pa brani Rome pred nestrpnostjo.

ENTE NAZIONALE PER L'ENERGIA ELETTRICA
DRŽAVNA USTANOVA ZA ELEKTRIČNO ENERGIJO

Roma - Via G. B. Martini 3

OBVESTILO LASTNIKOM OBVEZNIC

OBVEZNIŠKA POSOJILA S ŠESTMESEČNIMI OVREDNOTENIMI OBRESTMI IN POVIŠANJI GLAVNICE

Sporočamo, da sta v smislu pravilnika spodaj navedenih posojil vrednost kupona in poviška kapitala v izplačilu 1. junija 1987 sledeč:

POSOJILO	Kupon izplačljiv 1.6.1988	Povišek kapitala	
		Polletje 1.12.1987 31.5.1988	Skupna vrednost 1.6.1988
1982-1989 ovrednoteno III. em. (Redi)	8,—%	—2,747%	—11,018%

Podrobnejše obrazložitve zgoraj navedenih vrednosti so objavljene v Uradnem listu.

Razgovor s predsednikoma Dušanom Šinigojem in Adrianom Biasuttijem

Kako je odprta naša meja?

Posebej nas zanima odnos vaše vlade do delovne skupnosti Alpe-Jadran, saj sta tako Slovenija kot Furlanija-Juljska krajina med pobudnicami ustanovitve te skupnosti.

Šinigoj: »Mislim, da smo ob ustanavljanju tako mi, kot tudi Furlanija-Juljska krajina, Hrvaška, Veneto, Koroška in Štajerska videli nujnost takšnega povezovanja, ki je svojo potrditev dobilo na madridski konferenci o varnosti v Evropi, ki je podčrtala pomembno vlogo regionalnega sodelovanja. In Alpe-Jadran je takšna oblika, ki ima hkrati pomembno vsebino, čeprav nekateri radi spekulantsko obravnavajo njeno delovanje. Naše dosedanje skupno delo je imelo eno samo skupno željo, da skušamo probleme, s katerimi se srečujemo, medsebojno razreševati, hkrati pa odpirati tudi nove možnosti tega sodelovanja na vseh področjih, od infrastrukture in varovanja okolja do gospodarskega in kulturnega sodelovanja ali skupne turistične ponudbe. Izredno pomembno je tudi sodelovanje na raziskovalnem področju. Vse to so dejavnosti, pri katerih se ni mogoče zapreti v lastne meje, temveč jih je treba obravnavati skupno. Jasno, da dogovore potem normativno urejamo na državni ravni, vendar je to toliko lažje, če že obstaja pripravljenost, dosežena z medregionalnim sodelovanjem. Nekateri zapisi, ki se pojavljajo kot ocene delovanja te delovne skupnosti, niso vredni komentarja. Zame je pomembno stališče predsedstva SFRJ, ki ga je na proslavi v Novi Gorici povedal predsednik Lazar Mojsov in ki je z željo po nadaljnjem uspešnem delu skupnosti Alpe-Jadran zelo pozitivno.«

Pri sprotne razreševanju posameznih vprašanj v odnosih ob meji je zelo pomembno, kako jih obravnavata zvezni vladi oziroma Beograd ali Rim. Kako ocenjujete ta odnos?

Šinigoj: »Prav gotovo se ocenjevanje posameznih vprašanj tako imenovanih centralnih vlad lahko razlikuje od naših pogledov. Mi, ki ob tej meji živimo, si želimo, da bi bila ta meja čimbolj odprta v skupnem interesu ljudi, ki živijo na tej ali oni strani. Ne glede na to, pa moramo reči, da večino teh vprašanj z zveznim izvršnim svetom uspešno rešujemo.«

Branko Mikulić se konec novembra odpravljaja na obisk v Italijo in v Vatikan. Če bi bili na mestu predsednika vlade, katerim vprašanjem bi namenili posebno pozornost?

Šinigoj: »Na njegovem mestu bi seveda odprl vprašanja s stališča celotne države in pozicije, v kateri smo, v moji vlogi pa bi seveda dodal še nekatera. Predsednika se bosta gotovo pogovarjala o sodelovanju med državama, ki je na nekaterih področjih, posebno gospodarskem, vzorno. Obojim gotovo ustreza takšno sodelovanje, še posebej ob dejstvu, da imamo uravnoteženo trgovsko bilanco. Osebo pa bi še posebej opozoril na vprašanje maloobmejne blagovne menjave in maloobmejne gospodarskega sodelovanja sploh, in še posebej na večje možnosti skupnih naložb ob meji. V mislih imam proste industrijske cone, ki bi ob ofenzivnejši politiki gospodarskih subjektov ob meji lahko prispevale k hitrejšemu razvoju krajev ob meji. Razvojno so seveda izredno pomembne gradnja cest, železniškega prometa in sodelovanja pristanišč. Opozoril bi tudi na vprašanja s področja ribolova, ki so sicer formalno dokaj razrešena, vendar moramo marsikatero stvar še urediti. Seveda v takšnih pogovorih ni mogoče mimo položaja narodnostnih skupnosti na obeh straneh meje. To vprašanje ni obremenljivo, nikoli ga kot takšnega nisem čutil, vendar ga je treba postavljati vedno znova, saj je objektivno in ima svoj pomen. Položaj in sploh življenje narodnostnih skupnosti je namreč v marsičem odvisno od odnosov med sosedama. V vseh pogovorih, ki sem jih imel s kolegom Biasuttijem in pred tem z gospodom Comellijem, smo vedno skušali iskati predvsem rešitve tega vprašanja. Jasno pa je, da takšno zavlačevanje pri celoviti zakonski zaščiti Slovencev v Italiji ni dobro in bi to vprašanje morali čimprej spraviti z dnevnega reda.«

Med aktualna odprta vprašanja sodijo prav gotovo obmejna blagovna izmenjava, razne višje oblike gospodarskega sodelovanja in skupne investicije. Prav slednjih je še vedno zelo malo. Kaj bi lahko na tem področju še storili?

Šinigoj: »Trudimo se precej, res pa je, da ni smo dovolj uspešni. Vprašanje je tudi, če se trudimo na pravem mestu in na pravi način, da bi določilo do več skupnih naložb in skupnih podjetij. Eno je problem zakonodaje oziroma varovanja kapitala, ki ga tudi partner vložiti pri nas, čeprav je jasno, da je takšen denar zavarovan. Po moje je večji problem to, da na tem območju, ki bi moralo biti gospodarsko vitalnejše, ni idej, ni projektov, za katere bi lahko združevali kapital. Če bi projekti bili, čeprav majhni, a atraktivni, bi se lahko o tem lažje pogovarjali. Mi pa se pogosto abstraktno pogovarjamo o skupnih naložbah, oprijemljivejših predlogov pa nimamo. Tam, kjer smo jih imeli, smo tudi nekaj dosegli. Ta deficit idej in projektov je prisoten tako na naši, kot tudi na italijanski strani.«

Poseben pomen dajete infrastrukturi, še posebej avtocestam, katerih gradnja je za ozemlje SR Slovenije ponovno odložena na pomlad. Kakšni so dejanski razlogi za ta zavlačevanja in kako na to vpliva predvidena gradnja tretjega cestnega odseka od Trsta do Reke?

Šinigoj: »Menim, da je posebej pomembno, da smo vendarle prišli do skupnega projekta in da smo ustanovili skupno firmo za gradnjo osimskih cest. Pred nami je pomembna naloga zaključevanja finančne konstrukcije, pri čemer je pomembno, da so v programu, ki ga je zvezni izvršni svet predstavil zvezni skupščini, tudi ovrednotena potrebna sredstva za ta projekt. Mi vsi bi bili zadovoljni, če bi bile ceste že zgrajene, vendar to ne gre kar tako. Včasih človeka presenetijo nekatere majhne stvari, ki lahko zelo zapletejo reševanje posameznih problemov. Kljub temu smo se že dotokli tako daleč, da imamo narejene vse projekte za cestna odseka Razdrto-Fernetič in Razdrto-Vrtolba, ter da zdaj zavzeto delamo na projektih za avtocesto Trst-Reka. Pri tem moram povedati, da gre za en sam projekt osimskih cest, in da so vsi trije odseki pri tem enakopravni.

Dušan Šinigoj

ni. Seveda pa bodo imeli prednost tisti, za katere je pripravljene več projektne dokumentacije.«

Vprašanje ribolova v Tržaškem zalivu je vsaj formalno dokaj rešeno, glede na ugotovitve strokovnjakov o umiranju zaliva, pa se odpirajo nova. Kako nameravata obe vladi v prihodnje obravnavati to problematiko?

Šinigoj: »Mnenja sem, da smo vprašanje ribolova v Tržaškem zalivu razmeroma zadovoljivo uredili, vsaj s te, kot pravite, formalne strani. Mešana komisija, ki smo jo ob tem ustanovili, deluje, probleme, ki nastajajo, pa skušamo sproti reševati. Najpomembnejši zalogaj gotovo ni v tem, kako bi eni in drugi naložili čimveč rib in druge morske hrane, pač pa kako bomo zavarovali Tržaški zaliv in ohranili ter razširili življenje v njem. V tem pomenu bi morali obravnavati obstoječi ribiški četverkotnik in mislim, da želja po tem obstaja na eni in na drugi strani. Zato so možnosti, da vendarle najdemo nekatere zares skupne rešitve.«

Med obema državama je odprtih še cela vrsta ekoloških vprašanj, ki se razmeroma počasi razrešujejo, čeprav imajo te aktivnosti v skupnosti Alpe-Jadran polno podporo. Toda problemi termoelektrarne pri Tržiču in Plomin II, propadanje gozdov, zaježitve Soče na italijanski strani ter vprašanje odplak so vse bolj aktualni. Kaj lahko storimo?

Šinigoj: »Glede teh vprašanj smo v rednih kontaktih in z italijanske strani imamo zagotovila, da nas bodo v primeru kakršnihkoli projektov o tem obvestili ter seznanili z vsemi kazalniki, ki so pomembni za varovanje okolja. Po naših informacijah gradnja termoelektrarne v sosednji deželi ni posebej aktualna, nekaj podobnega pa velja tudi za Plomin. Kot sem obveščen, zahteva hrvaški sabor ob vsakem posegu zagotovilo, da bo poskrbljeno za varovanje zraka, ki je že tako ali tako ekološko izredno načet. Glede varovanja morja pa menim, da je izredno pomembna izmenjava podatkov z observatorijem v Trstu, ki opravlja ustrezne raziskave, saj ni treba, da eni in drugi vlagamo denar v iste namene, če lahko skupaj dosežemo iste cilje.«

Prej ste že omenili, da ob takšnih pogovorih ni mogoče mimo vprašanj narodnostnih manjšin. Kako ocenjujete vlogo obeh narodnostnih skupnosti v odnosih med državama ter kako obravnavate odnos do italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji in položaj Slovencev v Italiji?

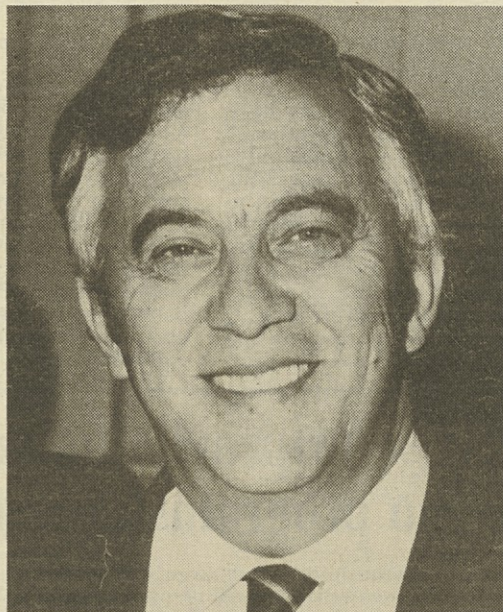
Šinigoj: »Mislim, da je bilo o izrednem pomenu narodnostnih manjšin pri razreševanju sosedskih odnosov že veliko povedanega in njihova vloga jasno opredeljena in ovrednotena. Glede odnosa do italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji pa naslednje. Enotno obravnavanje vprašanj s področja življenja in delovanja pripadnikov italijanske narodnosti in njihovih ustanov je praktično konstituirano kot trajno vprašanje in odgovorni skupno razrešujejo probleme, kot so financiranje raziskovalnega centra v Rovinju, gledališke dejavnosti in drugih kulturnih programov, založništva in tako naprej. In mnenja sem, da ta vprašanja razmeroma dobro razrešujejo. V Sloveniji menimo, da narodnostna skupnost, ki živi kot manjšina, nikoli ne more imeti takšnega položaja, da ne bi bila ogrožena od večinskega naroda. Zato ustrezno narodnostno politiko izvajamo tako na ravni občin, obalne skupnosti in republike. Želeli bi, da bi takšen odnos do teh vprašanj imeli tudi na italijanski, avstrijski in madžarski strani, ko obravnavajo položaj Slovencev, ki tam živijo.«

Seznanjeni ste s težavami, ki jih imajo pri svojem delu nekatere ustanove Slovencev v Italiji. Gre v prvi vrsti za finančne probleme. Kako jih lahko skupno razrešujete?

Šinigoj: »V pogovorih s predstavniki sosednje dežele Furlanije-Juljske krajine vztrajamo, da se v največji možni meri, glede na pristojnosti, ki jih dežela ima, ta vprašanja ustrezno rešujejo. Še posebej pri tem opozarjamo na nekatere izredno pomembne ustanove, kot je recimo Slovensko stalno gledališče iz Trsta, ki se tako rekoč iz sezone v sezono bori z eksistenčnimi vprašanji. Največja slabost je v tem, da ni nekega trajnega varnega načina financiranja teh ustanov in se te upravičeno čutijo nenehno ogrožene.«

In za konec še vaša ocena tega srečanja novinarjev ob meji?

Šinigoj: »Zamisel Društva novinarjev Slovenije v organizaciji letošnjih Gorjupovih dni v Novi Gorici, rojstnem kraju Mitje Gorjupa, je gotovo zelo posrečena. Prav tako je lahko zelo koristno srečanje z novinarji iz sosednje dežele in seveda s predstavniki oblasti. Novinarske hiše tudi sicer že sedaj dobro in uspešno sodelujejo, kar ustvarjalno prispeva k vzdušju sožitja ob meji, krepi dobrososedske odnose in iz dneva v dan bolj odpira to mejo.«

Adriano Biasutti

Pri sprotne razreševanju težav na posameznih področjih je velikega pomena odnos zveznih vlad do te problematike. Kako ocenjujete ta odnos in do kakšnih težav prihaja?

Biasutti: »Zdi se mi, da so odnosi med italijansko in jugoslovansko vlado resnično prijateljski in jih navdihuje iskreno tvoren pristop. Že dejstvo, da se predsednika obeh vlad srečujeta za periodično izmenjavo mnenj o velikih mednarodnih vprašanjih in za obravnavo bilateralnih problemov, dokazuje stopnjo političnega sodelovanja med državama. Za deželi ob meji pa je to jamstvo, da se skupna vprašanja preučujejo.

Težave v dialogu med Italijo in Jugoslavijo lahko izhajajo predvsem iz dejstva - kar se večkrat dogaja s problemi, ki zadevajo »periferijo« - da do mejnih vprašanj ni dovolj pozornosti in se jih ne dojema v celoti.

V takih primerih je šestokrat dolžnost Furlanije-Juljske krajine in Slovenije, da se zavzamejo za reševanje problemov in da sugerirata vladam tudi rešitve. Osebo sem izbral tako pot ob skorajšnjem srečanju Gorja-Mikulič.«

Posebej nas zanima odnos naše vlade do skupnosti Alpe-Jadran, saj sta Slovenija in FJK pobudnici ustanovitve te skupnosti.

Biasutti: »Ker je bila med pobudnicami skupnosti Alpe Jadran, je Furlanija-Juljska krajina dolžna, da pozorno in angažirano sledi procesu razvijanja sodelovanja med zdaj že 14 deželami, ki so v skupnosti.

Dejstvo, da se je oblikovala tako raznolika skupnost, dokazuje, da je v tem delu Evrope dozorel čas za premostitev politično-ideoloških, družbenih in gospodarskih barrier in čas za skupno reševanje problemov, ki so povezani s skupnim jutri.

Vsekakor pa se moramo izogniti nevarnosti, da bi ob morda ne povsem zadovoljivih rezultatih postopno upadlo navdušenje partnerjev skupnosti Alpe Jadran: da bi se to ne zgodilo moramo, po mojem mnenju, osredotočiti pozornost na majhno število ključnih skupnih problemov.«

V kratkem bo predsednik jugoslovanske vlade Branko Mikulić obiskal Rim in Vatikan. Ko bi bili predsednik vlade Gorja, katera vprašanja bi načeli v razgovoru z jugoslovanskimi sogovorniki in kaj vse bi pričakovali od jugoslovanske strani?

Biasutti: »Jugoslovanski premier bo v Rimu prihodnji teden in za njegov obisk vlada veliko pričakovanj, saj prihaja v trenutku, ki je po eni strani težav, po drugi pa tudi pomembnih. Trenutek je težaven, ker zelo verjetno dotlej še ne bo oblikovana nova vlada, pa čeprav predstavlja predsednik Gorja s svojo osebo kontinuiteto. Trenutek je pomemben, saj se je našemu vzhodnemu sosedu zdelo primerno, da se posvetuje prav z italijansko vlado v času hude gospodarske krize v Jugoslaviji.

Raje bi povedal, kaj pričakujem od obiska, kot pa da bi se zamišljal v koži predsednika Gorje. Želel bi, da bi predsednika vlad govorila o sodelovanju v okviru obmejnih sporazumov, o cestnih infrastrukturah, ki jih je treba urediti in o dokončni rešitvi vprašanja ribolova (zlasti v severnem Jadranu).

Rad bi tudi, da bi se naša vlada na neki način zavzela - morda tako, da bi sprožila skupno akcijo v odnosu do Zahoda - za jugoslovansko gospodarsko krizo in bi prešudirala primerne prijemle, ki naj bi prispevali k rešitvi problema, ki nedvomno zadeva vse.«

Med aktualna odprta vprašanja sodijo prav gotovo obmejna blagovna izmenjava, razne oblike gospodarskega sodelovanja in skupne investicije, ki jih je izredno malo. Ste z doseženim zadovoljni oziroma kaj bi še lahko storili?

Biasutti: »Ne bi mogel trditi, da so upravitelji in gospodarstveniki zadovoljni z doseženim obmejnim gospodarskim sodelovanjem, še zlasti, če upoštevamo pričakovanja izpred nekaj let. Res je, da je bilo precej narejenega in da danes z zadovoljstvom ugotavljamo obstoj nekaterih naših podjetij in nekaj zelo zanimivih skupnih načrtov. Vendar mislim, da bo treba iskati še druge oblike sodelovanja še zlasti na področju joint-ventures. Furlanija-Juljska krajina si prizadeva, da bi vlada in parlament odobrila zakon o mejnih območjih, na katerega zelo računamo. Gre za ukrep, ki bi nam moral omogočiti - in to je naša želja - da znatno razvijemo mednarodno gospodarsko sodelovanje. Ta zakon naj bi namreč krepil našo blagovno menjavo z vsemi trgi, vendar v njegovem okviru bo veliko prostora za sodelovanje z Jugoslavijo, predvsem za sodelovanje s sosednjimi jugoslovanskimi republikami, s katerimi bi lahko načrtovali nove možnosti kooperacije v proizvodnih sektorjih.«

Mnogo se je govorilo - ne pa vsega naredilo - o cestnih povezavah. Gre za dokončno ureditev cest in avtocest na italijanski strani, ki so že v gradnji, in za avtocestne povezave na jugoslovanski strani. Kako je z razgovori o skupnem finansiranju? Kako na vse to vplivajo predlogi o gradnji tretje avtoceste Trst-Reka?

Biasutti: »Ne soglašam z ugotovitvijo, da se je veliko govorilo in malo naredilo. Mislim namreč, da so bili ustvarjeni pogoji za dopolnitev infrastrukturnih povezav med Jugoslavijo in Italijo. Če je prišlo do zamud, jih je treba pripisati nastali jugoslovanski gospodarski krizi, za katero imamo dosti razumevanja.

Na italijanski strani se pospešeno gradijo avtocestni odseki do glavnih mejnih prehodov z Jugoslavijo.

Vem, da si slovenska stran prizadeva, da bi nadoknadila zamujen čas in, kot sem obveščen, za odseke Razdrto-Trst in Razdrto-Gorica evidentira italijanske partnerje, ki bodo finansirali tisto polovico stroškov, ki ga ne pokriva jugoslovanska zvezna vlada.

V tem okviru je Furlanija-Juljska krajina imela pomembno vlogo.

Glede avtoceste Trst-Reka pa smo izvedeli, da se hrvaška vlada zavzema, da bi na italijanskem kreditnem trgu našla potrebna finančna kritja.

Ostaja nam en sam dvom in bomo prosili predsednika vlade, da ga razčisti s predsednikom Mikulićem: in sicer naj jugoslovanska zvezna vlada zagotovi 50-odstotno kritje za vse tri avtoceste. Če tega jamstva ne bo, bomo zahtevali, naj naša vlada vztraja pri jugoslovanskem sogovorniku, da se spoštuje prednostna lestvica, ki predvideva začetek del za cestne krake (bretella).

Vprašanje ribolova v Tržaškem zalivu je vsaj formalno dokaj dogovorjeno, glede na ugotovitve strokovnjakov o umiranju zaliva, pa se odpirajo nove dileme. Kako se nameravata obe vladi v prihodnje lotiti reševanja »ribiške« problematike?

Biasutti: »Brez dvoma je Tržaški zaliv najbolj kritična točka v Jadranskem morju, ko gre za uravnotežen razvoj ribolova italijanskih in jugoslovanskih ribičev.

Na tem področju je potrebno poiskati ustrezne in učinkovite načine kooperacije, ki bi lahko zadovoljili upravičene želje naših ribičev. Prepričan sem, da bosta mešana komisiji, ki sta jih pred meseci ustanovili italijanska in jugoslovanska vlada, našli omenjene rešitve. Komisiji proučujeta morsko biologijo s ciljem, da ohranita - v interesu obeh držav - morsko bogastvo tega področja. Poleg tega se morata komisiji sporazumeti o pravilniku, ki bo veljal za vse jugoslovanske in italijanske ribiške ladje, ki bodo lahko ribarile na področju, ki ga predvideva meddržavni sporazum iz leta 1983.«

Med obmejnimi kraji Jugoslavije in Italije je odprtih še cela vrsta ekoloških vprašanj, ki se zelo počasi razrešujejo, čeprav imajo ti napori v okviru skupnosti Alpe Jadran vso podporo. Toda problemi gradnje termocentral pri Tržiču in Plomina II, propadanja gozdov, zaježitve Soče na italijanski strani ter odplak iz Rabeljskega rudnika so vse bolj aktualni. Kaj lahko storimo?

Biasutti: »Ko govorimo o zaščiti okolja v naših krajih ne bi želel, da bi podcenjevali vlogo, ki jo lahko ima pri tem delovna komisija v okviru skupnosti Alpe Jadran. Proti onesnaževanju, obramba gozdov in vodnih površin, pravilno izkoriščanje ozemlja so vprašanja, ki se jih moramo lotiti globalno. Onesnaževanje (to na žalost potrjuje tudi pojav kislega dežja) ne pozna političnih in upravnih mej.

Ne bi želel, da bi zaradi pomanjkanja informacij ali zaradi strateških načrtov, ki jih izdelujejo za pridobivanje energije državne ali deželne vlade, prišli do tiste skrajne točke, od koder ni več povratka. To bi seveda onemogočilo vsakršni napor za izdelavo načrtov, ki bi dvignili kvaliteto življenja naših ljudi. Zato menim, da je izredno koristno, že kar nujno, da vse te probleme predstavimo prvi komisiji delovne skupnosti Alpe Jadran, ki skrbi prav za krajevno ureditev in varstvo okolja. Tako bomo lahko skupno poiskali vse poti, ki nas bodo pripeljale do boljše bodočnosti.«

Ko govorimo o odnosih med deželama, ne moremo mimo pomembnega vprašanja narodnostnih manjšin. Kako ocenjujete njuno vlogo v odnosih med deželami in državama? Kakšno je stališče deželne vlade FJK do globalne zaščite Slovencev v Italiji, do finančnega zakona in do reševanja nekaterih izredno kritičnih problemov slovenskih kulturnih ustanov, kot je na primer Slovensko stalno gledališče, slovenska zasebna šola v Benetici in podobno? Kakšen je odnos do italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji in stiki z Unijo Italijanov za Istro in Reko?

Biasutti: »Prisotnost manjšin je vzpodbuda, da poglobimo poznavanje in sodelovanje med obema državama. Slediti problemom svoje manjšine, ki živi v drugi državi, ne more biti omejeno le na manjšinsko vprašanje, saj se problemom lahko uspešno lotevamo samo v ozračju splošnega zaupanja. Deželna vlada FJK že dolgo časa zahteva, naj osrednja vlada pripravi globalni zaščitni zakon za Slovence v Italiji. Gre za pristojnosti države in prav zato, ker je to vprašanje zelo pomembno, naša deželna vlada zahteva, naj osrednja vlada izdela zakonski osnutek, ki bo odgovarjal potrebam slovenske narodne skupnosti. Soglašamo z zaskrbljenostjo, ki so jo pred nedavnim izrekle slovenske organizacije, ker so iz državnega finančnega zakona odpadle postavke, ki so že bile v veljavi, v korist slovenskih kulturnih in družbenih pobud. Obvezujemo se, da bomo zahtevali, naj se omenjene potrebe pravilno upoštevajo. Prav v tem okviru vidim rešitev za nekatere izredno kritična vprašanja, kot je prav Slovensko stalno gledališče, za katerega se je Dežela vedno zavzemala. Z italijansko manjšino v Jugoslaviji je Dežela že ob svoji ustanovitvi želela imeti čvrste stike in to posebno na kulturnadaljevanje na 12. STRANI

Tiskovna konferenca predstavnikov KPI

Deželna vlada bi se morala odločneje zavzeti za sklicanje konference o državnih udeležbah

Deželna konferenca o državni soudeležbi, ki je bila napovedana za 20. in 21. novembra, je bila ponovno preložena, tokrat na mesec januar, vendar tudi ta datum ni zanesljiv zaradi vladne krize, ki se zaostre. Kaže torej, da tega pomembnega srečanja v doglednem času ne bo. O vzrokih tega zavlačevanja so včeraj na tiskovni konferenci govorili člani deželnega tajništva KPI Viezzi in Paizza ter načelnik deželne svetovalske skupine KPI Tarondo. Tiskovne konference so se udeležili tudi sindikalisti in predstavniki številnih tovarniških svetov.

Tajništvo in svetovalska skupina KPI sta ostro obsodila brezbržnost deželne vlade do perečih problemov, ki zaobjemajo celotno tržaško industrijsko stvarnost. Delavci in sindikat si od deželne konference o državnih soudeležbah veliko pričakujejo, stalno odlašanje pa vzbuja sum, da Dežela ni sposobna uresničiti smernic, ki bi bile na konferenci iznešene. Vendar pa prav specifični deželni zakon, oziroma člen 3 zakonika dežel s posebnim statutom predvideva tovrstna sočuenja z osrednjo vlado, zlasti ko gre za splošne probleme gospodarskega in ekonomskega značaja. Zadnja konferenca o državnih soudeležbah je bila januarja leta 1982, resnici na ljubo pa so se stvari od takrat prejšle poslabšale kot ne. Tržaško industrijo in manufakturni sektor pestijo težave, ki se postopoma spreminjajo v nerešljiva vprašanja. Številne, nekoč trdne industrije propadajo, vse več je dopolnilne blagajne, očitno je tudi pomanjkanje ustreznih proizvodnih načrtov, ki bi v razmeroma kratkem času obrodili dobre sadove. Skratka, gre za popolno pomanjkanje politične volje in za nesposobnost deželne vlade, ki so se od tedaj zvrstili. Delavci upravičeno dvomijo v sposobnost tega najvišjega političnega organa, je dejal Paizza, "deželni odbor pa tudi ne izkorišča pristojnosti, ki mu jih dodeljuje zakon. Ladjedelništvo, železarstvo, dizelski in raziskovalni sektor, Tovarna velikih motorjev so primeri, ki jih ni treba posebej razlagati. Ustanovitev posebnih družb, kot je na primer družba za industrijsko promocijo SPI, ni prinesla otipljivih uspehov, še več, SPI sploh ni postala izvršilni organizem, kot so vsi pričakovali. Gre torej za popolno sprenevedanje deželne uprave, ki ne zna, ali

nemara noče osredotočiti pozornosti osrednje vlade na teritorij, ki vidno in vztrajno propada."

KPI je nadalje kritična tudi do načina, s katerim se Dežela pripravlja na konferenco o državnih soudeležbah, brez predhodnih posvetovanj in preverjanj, kot bi si od predstavnikov IRI pričakovala čudodelno zdravilo. Vprašljivo pa je, kako bi to zdravilo znala ustrezno porazdeliti na odprte rane. Prav zato krajevna KPI opozarja, da konferenca kot taka še ne predstavlja rešitve, temveč da bo potrebno predvsem najti način, kako njene smernice izko-

ristiti za prihodnost. Poživitev industrijskega sektorja ni najtežji korak, problem je vzdrževanje njegove ravni, vključevanje na domače in mednarodno tržišče, upravljanje ustrezne delovne sile in razpoložljivih denarnih sredstev. Tega pa krajevne uprave, začeniš, z deželno, očitno ne znajo. Predstavniki KPI v deželnem svetu in v parlamentu se zato obvezujejo, da bodo v okviru svojih pristojnosti izvajali primeren pritisk na deželno vlado, da izdela jasne in uresničljive načrte za okrepitev krajevne industrije in gospodarstva. (mi)

PSI se pripravlja na volitve z deželno programsko konferenco

Socialisti iz Furlanije-Juljske krajine začenjajo priprave na junijske deželne volitve s programsko konferenco, ki naj opredeli njihovo volilno platformo. V ta namen prireajo v soboto in nedeljo v Gorici dvodnevni seminar, na katerem bodo obravnavali v poglavljenem komisijskem delu tematska vprašanja, ki bodo osnova socialističnega programa za prihodnje deželne volitve. Lotili se ji bodo, kot je včeraj poudaril deželni podtajnik in odgovorni za program Ferruccio Nilia, na predstavitveni tiskovni konferenci na sedežu PSI v Trstu, z najbolj odprtim pristopom, saj deželno vodstvo PSI ne bo odprlo programske konference s svojim uvodnim dokumentom, ampak bo prepusilo razpravi v strokovnih komisijah, da analizira vse najpomembnejše argumente političnega, gospodarskega in družbenega življenja na deželni ravni in zanje nakaže najustreznejše rešitve.

Deželni tajnik PSI Saro pa je na tiskovni konferenci uvodoma naglasil, da predstavlja programsko konferenco, ki so ji dali naslov »Zamislite socialistov za Furlanijo-Juljsko krajino«, uresničitev obveze z zadnjega deželnega kongresa PSI, da namreč socialisti izdelajo na osnovi temeljite analize deželnih družbeno-gospodarskih razmer politične smernice za nadaljnje delovanje stranke. Potreba po novi politični platformi je toliko bolj očitna v času, ko se mora PSI pripraviti na bližnje deželne volitve. Pomembnost programske konference potrjuje tudi dejstvo, da jo bo zaključil poseg vsedržavnega namestnika tajnika Claudia Martellija.

Konferenca se bo začela v soboto ob 9.30 v prostorih razstavišča Espomego v Gorici z umestitvijo 4 delovnih komisij, ki bodo obravnavale ves dan institucionalne probleme (predsedovali bodo Castiglione, Pittoni, Seghene in Zanfagnini), vprašanja ekonomskega razvoja (Blasig, Carbone, Francescutto, De Carli, Nilia, Vespasiano), socialne službe in kulturo (Agnelli, Breda, Manzoni, Renzulli, Rigo) in upravljanje teritorija ter okolja (Biasutti, Bulfone, Cinti, Ermano). V nedeljo se bo seminar preselil v goriško gledališče Verdi, kjer bodo predložili sklepe delovnih komisij in bosta spregovorila senator Franco Castiglione, državni podtajnik za pravosodje ter poslanec Gabriele Renzulli, član vsedržavnega vodstva PSI, sklepni govor pa bo imel Craxijev namestnik Claudio Martelli.

Delo strokovnih komisij bo povsem odprto, tako da bodo mogli poseči v razpravo vsi člani PSI, k sodelovanju pa so povabili tudi sindikalna in delodajalska strokovna združenja ter kulturne ustanove. Na izrecno vprašanje našega dnevnika je deželni tajnik Saro povedal, da bodo o vprašanjih slovenske narodnostne skupnosti razpravljali v vseh komisijah, zlasti v tisti, ki se bo ukvarjala z institucionalnimi vprašanji.

Pogovor z ravnateljem Svetkom Grgičem

Na šolah GM se je letos vpisalo kar 435 gojencev

Smo komaj na začetku delovnih sezon naših društev in ustanov in šele dva meseca od začetka letošnjega šolskega leta. Čas obračunov o opravljenem delu torej še ni napočil, je pa sedaj priložnost, da pogledamo, kako je steklo življenje v naših osrednjih kulturnih ustanovah - v našem primeru v šoli Glasbene maticice.

Obrnili smo se na ravnatelja šole GM prof. Svetka Grgiča, da nam posreduje nekaj okvirnih podatkov.

»Skupno se je v našo šolo letos vpisalo 435 gojencev, torej toliko, kot v lanskem šolskem letu. Šola v Trstu ima 196 gojencev, podružnica v Škedenju 15, v Miljah 15, v Boljuncu 43, na Opčinah 90, na Proseku 21, v Zgoniku 5 in v Nabrežini 50. Gojenci se učijo naslednjih instrumentov: klavirja (teh je največ), solopetja, violine, violončela, flavte, oboe, fagota, klarineta, roga, trobente, pozavne, kitare, harmonike in kljunaste flavte.«

Prvič so letos začeli na šoli s poukom solopetja. »Ker se je prijavilo že pet gojencev, bi bilo prav,« je dejal ravnatelj Grgič, »da bi s tem poukom nadaljevali, kot bi bilo prav,« je še pristavil, »da bi končno rešili tudi problem rednega pouka trobil. Mi se trudimo, da bi to vprašanje rešili; upamo in želimo, da bi nam to čimprej uspelo.«

Tudi o zborovski dejavnosti v sklopu te naše osrednje glasbene ustanove je bil govor. »Vodstvo naše šole je močno zainteresirano, da bi otroški, mladinski in dekliski zbor dobro in uspešno delali, ker cenimo vse, kar je bilo na tem področju storjenega. Vemo, da lahko vsi trije zbori, še posebej mladinski, delujejo in dosegajo uspehe le, če imajo zadostno število mladih pevcev, ki so osnova za izdelavo programov in za dober napredek. Zato ponavljam, v imenu vodstva GM, poziv na vso našo javnost — na gojence naše šole, predvsem pa na vse mlade iz mesta in njegovega predmestja, da bi se tem našim zborom pridružili.«

Konec novembra, oziroma v začetku decembra, se bodo začeli na šoli GM interni nastopi — tisti, ki dajejo gojencu možnost, da se že sedaj sooči z občinstvom, da se otrese treme in da svojim pedagogom, predvsem pa

Ravnatelj šole GM Svetko Grgič

staršem, prikaže svoj učni napredek in znanje. Teh nastopov je bilo lani kar okrog 40.

»Tudi tokrat bodo nastopi v glavnem v Gallusovi dvorani. Odvijali se bodo enkrat tedensko, ali pa vsakih 14 dni. Tokratni nastopi bodo pomembni še posebno za gojence, ki se učijo trobil, ali harmonike, ker bo v drugi polovici marca republiško tekmovanje v teh instrumentih v Novem mestu. Tisti, ki se bodo na tem tekmovanju uvrstili na prva mesta, bodo lahko šli tudi na zvezno tekmovanje. In ker so naši gojenci in glasbene skupine na takšnih tekmovanjih že prišli tako visoko, je prav, da se gojenci dobro pripravijo tudi na tokratno tekmovanje.«

V tem šolskem letu bo v Trstu tudi srečanje mladih slovenskih glasbenikov iz treh obmejnih dežel. Lani je bilo takšno srečanje v Celovcu, tokrat bo pri nas, predvidoma v drugi polovici meseca maja.

Na programu je še srečanje glasbenih šol iz Primorske, ki bo tokrat v Prosvetnem domu na Opčinah. Točni datum še ni znan, vendar bo srečanje, ki povezuje gojence glasbenih šol Primorske in njihove pedagoge, v prvi polovici meseca marca.

N. L.

V nedeljo na pobudo krožka »E. Miani«

Enzo Tortora in Luciano Rapotez o svojih izkušnjah s sodstvom

Gost prihodnjega srečanja, ki ga prireja krožek »Erocle Miani« bo Enzo Tortora. Svoje zagonetno srečanje s sodnimi oblastmi bo primerjal z dramatičnimi dogodki, ki jih je svojčas doživljal Miljčan Luciano Rapotez. Tortora je že lanskega novembra gostoval v Krožku, kmalu po izpustitvi iz zapore in popolni oprostitvi prekrškov, ki so mu jih sodniki pripisali.

Luciano Rapotez je tržaški javnosti znan že vrsto let, saj je celih 31 mesecev preživel v zaporu, potem ko ga je sodišče po krivem obsodilo trikratnega zločina in ropu. Dogodek, ki je pretresel Trst, se je zgodil 14. septembra 1946 nad Miljami, že od leta 1955 pa se Rapotez bori za primerno odškodnino, ki mu jo je dolžna država. Obsodba, ki je v času Scelbove politike in "lova" na bivše partizane (v njihovih vrstah se je Rapotez boril) je zavzemala prej politične kot sodne obrise, prizadetemu pa je popolnoma pokvarila življenje. Rapotez se je že v petdesetih letih odločil, da si bo pravico izposloval sam, vendar je bil njegov boj težak in neskončen. Kasacijsko sodišče mu je pred časom končno odobrilo prošnjo za odškodnino in prav o tem bo govor na srečanju s Tortoro. Argument je toliko bolj aktualen, saj sovpada s pravkar zaključenim referendumom o sodstvu.

Tortora in Rapotez bosta o svojih izkušnjah govorila v nedeljo, 22. t. m., ob 11. uri v Časnikarskem krožku. V razpravo bo posegel tudi odvetnik Fabio Degiovanni.

Nova postavitev tržaške operne hiše

Donizettijeva »Hči polka« kmalu v Verdiju

Po Carmen in Faustu pripravlja tržaška operna hiša novo premiero: 28. novembra bo namreč v Verdiju prva predstava Donizettijeve opere »Hči polka«. Gre za bolj lahkotno delo, v katerem se med solzami in smehom odvija zgodba o siroti Mariji, ki jo posvoji cel regiment in katerega mora zaljubljeni Tonio prositi za njeno roko.

Delo bo režiral Filippo Crivelli, orkester bo vodil mladi milanski glasbenik Carlo Rizzi, v glavnih vlogah pa bosta pela Luciana Serra in Aldo Bertolo. V drugih vlogah bodo nastopili še tržaška mezzosopranistka Rosa Laghezza, Domenico Trimarchi, Graziano Polidori, Lidia Gastaldi, Vito Susca in Giuseppe Botta.

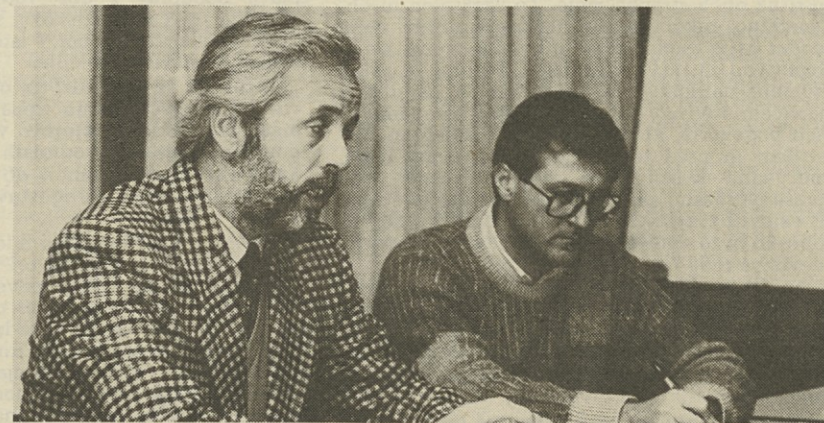
Janez Povše gost Slovenskega kluba

Odrska postavitev med provokacijo in kreacijo

Torkov večer v Slovenskem klubu so prireditelji posvetili razmišljanju o umetnosti in osvetlitvi sodobnega gledališkega trenutka ter moderni odrski postavitvi predstav. O tem problemu je obširno spregovoril publicist, kritik in režiser Janez Povše, ki je za izhodišče svojega razmišljanja o gledališki ustvarjalnosti izbral esej Jana Kotta z naslovom »Shakespeare — naš sodobnik«. Omenjeni kritik trdi, da je treba tudi dela klasičnih avtorjev posodobiti oziroma prilagoditi današnjim družbenim razmeram in kulturnim premikom. V nasprotnem primeru lahko postane tekst dolgočasen, daleč od provokacije in kreacije sploh.

Estetski in moralni čut ljudi se v času spreminja z neverjetno naglico. Prva razstava francoskih impresionistov je v prejšnjem stoletju povzročila oster odpor, zgražanje in ogorčenje gledalcev. Danes pa so platna teh začetnikov nove umetniške smeri postala pojem dovršenosti in lepote. Provokativnost je največkrat nenačrtna. Izraziti umetniški osebnosti je večkrat težko najti »pravo mero« in je navadno niti ne išče. V določenem zgodovinskem trenutku lahko javnost odkloni »novost«, sčasoma pa jo sprejme in vključi v svojo kulturo.

Umetnik se trudi, da bi na najučinkovitejši način izrazil to, kar mora po-

vedati. Ta vznemirljivost pa se v očeh publike lahko prevesi v provokacijo. Vsekakor pa umetnost, ki je že vnaprej nezanimiva, zgolj akademska in priložnostna, nima svoje prave vrednosti. Kako paustvarjalnost lahko pretrse družbeno tkivo, dokazujejo že ostre konfliktnosti situacije med umetnikom in njegovim občinstvom.

S splošnega razmišljanja o generacijskih premikih v estetskem in moralnem čutenju je predavatelj prešel na analizo odrske umetnosti, ki deluje oziroma vpliva na človeka v trenutku,

ko se delo izvaja. V petdesetih in šestdesetih letih je gledališče doživljalo hudo krizo, bilo je nezanimivo in nevznemirljivo. Baročna scenska podoba je bila večkrat v živem nasprotju s sporočilom in sploh z dobo, v kateri je avtor živel. Na to je opozoril Kott v svojem eseju in izrazil prepričanje, da mora gledališče zavestno stremeti v sodobnost, v provokativnost. Seveda pa se pri tem pojavlja vrsta nerešenih vprašanj, ki so v sodobnejši zgodovini odrske umetnosti sprožile hude polemike. Nikomur ni jasno, do kakšne meje lahko zavestno posodobi dramatično sporočilo. Pretirane svoboščine nad tekstom lahko privedejo do najbolj neverjetnih interpretacij, do izkrivljanja vsebine dela. Kot primer lahko navedemo uprizoritev Hamleta v brodwayskem gledališču, kjer so vsi igralci nastopili v kavbojках.

Režiser bi moral spoštovati stilno strukturo teksta, pa čeprav postaja zvestoba avtorju bolj dialektična in dinamična kot nekoč. Uveljavitev principa avtorske režije je zakrivila marsikateri »zločin« nad deli klasičnih in sodobnih dramatikov, saj se je marsikdo pri odrski postavitvi opredelil za načelo: provokativnost za ceno estetike. Sodobni čas, je zaključil Janez Povše, vodi vsekakor v očiščenje vsega tega. Avtorska režija, ki je odvzela pomen igralcu in njegovi interpretaciji, bo kmalu zatoni. Publika je jasno dokazala, da si ne želi nasilnega poseganja v avtorjevo sporočilo. (hj)

BORIS DEVETAK

Priljubljeni Alpski kvintet v nedeljo v Zgoniku

Priznati je treba, da postaja športno-kulturni center v Zgoniku res pomembna struktura, ki zadnje čase vse pogostje gostuje kakovostne glasbene skupine pa tudi druge predstave, ki so vzbudile precejšnje zanimanje po vsem teritoriju. Naj omenimo, da je v septembru tu gostovala Polona Vetrhi, pred kratkim smo poslušali New Swing Quartet, v nedeljo pa se bo predstavil občinstvu, po že uspelem nastopu v Repnu, Alpski kvintet z Ivanko Kraševac in Otom Pestnerjem. Večer Alpskega kvinteta, ki ga bo popestril humorist Boris Kopitar, prireja v sodelovanju Ars nova in KD Rdeča zvezda.

Verjetno skoraj vsi poznajo postavbo in zgodovino te popularne narodno zabavne skupine, ki se že več let uspešno mudi po inozemstvu, vendar pa je prav, če vsaj delno osvežimo spomin. Ansambel je nastal pred več kot 20 leti in so se fantje, željni uspeha in

ljubezni do glasbe, podali v tujino. Kot nam je povedal šef in kitarist Jože Antonič, so najprej začeli v Franciji, nato so nadaljevali v Švici in končno se je pot odprla nasploh v Evropo. Igrali pa so neutrudno in več let po raznih lokalih, obenem pa so tudi stalno vadili in počasi ustvarili svojevrsten način izvajanja narodno-zabavne glasbe, za katero nosi največje zasluge, in s tem se vsi strinjajo, komponist in trobentač v ansamblu Ivan Prešeren. Po dokončni uveljavitvi sta se Alpskemu kvintetu pridružila tudi dva prestižna slovenska peva in to sta Ivanka Kraševac in povsod vedno prisotni Oto Pestner. To je zdaj ansambel narodno zabavne glasbe, ki je verjetno najbolj priljubljen med privrženci tovrstne glasbe in nudi poslušalcem in gledalcem res dober koncert. Omeniti moramo tudi, da nastopa Alpski kvintet v glavnem v severni Evropi, kdaj pa

kdaj pa se fantje vrnejo tudi v domači rodni kraj. To pa se dogaja zelo poredkoma, saj imajo letno skoraj 150 nastopov in prevoziijo na tisoče in tisoče kilometrov.

Njihova diskografska produkcija je naravnost odlična, kajti zlate plošče v Avstriji se vrstijo kot za stavo, niso pozabili vključiti v svoj bogati seznam seveda diamantne plošče, kar predstavlja res izreden uspeh. Kaj so pripravili in kaj pripravljajo, pa boste zagotovo izvedeli, če se boste udeležili nedeljskega koncerta v Zgoniku. Organizatorja Ars nova in KD Rdeča zvezda upata na polnoštevilno udeležbo, saj tovrstnih prireditelj pri nas ni veliko. Predprodaja vstopnic bo eno uro pred začetkom koncerta, torej ob 16.30, poskrbljeno pa bo tudi za pristno kapljico in jedajo.

Po predložitvi zahteve 20 svetovalcev
Stranke še premišlujejo
o odstitavitvi Staffierija

Predlog za odstavev listarskega župana Staffierija predstavlja vsaka-kor popolno novost v upravno-političnem življenju tržaške Občine (in brž-kone skrajno redek primer tudi na vsedrjavni ravni), zaradi česar je razumljiva zadržanost, ki jo kažejo krajevne politične sile v svojih prvih reakcijah. Gre namreč za prvi primer v tržaški zgodovini, ko vztraja župan, ki mu je večina strank, ki so ga podpirale (poleg seveda opozicije), odrekla zaupanje, a hoče kljub temu ostati na svojem mestu, tako da so člani skupščine prisiljeni poslužiti se starega zakona o delovanju občinskih in pokrajinskih uprav, da mu odvzamejo mandat. Kot smo poročali, se je te pravice poslužilo (kot zahteva člen 149 omenjenega zakona iz leta 1915) 20 tržaških občinskih svetovalcev, in sicer 12 komunistov, 5 misovcev ter zastopniki Tržaškega gibanja, Mestne liste in Slovenske skupnosti, ki so že izročili občinskemu tajniku ustrezne dokumente s podpismi.

Sedaj se postavlja vprašanje, kdaj bo občinski svet opravil glasovanje o odstavitvi in kakšen bo njegov izid. Glede datuma namreč zakon določa, da se mora skupščina sestati 10 dni potem ko je sodni oficial uradno izročil županu zahtevo po odstavitvi, tako da je zdaj vse odvisno od tega, kako hitro bo občinski tajnik omenjene dokumente (enega s podpisi svetovalcev KPI, MT in ML, drugega MSI in tretjega s podpisom bivšega odbornika Lokarja od SSK) posredoval sodstvu in kako hitro bo to ukrepalo. Še bolj odprto ostaja seveda vprašanje, kako se bo glasovanje izteklo, čeprav je jasno, da bo vse odvisno od zadržanja strank večine, predvsem KD in PSI. Za dejansko odstavev župana je namreč potrebnih pri prvih dveh glasovanjih kar 40 glasov, pri tretjem (ki pa pušča zadnjo odločitve prefektu) je dovolj navadna večina skupščine, to se pravi 31 glasov.

Stališča strank glede tega vprašanja, ki se postavlja prvič in povsem novov, seveda še niso izdelana, čeprav je iz poluradnih izjav njihovih voditeljev uganiti, kako bi se mogla pri glasovanju opredeliti. Komuniste, ki so bili prvi in glavni pobudniki predloga o odstavitvi (resnici na ljubo je tako re-

štev prvi predložil skupščini že pred več tedni svetovalec Tržaškega gibanja Parovel, ko je listarskemu županu očital vrsto nepravilnosti in kršitve zakonov v zvezi z njegovim znanim protislovenskim nastopom ob novem letu in s septembrskim ezulskim shodom), skrbi v tem trenutku predvsem to, da bi se postopek izvedel brez zamud, tako da bi prišlo čimprej do glasovanja o odstavitvi, a hkrati sumijo, da bi kdo poskusil postopek zavlačevati, zaradi česar pripravljajo ob potrebi neposreden poseg na sodstvo. Socialisti v tem trenutku ne dajejo izjav, a je iz njihovega zadržanja opaziti, da jih je prvi uspeh pobude (z zadostnim številom podpisov) spravil nekako v zadre-go, tako da si jemljejo še časa za razmislek.

Tudi demokristjani (ki razpolagajo z 12 občinskimi svetovalci, katerih glas bi bil torej, skupaj s 7 socialističnimi glasovi, odločilen pri izglasovanju Staffierijeve odstavitve) čakajo na odločitve pristojnih strankinih organov, katerim bodo v prihodnjih dneh predložili problem v razpravo. Pokrajinski tajnik Tripiani naglašja, da se KD vedno zavzema za upravljivost, obenem pa zatrjuje, da mora biti župan odraz neke večine, ki je več ni: prav zato je KD že vztrajno zahtevala od Staffierija, naj sam odstopi. Glede glasovanja o odstavitvi torej KD še ni odločila, a v krogih okrog Palače Diana se suslja, da bi se mogli svetovalci KD pri prvih dveh glasovanjih (ko je potrebna dvotretjinska večina) vzdržati, da ugotovijo, kako se bodo zadržali socialisti in ostali člani razpadle koalicije, in ustrezno ravnati pri tretjem glasovanju.

Socialdemokratski tajnik Berce pravi, da pričakuje odločitve predvsem KD in PSI, obenem pa ugotavlja, da v sedanjih razmerah Občine ni mogoče upravljati, in namiguje na možnost, da bi PSDI glasovala za odstavev, saj bi s tem »dali lekcijo« Listi za Trst, ki je po njegovem večkrat ravnala politično nekorektno. Republikanci so bolj zadržani in njihov tajnik Pacor zatrjuje, da morajo problem rešiti predvsem KD, PSI in LpT, ki se v zadnjih časih »nevarno poigravajo z zvijačami«, medtem ko je treba najti resno rešitev za upravljanje tržaške Občine.

Kmalu zapade rok za »samoobdavitve«

Do konca meseca
plačati predujem
na davke IRPEF
ILOR in IRPEG

Konec meseca zapade rok za plačilo davčnih predujmov za leto 1987. Do 30. novembra je treba plačati tako imenovano »samoobdavitve« za pristojbine IRPEF za fizične osebe, IRPEG za pravne osebe in davka ILOR. Predujme morajo poravnati tisti, ki so v letu 1986 plačali več kot 100 tisoč lir davka IRPEF in 40.000 lir davka IRPEG in ILOR.

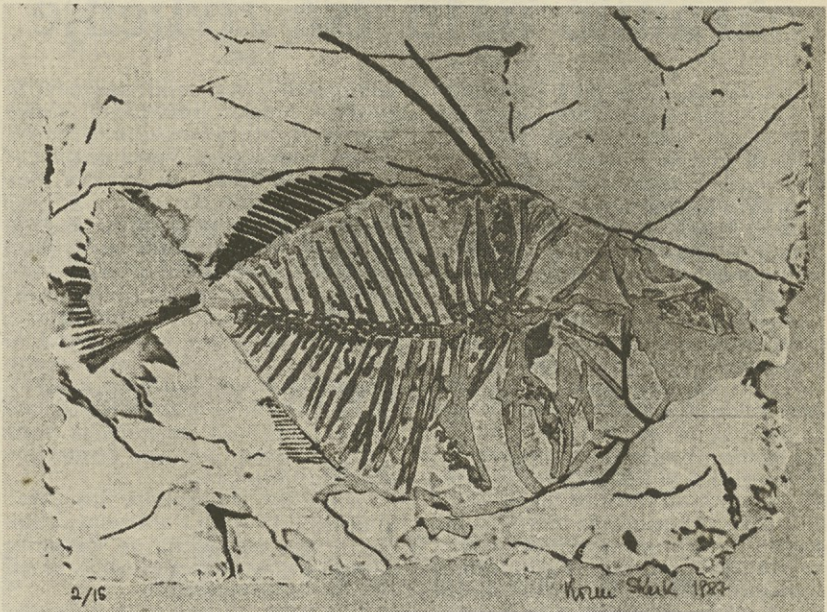
Fizične osebe morajo v novembrskem roku plačati 92% davkov IRPEF in ILOR, medtem ko se je odstotek predujma za davka IRPEG in ILOR za glavninčne družbe zvišal od 92% na 98%. Fizične osebe lahko plačajo predujme IRPEF in ILOR na bankah, oziroma na poštah s tem, da izpolnijo ustrezne bančne oziroma poštne položnice, glavninčne družbe pa morajo poravnati predujme IRPEG in ILOR na pristojnih davčnih izterjevalnicah.

Finančno ministrstvo je v zvezi z izplačilom davčnega predujma izdalo tiskovno noto, v kateri opozarja na novo možnost poravnave davčnega predujma. Prizadeti lahko plačajo predujem na podlagi prijave neto dohodkov za letošnje leto, ki jo bodo predstavili seveda šele maja 1988, namesto na podlagi letos predstavljenega davčne prijave za leto 1986. Tudi v takih primerih pa bodo morali seveda poravnati 92% davkov IRPEF in ILOR (za fizične osebe), oziroma 98% davkov IRPEG in ILOR za pravne osebe.

Kdor ne bo plačal davčnega predujma, oziroma ga ne bo poravnal v celoti, bo moral plačati globo v višini 15% neplačanega zneska poleg 12% zamudnih obresti. Podobna usoda (15-odstotna globa) čaka tudi zamudnike. Določeno »olajšavo« bodo imeli le tisti zamudniki, ki bodo plačali predujem v prvih treh dneh po izteku roka: le-ti bodo morali plačati globo v višini 3 odstotkov neplačanega zneska.

Razstavo bodo odprli drevi ob 18. uri

Zora Koren Skerkova v Galeriji TK

V Galeriji TK bodo danes ob 18. uri odprli razstavo grafik Zore Koren Skerk. Slikarka je obiskovala šolo za akt v Muzeju Revoltella v Trstu, atelier prof. Avgusta Černigoja in Psacaropulov, šolo za grafiko C. Sbisà ter Mednarodno šolo za grafiko v Benetkah. Pripravila je že sedemnajst osebnih razstav doma in v tujini, sodelovala pa je tudi na mnogih mednarodnih razstavah, na katerih je bila večkrat nagrajena.

O razstavi v Galeriji TK je kritik Zoran Kržišnik zapisal, da grafični listi Zore Koren Skerkove odlično dopolnjujejo široko paletu ustvarjanja tržaških umetnikov, ki pomeni nujen sestavni del likovne podobe široke regije, zaznamovane z mejnikoma Alpe-Jadran; in hkrati zaokrožuje današnji profil slovenske grafike.

Značilen podtekst umetnosti Zore Koren Skerkove pogojujeta morje in kamen, hrepenenje v šir in čustvena priklenjenost na kraška domača tla. Toda njena poglobljena preokupacija je minevanje. Čas, potek časa, ki prinaša v življenje tako boleče spremembe. Kar je v umetnosti slikarke najbolj očitno, kar se tako rekoč optično ponuja opazovalcu, je trpkost in prefinjena občutljivost njenega spoznanja, podana z redko intenzivnostjo.

Razpisani habilitacijski izpiti
za profesorje na srednjih šolah

Deželni šolski urad je izdal okrožnico z razpisom habilitacijskih izpitov za poučevanje na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah. Okrožnica dopolnjuje prejšnjo okrožnico deželnega šolskega skrbnika z dne 11. septembra letos. Zainteresirani lahko pošljejo prošnje za sodelovanje na habilitacijskih izpiti najkasneje do 21. decembra letos.

Prošnje, ki so jih šolniki — v skladu s septembrsko okrožnico — vložili že pred iztekom takratnega roka za prijavo (26. oktobra), so veljavne tudi za novi razpis, razen če jih podpisniki ne prekličejo (v primeru, da bi se udeležili izpita za različni habilitacijski razred, ali pa da bi izbrali različni sedež).

Datumi pismenih izpitov bodo objavljeni v Uradnem listu dne 23. januarja 1988.

V Pragi obnovili
sporazum o tranzitu
češkoslovaškega blaga
skozi tržaško luko

V Pragi so pred dnevi obnovili sporazum o uvozu in izvozu češkoslovaškega blaga skozi tržaško pristanišče. Dogovor sta podpisala glavni ravnatelj Pristaniške ustanove Luigi Rovelli in eden od voditeljev češkoslovaške državne družbe za prevoze Čehofraht.

Češkoslovaški operaterji so ugodno ocenili uporabo tržaške luke za tranzit češkoslovaškega uvoza in izvoza, in to predvsem za kontejnerski promet. Nova proga, ki jo je odprla sovjetska družba Black Sea na relaciji Trst - Južna Azija - Japonska, omogoča namreč češkoslovaškim družbam ugodno trgovsko izmenjavo z Daljnim vzhodom. ČSSR bo skozi naše pristanišče izvažala tudi blago in naprave, ki jih bodo češkoslovaška podjetja uporabljala za dela v nekaterih državah Tretjega sveta. Praški operaterji so se med drugimi pozanimali tudi za železniške olajšave na progah Trst-Opčine in Trst-Trbiž. Prav pred kratkim je bil podpisan sporazum o podobnih olajšavah za madžarski tranzitni promet; češkoslovaške oblasti so izrazile željo, da bi dosegle take olajšave tudi za češkoslovaško blago, kar naj bi, navsezadnje, koristilo tudi tržaškemu pristanišču.

Širokopotezna akcija
proti razpečevanju mamil

Leteti oddelek tržaške kvesture je v preteklem mesecu sprožil širšo akcijo, ki je policijo privedla na sled številnim razpečevalcem mamil. V mrežo policije se je ujelo že okrog trideset oseb, ki je zakršilo tudi druga huda kazniva dejanja. Večina aretiranih, med katerimi je tudi nekaj policistov in orožnikov, je iz Trsta, nekaj pa iz drugih bližnjih mest. Preiskave, ki jih koordinira namestnik državnega pravdnika Roberto Staffia in pri katerih sodelujejo tudi tržaški orožniki, so še vedno v teku in so odete v preiskovalno tajnost. Na prošnjo preiskovalnih organov torej ne objavljamo drugih podrobnosti.

Odbor gostinske sekcije SDGZ v pomlajeni sestavi
Za razvoj gostinske panoge so potrebne
nove pobude in večja skrb za nove kadre

V torek se je za predpripravo na nedeljski občni zbor sestel novoizvoljeni odbor gostinske sekcije. Dosedanji predsednik Karlo Guštin je uvodoma pozdravil nove odbornike in jim zaželel uspešno delo. Razveseljivo je dejstvo, je ugotovil, da je pristopila k vodstvu sekcije skupina mladih gostincev, ki so prevzeli na svoja ramena nalogo, da razvijejo to tradicionalno slovensko gospodarsko panogo. Prisot-

ni so ugotovili, da je delo na gostinskem torišču tako raznoliko, da morajo imenovati poleg predsednika in tajnika sekcije še odgovorne za specifične sekcije. Gostinstvo je namreč v hitrem razvoju in zaostajanje bi v najkrajšem času vodilo v krizo. Po poglobljeni diskusiji so imenovali za predsednika Lina Doljaka (gostilna Gruden), ki si je prevzel skupaj z Brankom Guštinom (Restavracija Križ-

man) in Pepijem Guštinom (Restavracija Gustin) še odgovornost, da v sodelovanju s kolegi z Goriškega in iz Benečije izdajo specifično publikacijo o slovenskem zamejskem gostinstvu. Branko Guštin je prevzel skrb za poživitev Ceste terana. Pobuda je res stekla, a sedaj bo treba ukreniti vse potrebno, da bo čimbolje zaživel. Nujne so dodatne akcije, doprinosov novih idej, ki bi občasno opozarjale kraje in turiste na obstoj Ceste. Niko Tence (La Lampara) je prevzel skrb za vzgojo mladih kadrov, saj je strokovna priprava osebja predpogoj za dobro delovanje obrata. Važni so tudi stiki z javnimi upravami, ki določajo pogoje za odprtje novih obratov. Bolje vklajeni odnosi s pristojnimi organi pa bi prispevali tudi k odpravljanju raznih birokratskih zastojev. Je že res, so ugotavljali gostinci, da so v komisijah pri okoliških občinah tudi zastopniki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, a vendarle je potrebna medsebojna povezava. To nalogo si je prevzel Pepi Guštin. In končno si je Božo Jevčič (restavracija Čaršoj) prevzel skrb za razvoj gostinstva. To ni točno definirana zadolženost, a potrebno bo izluščiti nove pobude, izdelati predlog, ki bi jih sekcija, oziroma njeni člani, lahko izpeljali. (zk)

Sindikati pozitivno o sporazumu
med gradbeniki in javnimi upravami

Pokrajinski sindikati CGIL, CISL in UIL so zadovoljni s sporazumom, ki so ga preteklo soboto podpisali predstavniki gradbenikov, delavcev in javnih uprav, da bi skušali omiliti hude probleme, ki tarejo tržaško gradbeništvo.

Sindikati, ki je bil glavni pobudnik za sporazum, opozarja na nekaj novosti, ki bodo lahko bistveno pripomogle k rešitvi krize v tem sektorju: sporazum namreč določa, da javne ustanove dajejo dela v zakup samo podjetjem, ki imajo dobro strokovno specializacijo in ki spoštujejo določila o socialnem zavarovanju delavcev. S strožjimi pravili glede podzakupov naj bi nadalje skušali omejiti pojav »dela na črno«. Še najvažnejše rezultate pa naj bi dosegli, če bodo javne ustanove kmalu izoblikovale programske načrte, s katerimi naj bi vskladile in racionalizirale dela ter odpravile razne neustreznosti tržišča. Sindikat na koncu ugotavlja, da bo s tega vidika odigrala pomembno vlogo mešana komisija za preverjanje sprejetih obveznosti, ki jo bodo ustanovili v okviru Pokrajine.

Dva požara pri Svetem Jakobu

V Ul. Marco Polo na vogalu z Ul. Fortis se je v zažušeni stavbi včeraj zvečer vnel požar. Nekaj pred 19.30 so gasilci prejeli telefonsko opozorilo, da se zublji že dvigajo izza oken, tako da so na vrat na nos in s številnimi sredstvi prihiteli na kraj požara. Ogenj se je razvnel v drugem in tretjem nadstropju hiše, ki je že več kot eno leto zapuščena, občasno pa v njej prenočujejo priložnostni gostje, predvsem berači. Verjetno je kdo ogenj namerno podtaknil. V drugem in tretjem nadstropju so gasilci namreč našli goreči žimnici. Gasilci so se morali precej potruditi, da so pogasili ogenj, saj sta ulici Marco Polo in Fortis zelo ozki, zaradi česar so imeli težak dostop do stavbe.

V torek ponoči pa so gasilci imeli opravka z drugim požarom v Ul. San Sergio 2. V prvem

nadstropju se je verjetno zaradi kratkega stika vnel požar, ki je povzročil precejšen preplah med stanovalci. Ogenj je nastalv stanovanju 31-letnega jugoslovanskega državljana Vinka Aleksića. Slednji je že spal, ko so ga okrog 00.30 zbudili klici na pomoč in se je slednjič ovedel, da je v bližnji sobi gorelo. Stanovanje in stopnišče sta bila že polna dima, tako da ga gasilci niso mogli takoj rešiti iz nevarnosti. Aleksić se je s soprogo in z drugimi stanovalci zatekel na streho. Gasilci so delali več ur, da bi ukrotili rdečega petelina, ki je hudo poškodoval Aleksićevo stanovanje. V omenjeni hiši stanujejo številni jugoslovanski državljani, ki živijo v Italiji brez dovoljenja, a večina je izkoristila zmedo in se izmuznila predstavnikom javnega reda. Kljub preplahu pa se ni nihče ranil ali opekkel.

Kako urediti
pokrito tržnico
v mestnem središču?

Struktura stavbe v Ulici Carducci, v kateri trgovci, branjevke in krošnjari že več kot pol stoletja prodajajo sadje, zelenjavo in drugo blago, je dotrajana. Potrebna je temeljite obnove, sodobne protipožarne in higienске ureditve, pa tudi privlačnejšega estetskega videza, saj ima dandanes resnično žalostno in bedno podobo. Toda, kako naj bi jo popravili in - predvsem - kdo naj bi za to plačal stroške? O tem je tekla beseda sinoči na javni skupščini, ki jo je priredila Zveza trgovcev (Unione Commerciali) in katere se je poleg župana Staffierija in pristojnih odbornikov Calandruccia ter Vattovianija udeležilo okrog sto od skupnih dvesto zainteresiranih prodajalcev.

Predstavnik Zveze trgovcev Gepi je predstavil obnovitveni načrt, katerega uresničitev bi bremenila tako tržaško občinsko upravo (katere last je stavba) kot uporabnike stavbe. Slednji naj bi svoj prispevek dali v obliki zvišane najemnine. (Le-ta naj bi se povprečno zvišala za približno 50 tisoč lir na mesec.) Občinski predstavniki so potrdili, da so za ohranitev pokrite tržnice in za nakazani načrt Zveze trgovcev, vendar se niso hoteli jasneje izreči ne o predvidenih stroških, ne o časovnih rokih, v katerih naj bi dela izvedli.

Pomisleke o uresničljivosti načrta in sploh o dosednji vlogi Zveze trgovcev pri reševanju tega problema pa so izrazili predstavniki sindikalne organizacije Confesercenti, ki so med drugim napovedali, da bodo v kratkem predstavili svoj protipredlog. O izredno zanimivem poteku sinočnje debate bomo podrobneje poročali v jutrišnji številki našega dnevnika.

† Zapustila nas je naša draga
Angela Seražin

Pogreb bo danes, 19. t. m., ob 15.30 iz hiše žalosti v Kazljah št. 21 na domače pokopališče.

Žaljuoč! mož Albin, hčere Mara, Ada, Zorka in Ida ter ostalo sorodstvo.

Kazlje, Col, Merče, 19. novembra 1987

Razgovor s starostom tabornikov Milanom Pahorjem

Kar mladi pri nas pridobijo ohranijo nato vse življenje

Preteklo nedeljo je bil v Dobredu na Goriškem občinski zbor taborniške organizacije Rod modrega vala. Na njem so govorili o pretekli in bodoči dejavnosti te mladinske organizacije, podelili so značke za pet, deset in petnajstletno redno sodelovanje v njej in izvolili tudi novo vodstvo, v katerem bo še naprej starosta Milan Pahor - Srnjak.

Milan Pahor je na omenjenem občnem zboru prejel značko tudi za svoje 25-letno delovanje kot tabornik.

»To je že pravzaprav življenjska doba mladega človeka. Toliko let sem že tabornik in občutek imam, kot bi vse minilo v trenutku. Seveda sem vesel te značke, še najbolj sem pa vesel, da so jo prejeli, sicer za krajšo dobo, še drugi, kar pomeni, da imamo kader mladih, ki so zvesti taborniški organizaciji in ki nameravajo v njej tudi še naprej delovati. Ko so me potrdili za starosta, smo imenovali tudi skupino mladih, ki bo, skupno z menoj prevzela vodstvo. Gre za mlade, od 16 do 20 let stare, s Tržaškega in Goriškega, ki bodo skrbeli za delovanje tabornikov tudi v vseh taborniških skupinah, kar je za tako razvejano dejavnost, kot je naša, in tudi za kar obširno delovno območje, koristno in potrebno.«

Taborniška organizacija Rod modrega vala bo prihodnje leto slavila 35. obletnico svojega delovanja. Njeni cilji, načrti, ki si jih je tedaj zadala, so še danes prav tako pomembni, prav tako veljavni?

»Naša organizacija je začela z delovanjem konec leta 1953. Cilji, ki so si jih tedaj zadali ustanovitelji in jih tudi uzakonili, so veljavni tudi danes. Seveda so se časi in razmere spremenile, spremenilo se je okolje, v katerem živimo in delujemo, spremenila se je tudi mladina, ki ji življenje marsikaj nudi. Toda vrednote taborniške organizacije so ostale s tem, da jim dodajamo še druge, danes pomembne vrednote. Organizacija je v tem času svojega delovanja doživljala viške, pa tudi krizna obdobja. Vendar pa niso bila ta nikoli takšna, da bi ogrozila njeno dejavnost. Naša organizacija je organizacija mladih. Tu prihaja, seveda tudi do generacijskih sprememb, ko stopajo na primer osemnajstletniki še v druga društva in organizacije, ko se zaradi študija preselijo, ko nastopajo službo itd. Vse to moramo upoštevati. Vendar z veseljem beležimo, da se je prav sedaj ustvarila med nami skupina mladih, ki kaže, da hoče v njej ostati in dati tudi svoj prispevek za njeno rast in napredek.«

Mladi stopajo v taborniško organizacijo okrog devetega ali desetega leta starosti. Mlajše organizacija ne more sprejeti, ker nima potrebnega kadra, ki bi se z njimi ukvarjal. Naj-

prej postanejo začetniki medvedki in čebelice (vendar enakopravni člani), nato do 18. leta taborniki in tabornice, po tem letu pa člani. Vsaka skupina se razlikuje po barvi rute, pravice vseh so enake.

»Vodstvo naše organizacije je izšlo iz tega občnega zbora okrepjeno. Zato računamo tudi na okrepitev dejavnosti, ki se bo morala poznati predvsem pri delovanju taborniških družin, ki morajo postati bolj elastične, za mlade bolj zanimive. V naših vrstah imamo tudi mlade Benceane, ki študirajo v Trstu in Gorici. Seveda bi bilo dobro, če bi naša organizacija segla tudi v Beneško Slovenijo. Zaenkrat v tem nismo še uspeli.«

Taborniška organizacija ima dobre in prijateljske stike s taborniki iz Slovenije, oziroma Jugoslavije. Kakšni so pa stiki s skavtsko organizacijo, ki deluje na našem območju?

»Leta 1983, ko smo imeli taborniki svoj zlet v Sovodnjah, smo nanj povabili tudi predstavnštvo skavtov. Od tedaj dalje se redno obveščamo o raznih pobudah in si izmenjujemo tudi informacije, kar vse je, po mojem, koristno.«

Okolje, v katerem delujejo taborniki, je za njihovo dejavnost dovoljno in tudi razume pomen, ki ga le-ti imajo pri svojem delu z mladimi, ki preživljajo pomembna razvojna leta prav v sredini te organizacije.

»Če se bo ta podpora s strani vseh še nadaljevala, potem smo lahko samo optimisti glede bodočnosti naše organizacije.«

NEVA LUKEŠ

Prestop novincev roverjev in popotnic SZSO-SGS

Prejšnjo soboto zvečer so v Trebčah prestopili novinci roverji in popotnice SZSO-SGS. Čeprav je zima pokazala svoj pravi obraz, je obred potekal v največji slovesnosti. Tako so sredi maše novopečeni člani starejše veje skavtske organizacije iz Gorice še enkrat potrdili obljubo zvestobe in vestnega udejstvovanja znotraj organizacije same in naše vsesplošne slovenske stvarnosti ter zasledovanju Kristusovih nauk.

Pod glavnim geslom »služiti«, ki je vodilna misel roverjev in popotnic, je vsak izmed njih še točneje obrazložil lastna udejstvovanja in namene za prihodnost. Sledila je slovesna podelitev simbol in obnovitev skavtske obljube vseh prisotnih skavtov iz tržaške in goriške pokrajine. Po zaključku obreda je bila prijetna družabnost, še zlasti ob prepevanju pristnih slovenskih in skavtskih pesmi.

TRŽAŠKI
PARTIZANSKI
PEVSKI
ZBOR

priride v nedeljo, 22. t. m., ob 16. uri v gledališču F. Prešeren v Boljuncu

KONCERT MLADINSKEGA PEV-SKEGA ZBORA IZ MARIBORA.

Dirigent Branko Rejster, pri klavirju Nevenka Hohnjec. Vstop prost. Vabljeni!

razne prireditve

SPDT - Trst vabi danes, 19. t. m., ob 20. uri v Gregorčičevo dvorano - Ul. sv. Frančiška 20 na predavanje z diapozitivi biologa dr. Franca Batiča na temo: GOZD, NAŠE NARAVNO OKOLJE.

Planinsko društvo iz Sežane priredi jutri, 20. t. m., ob 17. uri v veliki sejni dvorani skupščine občine Sežana PROSLAVO OB 35-LETNICI DRUŠTVA. Sodelujejo moški pevski zbor iz Divače, združeni pionirski zbor osnovnih šol iz Dutovelj in Sežane ter mladinski pevski zbor osnovne šole iz Sežane. Člani društva bodo predvajali diapozitive. Vabljeni!

Slovenski kulturni klub - Ul. Donizetti 3 vabi v soboto, 21. t. m., ob 18.30 na večer z naslovom "SOVJETSKA ZVEZAZDA - nobenega tekmovanja v oboroževanju in moči, le vtisi s potovanj Brede Susić in Barbare Zlobec". Pridite in pripravite čim več vprašanj!

SKD Barkovlje - Ul. Cerreto 12 vabi v nedeljo, 22. t. m., ob 17. uri na ogled veseloigre "KDO JE NA VRSTI" v izvedbi amaterskega odra J. Štoka, avtor Atilij Kralj, režiser Igor Malalan.

Zadruga Ars nova in KD Rdeča zvezda priredita v nedeljo, 22. t. m., ob 17.30 v športno-kulturnem centru v Zgoniku koncert z ansambлом ALPSKI KVINTET z Ivanko Kraševac in Otom Pestnerjem ter humoristom Borisom Kopitarjem. Prodaja vstopnic eno uro pred koncertom.

KD Vesna vabi v nedeljo, 22. t. m., ob 17.00 v Dom A. Sirk v Križu na KONCERT mešanega pevskega zbora PRIMOREC-TABOR, dirigent Matjaž Šček.

KD F. Venturini vabi vse, ki so sodelovali k uspehu letošnje šagre na Krmenki, da se udeležijo društvenega večera v soboto, 21. t. m., ob 20. uri v kulturnem centru A. Ukmar-Miro. Večer bodo popestrili godci na diatonično harmoniko.

KD I. Grbec-Skedenj priredi v soboto, 21. t. m., ob 20.30 predavanje z diapozitivi biologinje Damijane Ota z naslovom Živali in Kras. Vabljeni!

Krožek mladih komunistov zahodnega krasa prireja v soboto, 21. t. m., ob 20.30 v Ljudskem domu v Križu ples z ansambлом Karamela.

RMV-Taborniki družine Strmega brega vabijo v nedeljo, 29. t. m., na prireditve ob 15-letnici družine Strmega brega. Ob 16.30 zbirališče pred dolinskimi županstvom, nato polaganje venca ob občinskem spomeniku padlim v NOB in ob 17.30 otvoritev razstave D.S.B. in "Tihi ogenj" v občinskem gledališču F. Prešeren v Boljuncu.

SKD Slavec-Ricmanje obvešča vse vinogradnike, da bo družabni večer v petek, 27. t. m., ob 20. uri v Babni hiši.

Vsi 30-letniki iz dolinske občine so vabljeni na družabni večer, ki bo v soboto, 21. t. m., ob 20.30 v restavraciji Kras na Colu.

kino

ARISTON - 16.45, 22.00 Pregled avstralskega filma
NAZIONALE IV - 16.30, 22.00 Maurice, dram., VB 1987, 130', r. James Ivory
EXCELSIOR I - 17.30, 22.15 Le Streghe di Eastwick, fant., ZDA 1987, 118', r. George Miller; i. Jack Nicholson, Cher.

FENICE - 16.30, 22.15 Robocop - il futuro della legge, dram., ZDA 1987, r. P. Verhoeven; i. P. Weller, N. Allen.
GRATTACIELO - 16.15, 22.00 L'ultimo imperatore, dram., It./ZDA 1987, 203', r. Bernardo Bertolucci; i. John Lone, Joan Cher.

NAZIONALE III - 16.15, 22.00 Bollente sapore di sesso, porn., □□
MIGNON - 16.30, 22.15 L'esecuzione, dram., ZDA 1986; r. John Mackenzie; i. Charles Bronson, Ellen Burstyn.

NAZIONALE I - 16.05, 22.00 The Believers - I credenti del male, dram., ZDA 1987; r. J. Schlesinger; i. M. Sheen, H. Shaver.

EDEN - 15.30, 22.00 Valerie la calda bestia, porn., □□

NAZIONALE II - 16.15, 22.00 Roba da ricchi, kom., It. 1987, 110', r. Sergio Corbucci; i. Renato Pozzetto, Paolo Villaggio.

EXCELSIOR II - 17.00, 22.15 Nadine, un'amore a prova di proiettile, dram., ZDA 1987, 105'; r. R. Benton; i. Kim Basinger, Jeff Bridges.

VITTORIO VENETO - 15.30, 22.10 007 - Zona pericolo, akc., VB 1987, 131'; r. John Glen; i. Timothy Dalton, Maryam D'Abo.

CAPITOL - 16.30, 22.00 Who's that girl, kom., ZDA 1987, 94'; r. James Foley; i. Madonna, Griffin Dunne.

LUMIERE FICE - 16.30, 22.00 Max amore mio, dram., Fr. 1986; r. Nagisa Oshima; i. Charlotte Rampling, Anthony Higgins, □□

RADIO - 15.30, 21.30 Ragazzine vogliose, porn., □□

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □□

GLASBENA
MATICA

TRST

Sezona 1987-88

v sodelovanju z deželnim sedežem RAI v Trstu

Srečanje s solistom

BOJAN GORIŠEK

klavir

Danes, 19. t. m., ob 18.15 v Avditoriju RAI- Ul. F. Severo 7

Vabljeni!

čestitke

V ponedeljek, 16. t. m., je praznovala svoj 18. rojstni dan NICOLETTA, danes, 19. t. m., pa ga praznuje DARJO. Mnogo sreče, veselja, ljubezni in predvsem uspehov jima vošči Helena.

Draga TJASA! Danes praznuješ tvoj 11. rojstni dan. Vse najboljše ti želijo mama, oče, nona, nono, teta Vesna in Lino.

Danes slavi v krogu svojih dragih v Zagrebu 80 let ETA SIRK. Še mnogo zdravja in veselih let ji želijo Mari, Sonja in Vojko z družino.

razna obvestila

KD Rovte-Kolonkovec, Ul. Monte Sernio 27, priredi tečaj slovenskega jezika, ki bo vsak ponedeljek od 17.30 do 19. ure. Sestanek bo v ponedeljek, 23. t. m., ob 17.30. Za vse podrobnosti tel. v večernih urah na št. 827256.

Odbor za doračajočo mladino pri SKGZ in Dijaški dom S. Kosovel prireja ZIMOVANJE v Zgornjih Gorjah pri Bledu od 26. decembra 1987 do 2. januarja 1988 za mladino od 11. do 17. leta. Vpisovanje na sedežu SKGZ, Ul. sv. Frančiška 20, tel. 744249 se nadaljuje vsak dan od 9. do 12. ure in od 16. do 18. ure (razen ob sobotah).

SKD Barkovlje sporoča, da bo danes, 19. t. m., ob 20.30 redna odborova seja.

Prideovalci oljki Kmetijske zadruge v Trstu vas vabi na sestanek, ki bo jutri, 20. t. m., ob 20. uri v Srenjski hiši v Borštu.

včeraj - danes

Danes, ČETRTEK, 19. novembra
ELIZABETA

Sonce vzide ob 7.09 in zatone ob 16.31 - Dolžina dneva 9.22 - Luna vzide ob 4.59 in zatone ob 15.11

Jutri, PETEK, 20. novembra
EDMUND

VREME VČERAJ: temperatura zraka 9,2 stopinje, zračni tlak 1026,9 mb narašča, brezvetrje, vlaga 78-odstotna, nebo jasno, morje mirno, temperatura morja 16,2 stopinje.

PLIMOVANJE: Ob 1.26 najnižje -23 cm, ob 7.40 najvišje 55 cm, ob 14.33 najnižje -57, ob 20.49 najvišje 25 cm.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Lavinia Sini, Antonio Purpuri, Lorenzo Crevatin, Marta Giurgevic, Stefano Cicala, Nicole Pertot.

UMRLI SO: 81-letni Rodolfo Covelli, 91-letna Maria Faidiga, 83-letni Francesco Lorant, 78-letna Dionisia Anfossi, 51-letni Luciano Zennaro, 88-letni Giuseppe Parma, 78-letni Giovanni Prandini, 90-letna Francesca Herzmansky, 80-letna Maria Vittor.

DNEVNA IN NOČNA SLUŽBA LEKARN

Od ponedeljka,

16., do sobote, 21. novembra 1987

Dnevna služba - od 8.30 do 19.30

Trg Cavana 1, Trg Giotti 1, Largo Osoppo 1, Via Zorutti 19, Lungomare Venezia 3 (MILJE).

Dnevna služba - od 19.30 do 20.30

Trg Cavana 1, Trg V. Giotti 1, Largo Osoppo 1 (Gretta), Ul. Zorutti 19, Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24, Lungomare Venezia 3 (MILJE - tel. 274998).
OPČINE - Trg Monte Re 3/2 (tel. 213718) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Nočna služba - od 20.30 do 8.30

Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24, Lungomare Venezia 3 (MILJE).
OPČINE - Trg Monte Re 3/2 (tel. 213718) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba od 20. do 8. ure, tel. 7761, predpriznična od 14. do 20. ure in priznična od 8. do 20. ure

Berite

»Novi Matajur«

menjalnica

Ameriški dolar	1231.—
Nemška marka	730,50
Francoski frank	214.—
Holandski florint	647.—
Belgijski frank	34.—
Funt sterling	2167.—
Irski sterling	1930.—
Danska krona	187.—
Grška drahma	8,20
Kanadski dolar	920.—

mali oglasi

OSMICA je odprta pri Miliču v Zagradcu.

SOCIALNO-PODPORNA USTANOVA potrebuje rabljen klavir. Kdor ga želi darovati, naj telefonira na št. 040/62953.

PRODAM obdelan vrt z vrtno hišico v Borštu. Tel. 228174.

PRODAM zaradi selitve motorno kolo cagiva 125 elephant 2, letnik '86, v zelo dobrem stanju, s plastičnim kovčkom in čelado. 2.600.000 lir. Tel. 51853.

PRODAM fiat 126 v dobrem stanju. Tel. 822003 po 14. uri.

PRODAM mlekarno na Greti, Tab. IA, z jamčen zaslužek. Tel. 413350 ali 410887.

IŠČEM V NAJEM majhno stanovanje za dobo od 3 do 6 mesecev. Tel. 947937.

KUPIM srednjeveliko stanovanje, novejš, v predmestju Trsta. Tel. 947937.

KUPIM hiščo, tudi potrebno popravil, v Boljuncu ali bližnji okolici. Tel. 228174.

JAMAHO teneré 600, letnik 1985 v odličnem stanju prodam. Tel. 418315 (urnik trgovine).

VESPO 125 TS, letnik 1978 prodam po ugodni ceni. Tel. 418315 (urnik trgovine).

KD VESNA in ŠD MLADINA - upravitelja Doma A. Sirk v Križu, nujno iščeta zanesljivo osebo za upravljanje društvenih prostorov-bara. Zainteresirani naj pismeno prošnjo pustijo do 31. 12. 1987 pri hišniku doma.

TRI SOBE, kuhinja, kopalnica, terasa, podstrešje in vrt v dvostanovanjski hiši dajem približno štiri leta v najem zanesljivim odraslim osebam. Ponudbe, z navedbo cene, poslati na Fermo Posta Centrale Trieste - št. 7539.

prispevki

Namesto cvetja na grob svakinje Marije daruje Milka Kočevar 25.000 lir za cerkveni pevski zbor v Dolini in 25.000 lir za KD V. Vodnik.

Namesto cvetja na grob tete Maričke darujeta družini Štrajn in Pasarit 35.000 lir za MPZ V. Vodnik in 35.000 lir za cerkveni pevski zbor v Dolini.

Namesto cvetja na grob pok. Mateja Urdirha daruje Ilaria Čok 20.000 lir za Skupnost družina Opčine.

V spomin na Slavka Kodriča daruje Elka 15.000 lir za Dijaško matico.

V spomin na Boruta Kralja darujejo Peter in Serena Digovici iz Gaborvca 100.000 lir, Albin Hrovatin 20.000 lir, Lidija Blažina 30.000 lir, Pepi Blažina 50.000 lir ter Robi Šuc 20.000 lir za dom-spomenik padlim v NOB iz Briščikov.

V spomin na Boruta Kralja darujejo Marija in Janko Rebula (Salež 91) 20.000 lir, Milko in Pepka Milič 20.000 lir ter Marija in Zvonko 20.000 lir za KD Rdeča zvezda.

V spomin na Zofijo Škerlavaj darujeta Edi in Jadranka Sosič 30.000 lir za Sklad M. Čuk.

V spomin na Lojzeta in Dolfija Pekica daruje Zoran Škabar 50.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB na Opčinah.

Namesto cvetja na grob Boruta Kralja darujejo družine Čok, Kocjančič, Mezgec, Mihalič im Petaros 205.000 lir za dom-spomenik padlim v NOB iz Briščikov.

V spomin na Boruta Kralja darujejo stariši 100.000 lir za dom-spomenik padlim v NOB iz Briščikov, 50.000 lir za KD Rdeča zvezda, 50.000 lir za SK Kras, 50.000 lir za MPZ Tabor-Opčine in 50.000 lir za ŠD Kontovel.

V spomin na vnuka Boruta Kralja daruje Romana Stoj 10.000 lir za Dom-spomenika padlim v NOB iz Briščikov.

Namesto cvetja na grob pok. Karla Kalca darujeta sestra Tončka in brat Cvetko 100.000 lir za sina Carletota.

Namesto cvetja na grob Boruta Kralja daruje Ivana Benčina 20.000 lir za dom-spomenik padlim v NOB iz Briščikov.

V spomin na Zofijo Škerlavaj in Alojzija Puriča daruje Angela Škerlavaj-Sferzi 20.000 lir za cerkev sv. Jerneja na Opčinah.

V spomin na Berto Žužič-Štoko darujeta Ernesta in Lado 15.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kontovel.

V spomin na pok. Berto Verginelo-Žužič darujeta Marija in Egon Bukavec 30.000 lir za ŽPZ Prosek-Kontovel.

Namesto cvetja na grob Zofije Škerlavaj darujeta Zmaga Malalan 20.000 lir ter Pavla Gruđen 10.000 lir za SKD Tabor.

V spomin na Gastoneja Mennuccija daruje Stanka H. 30.000 lir za glasilo Delo.

V spomin na Zofijo Blažino vd. Rustjo darujeta družini Rustja in Polduzzi 50.000 lir za spomenik padlim v NOB v Gabrovcu.

V spomin na ljubljenege brata Edvarda Rustjo darujeta družini Rustja in Polduzzi 50.000 lir za Dijaško matico.

Ob obletnici smrti nepozabnega očeta Silvestra Pregarca darujeta Silva in Ljanka 20.000 lir za Glasbeno matico.

V spomin na Berto Verginelo daruje Miroslav Štrekelj 20.000 lir za FC Primorje.

Galerija

Ul. sv. Frančiška 20

vas vabi

danes, 19. t. m.,
ob 18. uri na odprtje razstave

ZORA KOREN-SKERK

grafike

Uvodna beseda Zoran KRŽIŠNIK.

V teh dneh sta na ekonomski fakulteti tržaške univerze diplomirala
EVA VESEL in KLAVDIJ CIBIC
Svojima članoma čestita društvo Ekonomist.

gledališča

VERDI

Operna sezona 1987/88. V soboto ob 17. uri (red S) šesta predstava opere P. Mascagnija PRIJATELJ FRITZ. Dirigent Evelino Pidò, režija Mario Zanutto.

ROSSETTI

Gledališka sezona 1987/88. Nocoj ob 20.30 bo Stalno gledališče iz Genove prikazalo Goldonijevo delo LA PUTTA ONORATA. Režija Marco Sciaccaluga. V

Dobro informiranje predpogoj sožitja ob meji

ZAKAJ ?

Živimo v času, ko postaja informacija tudi proizvajal-
na sila in ko se vgrajuje v samo jedro materije. Informa-
cija je tudi vse manj lokalna, narodna in državna. Posta-
ja mednarodna, meddržavna, univerzalna. Njeno bistvo
in njen obseg sledita razvoju znanosti in tehnologije. S
osredovanjem satelitov lahko informacija doseže vsak,
tudi najbolj zakoten kotiček sveta. Vsega tega pa se
ljudska zavest, največkrat zasidrana v ustaljenem, še ne
zaveda. Dojema državno mejo kot absolutno mejo, preko
katere lahko pridejo le tihotapci ali »strogo kontrolirani
vlakci«.

Svet informacije ne pozna omejevanj, saj bi se takoj
spremenil v svet dezinformacije. Ni dogodka, ki ne bi
imel svojega vzroka (bližnjega ali zelo daljnega) zunaj
predpisanih državnih meja. Zato je vztrajanje (topoum-
no) na zaprtosti sistema informiranja v bistvu Don Kih-
tov boj z mlino na veter, ki lahko udari predvsem tistega,
ki informiranje zapira.

Nuja po odpiranju informacijskega sistema preko oz-
kih državnih in nacionalnih (s tem pa tudi svetovnona-
zorskih prostorov) se kaže s posebno ostrino prav v ob-
mejnih krajih. Tudi posledice zaprtosti in dezinformacije
so takojšnje in neposredne, lahko celo ohromijo vsakda-
nje gibanje ljudi, ki živijo ob meji, jim onemogočijo svo-
bodno gibanje in obnašanje. Posledice tega so lahko naj-
bolj absurdno sovraštvo med »sosedmi«, predsodki do tujih
ras ali drugače govorečih. V glavah ljudi se zaradi infor-
macijske zaprtosti lahko razrastejo pravi psihološki ber-
linski zidovi. Prebivalstvo, ki živi v obmejnem prostoru
Italije in Jugoslavije je prav zaradi te zaprtosti in infor-
macijske ignorance doživelo (in še doživlja) veliko gor-
ja.

Potreba po informiranju je zato v obmejnem prostoru
življenjska potreba. Dobro informiranje je predpogoj so-
žitja in pri tem so novinarji in novinarske hiše na obeh
strane jugoslovansko-italijanske meje šele pri prvih
korakih. Priloga, ki je nastala ob Gorjupovih dnevih (in
še nekaj prejšnjih, ki so jih skupaj sestavili novinarji
Primorskih novic, Primorskega dnevnika in Novega Ma-
tajurja), so le sramežljivo tipanje v tej smeri. Vsekakor
si ne delamo utvar, da je to cilj h kateremu težimo.

Leksikon odprte meje je nastal predvsem iz stiske s
prostorom: kako na omejenem prostoru podati čimveč
informacij. V vse večji poplavi informacij postaja na-
mreč vse pomembnejše kako selekcionirati informacije,
tako da bodo ljudje, ki so kakorkoli slabše informirani o
dogajanju ob meji laže izbrali in si prisvajali informaci-
je.

Z uporabo izraza »odprta meja« pa ne odražamo neke
stvarnosti, marveč prej težnjo (in željo) po njej.

ROBERT ŠKRLJ

Izjavi predsednikov novinarskih organizacij

BORIS BERGANT:

»Zgledna raven odprte meje«

Meja - kako kruto in izključu-
joče zveni ta pojem!

In vendar, mar ni naš miselni
in pesniški prvak Prešeren že pred
134 leti preroško oznanil: »žive naj
vsi narodi...« in roteče dodal »da
koder sonce hodi prepri iz sveta
bo pregnan, da rojak prost bo
vsak, ne vrag - le sosed bo me-
jak«?

Odtistihmal smo doživeli še
veliko kalvarij, mali slovenski na-
rod so si podajali, ga delili, razse-
ljevali in razmejevali. Nikoli ni-
smo dočakali združitve vseh na-
rodnih krakov. Zato morda bolje
kot marsikateri drugi narod razu-
memo pomen meje, pa tudi vred-
nost novih prizadevanj v Evropi:
Evropa Helsinkov se v imenu pre-
stanega gorja in trpljenja odpove-

duje spreminjanju doseženih mej, vendar obenem poziva k spre-
njanju pojma meja. Meja naj ne bi bila ločnica in pregrada, jabolko
sporov in nesoglasij, marveč črta prek katere vodijo brvi in mostovi
sožitja in sodelovanja, spoznavanja in spoštovanja. Takšno stanje pa
more ustvariti le na široko odprta meja, in pa takšna raven dobros-
sedstva pri kateri si mejaša odkrito in brez zamere povesta tudi tisto,
kar ju pri drugem moti, otežuje in zavira. Sodimo, da smo na naši
zahodni meji kljub vsej hipoteki in vedno novim težavam, ki jih
poraja neustavljivo življenje, dosegli zgledno raven odprte meje.
Toda: kot si moramo v lastni večnacionalni in multikulturni državi še
naprej in stalno prizadevati za boljše medsebojno razumevanje in
poznavanje, nam je to tudi trajna naloga s sosedi. Novinarji moremo
k temu največ pripomoči. Tale skupna priloga Primorskih novic,
Primorskega dnevnika in Matajurja je naš skromen prispevek za boljše
obveščanje, 10. študijski dnevi Mitje Gorjupa v Novi Gorici in Gorici
(od 19. do 21. novembra), tednik katoliških Slovencev Novi list (Trst), ted-
nik Slovencev videmske pokrajine Novi Matajur (Čedad), dnevnik
Slovencev v Furlaniji Julijski krajini Primorski dnevnik (Trst); v
Jugoslaviji dnevnik skupnosti Italijanov Istre, Reke in Obale La
Voce del popolo (Reka), revija skupnosti Italijanov Istre, Reke in
Obale Panorama, primorska revija za družboslovje, gospodarstvo
in kulturo Primorska srečanja, dvakrattednik primorskih občin Pri-
morske novice.

Boris Bergant
predsednik Društva novinarjev Slovenije

GIORGIO PISON:

»Potrebno večje pretakanje vesti«

Združenje novinarjev Furlani-
je — Julijske krajine pozdravlja
srečanje, ki ga bodo imeli časniki
Socialistične republike Slo-
venije in Furlanije — Julijske kra-
jine 20. novembra v Gorici s pred-
sednikoma vlad obeh obmejnih
področij, kot oportuno obnoveitev
tistih soočanj, ki so se, žal, v za-
dnjih letih zrahljala in so bila
svojčas tradicionalna in razširjena
tudi na kolege s Koroške.

Nudila so priložnosti, ki so omo-
gočale, da se je na njih skupno
razpravljalo o značilnostih novi-
narskega dela v lastnih ureditvah.

Bila so tudi priložnost za osredo-
točenje pozornosti na skupne pro-
bleme in na skupna pričakovanja
obmejnega prebivalstva in za še
večjo utrditev prijateljskih odno-
sov in sodelovanja med samimi informacijskimi operaterji, ki deluje-
jo tako na eni, kot na drugi strani meje.

Ko z zadovoljstvom poudarjamo, da je obema novinarskima orga-
nizacijama uspelo skupno prispevati, da bo prišlo do srečanja s pred-
sednikoma Avtonomne dežele Furlanije — Julijske krajine in Sociali-
stične republike Slovenije in poleg tega ob prisotnosti stanovskih
kolegov iz vseh dežel, ki sodelujejo v alpskih Delovnih skupnostih, z
naše strani ocenjujemo kot dejstvo velikega interesa, da se bo možno
na tiskovni konferenci soočiti s skupnimi problemi obeh obmejnih
področij, kar že samo po sebi izkazuje duh sodelovanja in prijatelj-
stva, ki vodi institucionalna predstavništva teh področij.

Naloga novinarskih organizacij — zdi se nam, da moramo to doda-
ti — je tudi v tem, da v duhu političnega sodelovanja na institucio-
nalnih ravneh, skrbijo za izboljšanje sistema informacijskih izme-
njav, ki zajema (kar se nas tiče) ne samo posredovanje podatkov,
ampak sam dostop do informacijskih virov, ki je večkrat preveč otež-
kočen onstran naše meje.

Giorgio Pison
predsednik Deželnega novinarskega združenja FJK

Leksikon odprte meje

Avtoceste

Revno jugoslovansko cestno omrežje na eni strani in nagla
gradnja avtocest v obmejnih predelih Italije in Avstrije že grozi
Jugoslaviji, da bo postala izoliran prometni otok v Evropi. Na
Jugoslaviji, da bo postala izoliran prometni otok v Evropi. Na
Jugoslaviji, da bo postala izoliran prometni otok v Evropi. Na
Jugoslaviji, da bo postala izoliran prometni otok v Evropi. Na

Gradnja primorskih avtocestnih krakov je Jugoslavija načrto-
vala in se zanje obvezala že pred desetletjem, ko je z Italijo podpi-
sala osimske sporazume. Primorski avtocestni podvig naj bi začeli
uresničevati že letos poleti, toda zaradi pomanjkanja denarja se
začetek gradnje predlaga in se bo zavlekel do pomladi prihodnje
leto. Gre za dva avtocestna odseka: Razdrto - Vrtojba (24 kilomet-
rov) in Razdrto - Fernetiči (12 kilometrov), Hrvaška pa postavlja
vse intenzivnejše zahteve po hkratni gradnji odseka Kozina -
Reka.

Jugoslovanska vlada še ni odločila kako bodo zbirali dinarski
delež za gradnjo obeh primorskih odsekov, kar pa je pogoj za
pridobitev tujih posojil. Zato je slovenska vlada predlagala spre-
jem zakona o zagotovitvi (po hitrem postopku) denarja za gradnjo
obeh avtocest. Ni pa še znano koliko denarja bo priteklo z italijan-
skimi posojili in s sovlaganjem nekaterih italijanskih firm. V Trstu
so oktobra ustanovili mešano italijansko - jugoslovansko firmo z
imenom Adria, ki bo skrbela za pridobivanje posojil in sovlaganje
kapitala v gradnjo.

Begunci

Od 1943 do 1956 se je iz Istre, Reke, Kvarnerskih otokov in
Zadra izselilo v Italijo od 200 do 350 tisoč ljudi (točnih podatkov
ni). Naselili so se v obmejne kraje Italije, predvsem v Trst (pa tudi
v tujino, predvsem Avstralijo). V na pol prazna istrska obmorska
mesta in Reko se je vselilo novo prebivalstvo iz notranjosti in
povsem spremenilo etnični videz pokrajine, jezik in kulturo.

Razlogov zakaj so se ti ljudje (predvsem italijanske govoreče
prebivalstvo, pa tudi Slovenci in Hrvati) izselili je več: bojazen
pred novo (slovensko in komunistično) oblastjo, popolno nepozna-
vanje slovenskega in hrvaškega sveta Istre, ki je nenadoma postal
vladajoč, bojazen za lastno italijansko identiteto, agrarna reforma,
razlastitve, nestrpnost do Italijanov, posamezni primeri nasilja in,
nenazadnje, pozivanje italijanske države, naj se izselijo. V nasled-
njih letih so nesrečo in prizadetost beguncev izkoriščale za nepos-
redne volilne interese predvsem nacionalistične in iredentistične
sile ob meji; na drugi strani pa so jugoslovanske oblasti na začetku
kar vse begunce povprek označevale za fašiste, pa čeprav je bilo
med njimi tudi veliko socialistov, komunistov, navadnih ljudi, de-

lavcev, ribičev in kmetov, ki s fašističnimi zločini niso imeli nič
skupnega.

Istrski begunci so se organizirali v več organizacijah. Večina
je pod vplivom krščanske demokracije in desnice, med mladimi pa
je vse več takih, ki so odprti za sodelovanje s Slovenci v Italiji in z
Jugoslavijo (krožek Istria).

Časopisi

Z vprašanji »odprte meje« se v obmejnem območju kontinuirano
ukvarjajo naslednji časopisi: v Avstriji tednik v slovenskem
jeziku Slovenski vestnik (Celovec), v Italiji 15-dnevnik beneških
duhovnikov Dom (Čedad), tednik Gospodarstvo (Trst), tednik Il
Meridiano (Trst), dnevnik Il Piccolo (Trst), dnevnik Messaggero
Veneto (Videm), tednik katoliških Slovencev Novi list (Trst), ted-
nik Slovencev videmske pokrajine Novi Matajur (Čedad), dnevnik
Slovencev v Furlaniji Julijski krajini Primorski dnevnik (Trst); v
Jugoslaviji dnevnik skupnosti Italijanov Istre, Reke in Obale La
Voce del popolo (Reka), revija skupnosti Italijanov Istre, Reke in
Obale Panorama, primorska revija za družboslovje, gospodarstvo
in kulturo Primorska srečanja, dvakrattednik primorskih občin Pri-
morske novice.

Izhajajoč iz načel skupnega slovenskega kulturnega (in infor-
macijskega) prostora so bile v zadnjih treh letih izdane naslednje
skupne priloge posameznih časnikov: Naš športnik (leta 1985 kot
priloga Primorskih novic in Primorskega dnevnika, leta 1986 kot
priloga Novega Matajurja, Primorskih novic in Primorskega dnev-
nika), skupni slovenski kulturni prostor (leta 1985 kot priloga Pri-
morskih novic in Primorskega dnevnika). Ob 40-letnici smrti Pri-
moža Trubarja (leta 1986 kot priloga Primorskih novic in Primor-
skega dnevnika) Pisatelji ob meji (leta 1987 kot priloga Novega
Matajurja, Primorskih novic, Primorskega dnevnika, Slovenskega
vestnika).

Četverkotnik

Četverkotnik, bolj podoben romboidu, v Tržaškem zalivu, v
katerem bi Jugoslavija in Italija omenjenemu številu-ladij dovolili
legalno prekoračitev državne meje in ribolov v delu svojih oze-
meljskih voda je, kot kaže, rojen pod nesrečno zvezdo. Zavleklo se
je že pri sami pripravi predloga o skupnem ribolovnem območju v
Tržaškem zalivu, precej hude krvi pa je bilo letošnje zimo, pred-
vsem zaradi ponavljajočih se kršitev italijanskih ribičev, ki so ile-
galno prihajali ribariti v jugoslovanske vode. Ribičem na slovenski
obali pa je kri popolnoma zavrela ob napovedani ratifikaciji tega
sporazuma. Kljub številnim ugovorom je bil sporazum ratificiran.
Vse pa kaže, da bo ostal mrtva črka na papirju, mogoče le dokaz
pripravljenosti obeh držav za medsebojno sodelovanje, vendar si

tako italijanski kot naši ribiči od samega sporazuma ne obetajo nič
dobrega in koristnega.

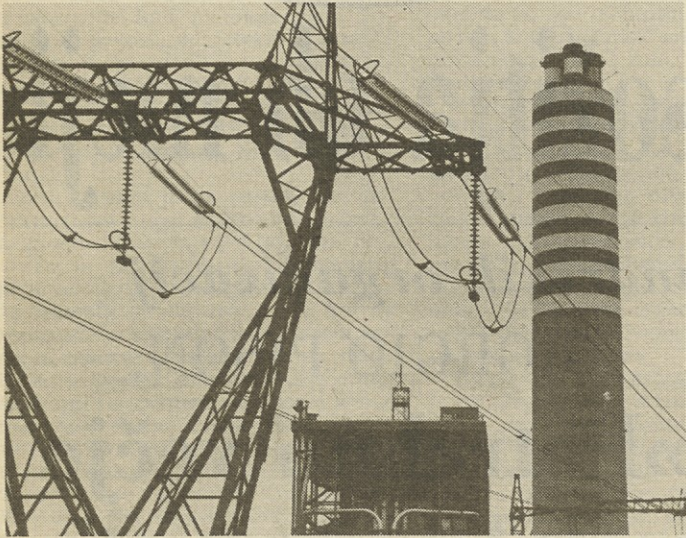
Četverkotnik v Tržaškem zalivu je že obstajal v letih 1952 -
1978, predvsem zato, da bi skozi prste pogledali ribičem, ki so pri
iskanju ribjih jat za malenkost prekoračili morsko državno mejo.
Četverkotnik je torej obstajal, da bi se ognili nepotrebnim inci-
dentom, nikoli pa ni imel za cilj sodelovanje jugoslovanskih in
italijanskih ribičev.

Z razvojem ribolovne tehnologije so se začeli močno krčiti
zlasti resursi pridnenih rib in mehkužcev ter školjk. Naenkrat se je
pojavo vprašanje, ali ne bi z nenadzorovanim ropanjem porušili
naravno in ekološko ravnovesje v zalivu, bolj »ljubosumno« se je
začelo gledati na vsak košček morja. Tudi raziskave življenja na
morskem dnu, s katerimi so začeli letos in bodo nadaljevali še
prihodnje leto kažejo, da bi brez bojazni prelova belih rib, meh-
kužcev in školjk v Tržaškem zalivu ribarili le dve ribiški barki.

Ekologija

Glavni skupni ekološki problem Jugoslavije in Italije je rasto-
ča onesnaženost Jadranskega morja, zlasti njegovega (plitvejšega)
severnega dela, v katerega se izliva reka Pad. Pojavi množičnih

poginov morskih organizmov zaradi kemičnih procesov (pomanjkanje kisika) so v zadnjih letih vse pogostejši. Drug skupen problem je gradnja ekološko vprašljivih objektov v bližini državnih mej (načrtovana gradnja termoelektrarne na Tržaškem, oz. pri Tržiču; na jugoslovanski strani pa načrtovano povečanje zmogljivosti TE Plomin). Zaradi rudnika svinca in cinka v Rajblju (Italija) sta zelo onesnaženi reki Koritnica in Soča. Odplake iz rudnika gredo v potok Roja, od tod v Koritnico in nato v Sočo na jugoslovanski strani. Tudi drugače so v dolini reke Soče (Idrija in Bača) največji onesnaževalci: industrija in večja urbana središča. Tako je Soča glede onesnaženosti v tretjem, ponekod tudi v četrtem razredu.

Sedaj nameravajo Italijani pri Podgori zajeزiti reko; ne več samo v poletnih mesecih namakanje, marveč tudi za pridobivanje električne energije. Voda v koritu reke Soče bo tako stalno zajeزena in bo zato kvarno vplivala na bregove tudi na jugoslovanski strani (erozija, ogrožena železniški in cestni most). V obeh Goricah je po dveh zadnjih poplaval prišlo na dan tudi vprašanje odpadnih voda, ki ga bodo morali skupaj urejevati.

Na slovenski obali je vse bolj zaskrbljujoče onesnaževanje morja zaradi kanalizacijskih izpustov. Problem onesnaževanja ponikalnice Reke (ki v Italiji priteče na dan kot Timav) še vedno ni dokončno rešen. Podcenjena je nevarnost morebitne nesreče v terminalu za kemikalije v koprskem pristanišču, kjer manipulirajo z zelo nevarnimi snovmi. Druga nevarnosat je možnost nesreče nafnega tankerja v Jadranu, ki bi lahko imela katastrofalne ekološke, pa tudi ekonomske posledice (turizem).

Fojbe

Vprašanje fojb, najbolj znana je seveda tista pri Bazovici v bližini Trsta, je še vedno odprto. To pomeni, da zgodovina in zgodovinarji še niso izrekli jasne besede o tem, kaj se je s fojbami resnično dogajalo. Slovenci bi se tega vprašanja ne smeli bati, obstojata namreč dve jasni resnici:

1. Fojbe so posledica dolgotrajne in kravae vojne, korenine pa segajo še dlje; v obdobje fašističnega preganjanja in zatiranja. Vsaka vojna je zapustila krvave sledove, izbruhe jeze in iracionalnosti, maščevanja in odprte račune. Vsak si je v vojni umazal roke, tudi tisti, ki so z vso legitimnostjo vzeli orožje v roke, da se uprejo okupatorju.

2. Zgodovinska resnica ne more postaviti na zatožno klop naroda, ki je plačal svojo svobodo z ogromnimi žrtvami, ki je bil napaden, tlačen, mučen, ponižan in je imel samo eno možnost, če je želel obstati. Lahko obtožimo to ali ono dejanje, vendar ne moremo biti tako svetvetni, da bi mislili, da smo si v krvi in med streli vsi nadeli svetniško avreolo. Če bi bilo tako, bi verjetno izgubili.

Resnico o fojbi, oziroma iskanje resnice, ovirajo predvsem manipulacije naših nasprotnikov. Fojbe so postale simbol protislovenstva, sovraštva do Jugoslavije, antikomunizma in vsakovrstnega revanšizma. Marsikateri nekdanji krvnik, marsikateri pristaš najbolj desničarske misli si s fojbami opere vest in najde v njih simbol novih, zaostrenih bojev in napadov na Slovence. Koliko neresnic, koliko izmišljenih številk je bilo izrečenih. V seznamu ubitih so bili tudi živi ljudje, kot je to dokazal Stanislav Renko. Ostaja torej pot poguma, ki jo morajo porehoditi predvsem zgodovinarji. Čas je, da se pove resnico o fojbah. Kdor si namreč resnice skriva, dokazuje nek občutek krivde, ki pa v našem primeru nima več prave podlage.

Globalna zaščita

Sanjske knjige ali stvarna perspektiva? Šesti člen italijanske ustave obvezuje republiko Italijo, da pravno zaščiti jezikovne in narodne manjšine, ki živijo na njenem teritoriju kar pa se dejansko v večini primerov ne dogaja. Slovenci v Italiji že vso povojno obdobje zaman čakajo na zakonski normativ, ki bi jim zajamčil obstoj in razvoj ter jih zaščitil pred narodnostno in jezikovno asimilacijo.

Za zaščito slovenske manjšine v Italiji je poklican rimski parlament. V prejšnjih zakonodajnih dobah se je senat večkrat ukvarjal s to problematiko, vsakič pa je razpravo prekinil, ali zaradi predčasnega razpusta parlamenta ali pa zaradi pomanjkanja stvarne politične volje za dokončno rešitev tega vprašanja. Nekaj pred predčasnimi političnimi volitvami je ožji odbor senatne komisije za ustavna vprašanja uspel izdelati enotno besedilo o zaščiti Slovencev, razpust parlamenta pa je vse skupaj izničil.

Do tega trenutka so zakonski predlog za zaščito manjšine predložili le komunisti in sicer na pobudo slovenskega senatorja Stojana Spetiča. Zakonska besedila napovedujejo tudi socialisti in Slovenska skupnost. Senatne skupine se niso še sporazumele o morebitnem pričetku razprave. Parlamentarni postopek (če se bo seveda sploh pričel) pa naj bi stekel šele na začetku prihodnjega leta.

Gospodarstvo ob meji

Pojem »gospodarsko sodelovanje ob meji« označuje mrežo gospodarskih stikov in povezav preko italijansko-jugoslovanske meje, ki jih urejajo posebni mednarodni sporazumi. Povod za tako sodelovanje je bila nova mejna črta, ki je po drugi svetovni vojni poleg ljudi, razdelila tudi obstoječe gospodarske vezi in oškodovala tako italijansko kot jugoslovansko stran.

Potem, ko sta državi uredili sporna razmejitvena vprašanja in so se ob meji začeli krepiti odnosi dobrega sosedstva, je prav gospodarstvu pripadla vloga prvega posrednika ob meji. Z videmskim sporazumom iz leta 1955 in z rimskim iz leta 1962 sta državi uredili osebni in blagovni promet med sosednimi mejnimi območji in uvedli takoiimenovana avtonomna računa za tržaško in goriško pokrajino. Ta dva pomembna instrumenta medsebojne blagovne menjave sta z leti — in tudi po zaslugi slovenskih gospodarstvenikov v Italiji — postajala vse bolj nepogrešljiva dejavnika gospodarskega življenja na obeh straneh meje. Prav tako pomembna je vloga tržaške, videmske in goriške delegacije mešane zbornice Italjug iz Milana, ki si prizadeva za odstranjevanje političnih, administrativnih in tehničnih ovir gospodarskega sodelovanja, s posebnim ozirom na obmejno sodelovanje. Nenazadnje pa je svoje prispeval gospodarski del osimskih sporazumov, katerega določila po 12 letih sicer še vedno niso v celoti uresničena, so pa nedvomno dobra osnova za prihodnji razvoj gospodarske integracije na meji.

Danes obmejno gospodarsko sodelovanje pomeni mnogo več kot zgolj blagovno menjavo po avtonomnih računih. Velik del

gospodarstvenikov, in še posebno slovenskih, si namreč že desetletje in več prizadeva ustvariti dolgoročne temelje temu sodelovanju, v obliki industrijskih in finančnih kooperacij, mešanih podjetij in skupnih nastopov na domačih in tujih tržiščih.

Italijani v Jugoslaviji

O italijanski manjšini v Jugoslaviji lahko govorimo šele po drugi svetovni vojni, ko so Istra, Reka in Kvarnerski otoki bili priključeni novi Jugoslaviji. Večina italijansko govorečega prebivalstva se je izselila v povojnih letih, ostali so predvsem tisti, ki so se zavestno opredelili za nov politični sistem in za novo državljanstvo, kljub svojemu italijanstvu. Kljub tej zavestni odločitvi so bili mnogi tarče nacionalističnih predsodkov večinskega naroda. Zaradi »tihe asimilacije«, mešanih zakonov, stalno prisotnega izselevanja, urbanizacije, starostne strukture, se je njihovo število nenehno zmanjševalo in je po zadnjem popisu doseglo že zaskrbljujoče majhno številklo. Ocenjuje se, da jih je Jugoslavija z ustavo in zakoni dobro zaščitila, vendar se tej zakoni ne izvajajo. Živijo v dveh republikah (Sloveniji in Hrvaški), v velikem številu istrskih in reških občin, ki imajo do njih različen odnos: od maksimalne zaščite v občinskih statutih (predvsem v Sloveniji, v Bujah, Rovinju), pa do krajev kjer ni uveljavljena niti dvojezičnost (Pulj) ali kjer sploh niso priznani kot narodna manjšina (Cres in Lošinj). Tudi v šolah z italijanskim učnim jezikom je še pred desetimi leti število učencev strmo padalo (razredi nbrez učencev ali le z enim), v zadnjih letih pa se število povečuje, vendar je med vpisanimi veliko otrok iz slovenskih ali hrvaških družin. Njihova osrednja organizacija Unija Italijanov Istre in Reke, ki je bila 1944 oblikovana na pobudo KP Hrvatske, si v zadnjih letih prizadeva za podružbljanje problematike italijanske narodnosti (celovita dvojezičnost, razširjenje poznavanja lokalne kulture in zgodovine), za okrepitev stikov z matičnim narodom, za odpravljanje razlik v zaščiti med Slovenijo in Hrvaško, pa tudi za rešitev finančnih problemov osrednjih institucij italijanske narodnosti: centra za zgodovinske raziskave iz Rovinja, Italijanske Drame z Reke, založbe EDIT prav tako z Reke (izdaja učbenike, revijo Panorama in dnevnik La Voce del popolo), pa tudi za povečanje že tako bogate kulturne dejavnosti po posameznih občinskih skupnostih Italijanov.

Kultura

Slovensko stalno gledališče iz Trsta vsako leto najmanj enkrat gostuje na Obali in v Novi Gorici, abonenti iz vse Primorske si tudi organizirano ogledajo predstave v Trstu. Prav tako je Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice večkrat gost v sosednjem kulturnem domu v Gorici. Najvišja oblika tovrstnega sodelovanja je vsakoletno Srečanje gledališč Alpe - Jadran, ki ga skupaj prirejata novogoriška in goriška občina.

Kulturna društva z obeh strani meje si izmenjujejo razstave, nastope pevskih zborov (Primorska poje) in drugih umetniških skupin. Zveza kulturnih organizacij Slovenije na vse seminarje (za gledališko, filmsko, likovno, plesno dejavnost) vabi tudi predstavnike slovenskih društev iz Italije. ZKOS sicer sodeluje z vsemi slovenskimi organizacijami v Trstu, vendar je njeno sodelovanje najuspešnejše z Zvezo slovenskih kulturnih društev iz Trsta, ki je tudi najštevilnejša.

Tudi pripadniki italijanske skupnosti v Sloveniji sodelujejo s kulturnimi skupinami in institucijami v svoji matici. Jugoslovanska in italijanska vlada sta se pred 20 leti dogovorili, da bo vse kulturno sodelovanje med Italijani in matico potekalo preko Unije Italijanov Istre in Reke in Ljudsko univerzo iz Trsta, kjer se od italijanske vlade prav za te namene letno zbere kar 5,5 milijard lir. Vendar je ta način dogovarjanja prepočasen, neustrezen, zastarel in birokratiziran, tako da predstavniki italijanske skupnosti že dlje časa opozarjajo, da bi ga morali spremeniti. Programe naj bi po njihovem mnenju sprejemali v občinskih skupnostih Italijanov in ne več v mešanih (jugoslovansko italijanskih komisijah), in bi jih tudi direktno financirali. Najuspešnejši prireditvi, ki ju prireja skupnost Italijanov iz Kopra sta Srečanje pisateljev ob meji v Portorožu in Kopska srečanja, prireditvi, ki sta prerasli meje institucij Italijanov v Jugoslaviji.

Londonski memorandum

SPOMENICO O SOGLASJU MED VLADAMI ITALIJE, ZDRUŽENE KRALJEVINE, ZDRUŽENIH DRŽAV IN JUGOSLAVIJE O SVOBODNEM TRŽAŠKEM OZEMLJU so v Londonu podpisali veleposlaniki teh štirih držav dne 4. oktobra leta 1945 Velebit, Biosio, Harrison in Thompson. V devetih členih spomenice je bilo določeno, da se britanske in ameriške vojaške sile umaknejo iz cone A STO in izroči uprava te cone italijanski vladi, razen 1 km ozkega pasu ob meji s cono B STO, ki je določen na zemljevidu iz priloge 1 Spomenice. Poleg te priloge so sestavni del londonškega sporazuma predvsem še priloga »Posebni statut o pravicah slovenske etnične skupine« v coni A »in italijanske v coni B«, ki v osmih členih vsebuje enakost o pravicah, prepoved netenja nacionalne materije, predpise o tisku, prosveti in kulturi, šole v materinem jeziku, stalnost učnih moči, uporabe jezika v odnosih z oblastmi in javnih napisih, zajamčen gospodarski razvoj in ustanovitev mešanega odbora za izvajanje statutarnih določb. Sestavni del Londonskega sporazuma so tudi še štiri priloge v obliki pismem med vladama Italije in Jugoslavije: o treh slovenskih kulturnih domovih v Tstu (o dveh požganih v Rojanu in pri Sv.Ivanu in o novem domu v Ul. Petronio), o prosti luki, o konzularnih predstavništvih v Trstu in Kopru in o slovenskem denarnem zavodu v Trstu. Mešani odbor je dne 6. februarja 1955 sprejel pravilnik odbora, ki sta ga podpisala v Rimu Ivičević in Carrobio.

(Besedilo Londonskega sporazuma je v celoti objavljeno v Jadranskem koledarju za leto 1955 in v posebni brošuri pri ZTT v Trstu leta 1969, v angleškem originalu pa v knjigi dr. Janko Jeri: Tržaško vprašanje po drugi svetovni vojni«, pri Cankarjevi založbi v Ljubljani 1961).

Luke

Severnojadranske luke, Reka, Koper, Trst in Benetke, so začele intenzivneje sodelovati pred desetimi leti. K temu jih je nagnalo spoznanje, da vsak zase ne more razreševati problemov, ki tovore iz bližnjega zaledja še vedno v veliki meri usmerjajo proti bolj oddaljenim severnoevropskim pristaniščem. Severnojadranske luke pretovorijo letno okrog 40 milijonov ton tovora, ves severnoevropski luški bazen od Hamburga do Zeebrugna pa 500 milijonov.

Severnojadranske luke iščejo odgovor na vprašanje kako z združenimi močmi pridobiti več tovora na svojih zdaj že rednih posvetovanjih o severnojadranski smeri. Srečanjem so dali naziv Transadria. Vrstijo se vsaki dve leti, izmenoma na jugoslovanski in italijanski strani. Doslej jih je bilo šest. S strokovnimi studijami in analizami poskušajo predstavniki luk zasnovati, kolikor je možno, strategijo razvoja, pri čemer je jasno, da je medsebojna konkurenca, ki je ne bo moč ukiniti, zaviralni dejavnik. Skupno pa je spoznanje, da je treba konkurenco spraviti v take meje, da bo spopad z nevarnostmi, ki prometne tokove odtegujejo severnojadranskemu območju, čim uspešnejši. Velik uspeh pri tem je skupno nastopanje luk na tujih tržiščih (v Budimpešti in Münchnu).

Koprška in tržaška luka sta podpisali protokol o ustanovitvi skupnega podjetja za nakup tehnologije, in prvi vrsti velikega plavajočega dvigala za težke tovore, podjetje pa naj bi preučilo tudi možnosti infrastrukturnega povezovanja, v prvi vrsti železniške povezave med pristaniščema.

Maloobmejna blagovna menjava

Da bi vsaj delno odpravili težave, ki so zaradi nove razmejitve nastale po drugi svetovni vojni na Primorskem (ločeno nekdam

enotno gospodarsko in kultuno območje), sta Jugoslavija in Italija leta 1955 podpisali sporazumsporazum o lokalni trgovinski izmenjavi med obmejnimi območji, z določenimi ugodnostmi (predvsem caroienskega značaja) pri uvozu in izvozu blaga, proiizvođenega na tem obmejnem območju obeh držav. Podobna sporazuma sta iz istih razlogov sklenili tudi Italija in Avstrija (Južna Tirolska) ter Francija in Švica (Ženeva). Oblikovane so bile posebne liste tržaškega in goriškega sporazuma (A, B, C in D), avtonomna računa za uvoženo in izvoženo blago ter pozneje tudi paritetno razmerje med izvozom in uvozom (1:1). Menjava je potekala na principu blago za blago.

V začetku ni bilo velikega zanimanja za trgovino po tržaškem in goriškem sporazumu. Zanimiva je postala šele potem, ko je EGS začela uvajati zaščitne ukrepe proti blagu, uvožena iz držav zunaj skupnosti, iz teh omejitev pa so bila izzeta območja za katera so veljali posebni meddržani sporazumi. Še zanimivejša pa je postala potem, ko je jugoslovanska vlada začela administrativno omejevati uvoz. Jugoslovanska podjetja so preko tržaškega in goriškega sporazuma uvažale največ rezervne dele in repromaterial, izvažale pa živino, meso in les, česar drugače v EGS niso mogle. Delež primorskih podjetij (za katere je bil sporazum v bistvu podpisan) se je zmanjševal, povečeval pa se je delež podjetij iz ostale Jugoslavije. Udeležba maloobmejnega prometa blaga v skupni izmenjavi z Italijo je še leta 1980 znašala komaj 5 do 6 odstotkov, v letih 1983/84 pa je dosegla 27 odstotkov.

Jugoslovanska vlada je zato tudi maloobmejno menjavo močno omejila (na 20 odstotkov menjave z Italijo in z uvoznimi omejitvami). S tem je naredila več škode kot koristi, saj je zaprla vrata v EGS, poleg tega pa je zaradi uvoznih omejitev nastajal ogromen pozitiven saldo na avtonomnih računih v Italiji, kar je pomenilo brezobrestno kreditiranje italijanskega partnerja. Na pritisk gospodarstva je bil ZIS prisiljen ukiniti omejitve, v veljavi je ostala le zgornja meja deleža maloobmejnega prometa - 20 odstotkov.

Mejni prehodi

- Dobrih 40 milijonov (natančneje 41.206.501) potnikov je lansko leto prestopilo jugoslovansko - italijansko mejo na 25 maloobmejnih in 16 mednarodnih prehodih, ki so pogosto posejani od Predila do Sečovelj. Številke, ki pričajo o prepletenosti človeških, gospodarskih in kulturnih niti med prebivalstvom na obeh straneh meje, obenem pa o izrednem pomenu območja, skozi katerega se v Jugoslavijo zliva pretežen del zahodnih turističnih tokov. V zadnjih letih se je število mejnih prehodov ustalilo in zagotavlja dokaj nemoten promet v obe smeri (za kar gre nemajhna zasluga vzornemu sodelovanju obmejnim organom z obeh strani), zato pa postaja vse bolj pereč problem cest, ki od meje vodijo v notranjost Slovenije. Pretok vozil in potnikov, ki po proslulem depozitu zlagoma in neprekinjeno narašča, grozi z infarktom, katerega nevarnosti se Slovenija vse premalo zaveda.

Nacionalizem

V slovarju slovenskega knjižnega jezika beremo ob besedi nacionalizem naslednjo definicijo: »prepričanje o večvrednosti lastnega naroda in prizadevanje za uveljavitev njegovih koristi ne glede na pravice drugih narodov«. Težko bi trdili, da je italijanski nacionalizem v Trstu, Gorici in videmski pokrajini, pojav, ki koristi italijanskemu narodu in omenjenim krajem.

Italijanski nacionalizem je napirjen proti Slovencem in tudi proti sodelovanju s Slovenijo in Jugoslavijo. Njegova karakteristika pa je, da se spaja z irendentizmom in živčnim protisocializmom in protikomunizmom. Predvsem v Trstu deluje kot zaviralni moment, saj ni za las premaknil gospodarske, družbene, kulturne in socialne krize. Otežkoča pa iskanje neke globlje identitete mesta in ljudi, ki v njem živijo.

Italijanski nacionalizem je Slovencem nevaren, saj jih želi potisniti v zaprt prostor in onemogočati sleherni dialog. Nevaren pa je tudi zaradi reakcij samih Slovencev. Občutek, da obstaja neka zaves do določene mere hromi prizadevanja, da bi se pozitivno integrirali v italijansko družbo in enakopravno delovali v ekonomskem, kulturnem in socialnem sistemu visoko razvite države. Seveda ne gre le za psihološki občutek, večkrat se srečujemo s praviimi pregradami, najhujša je prav ta, da še danes nimamo globalnega zaščitnega zakona. Pri tem nosi bistveni del krivde prav italijanski nacionalizem.

Skrajna, fašistična varianta italijanskega nacionalizma, ki se kaže v provokativnih akcijah, kot so mazaški pohodi, predvolilne fašistične provokacije, manjši pretepi itd. želi ustvarjati napetosti, ki deluje kot spremna postavka meščanskemu nacionalizmu.

Osimski sporazum

Osimski sporazumi, ki so bili podpisani v Osimu pri Anconi, dne 10. novembra 1975 vsebujejo: 1. — Pogodbo med Jugoslavijo in Italijo in 2. — sporazum o pospeševanju gospodarskega sodelovanja med obema državama. — Po ratifikaciji v obeh parlamentih so sporazumi začeli veljati po izmenjavi ratifikacijskih listin v Beogradu šele dne 2. aprila leta 1977. Za narodnostne pravice obeh manjšin — slovenske in Italiji in italijanske v Jugoslaviji — sta najvažnejši določbi v preambuli in v členu 8 pogodbe. V prvi »pogodbениci potrjujeta svojo privrženost na čelu največjega možnega varstva državljanov — pripadnikov manjšin, ki izvira iz njunih ustav in njune notranje zakonodaje... pri čemer se vsaka stran ravna tudi po načelih ustanovne listine Združenih narodov, univerzalne deklaracije o človekovih pravicah, konvencije o preprečevanju kaksrñnihkoli oblik rasne diskriminacije in univerzalnih paktov o človekovih pravicah«. — Člen 8 pa določa, da »bo vsaka stran ohranila in veljavi notranje ukrepe, ki jih je že sprejela pri izvajanju posebnega statuta (predloženega londonskemu memorandumu o soglasju z dne 5. oktobra 1954 in da bo v okviru svojega notranjega prava zagotovila pripadnikom zadevnih manjšin enako raven varstva, kot jo je določal specialni statut, ki neha veljati«. — Na podlagi tega člena je ustavno sodišče Italije izdalo po uveljavitvi te pogodbe že dve razsodbi o veljavnosti ustreznih določb statuta.

(Besedila vseh osimskih sporazumov so objavljena v slovenščini in v francoskih izvirnikih v publikaciji OSIMSKI SPORAZUM, založba Lipa, Koper 1977, razsodbi ustavnega sodišča pa v ustreznih številkah Primorskega dnevnika in v »Il Bollettino d'informazioni degli Sloveni in Italia«.)

Rižarna

Ob kapitulaciji Italije, 8. sept. 1943 je nemška vojska zasedla vsa področja, ki jih je imela do tedaj zasedena Italija in seveda tudi Italijo samo. Furlanijo, tedanjo Julijsko krajino ter t. i. Ljubljansko provinco so nove okupacijske oblasti združile v t. i. Adriatišches Küstenland - Jadransko primorje, in ga neposredno priključile Tretjemu rajhu. To verjetno zato, ker je Nemčija vedno težila proti »toplemu morju« ter tudi zaradi njegovega strateškega položaja kot mostišča ali prometnega vozlišča med Balkanskim in Apeninskim polotokom ter, seveda, tedanjim Rajhom. Vendar je neko področje strateško pomembno le, če vlada na njem mir, če so njegove prometnice uporabne. V naših krajih pa je bilo tedaj osvobodilno gibanje zelo močno in živo. Zato je koroški »gauleiter« poslal v Trst skupino 92 poklicnih morilcev, ki so se s tovrstno dejavnostjo že izkazali na Poljskem in sicer v tamkajšnjih nacističnih taboriščih. Njihova naloga je bila, napraviti v naših krajih »red«.

Skupino »Einsatzkommando Reinhardt« je vodil visoki nacistični častnik Odilo Globočnik, ki je s svojimi sodelavci spremenil bivšo čistilnico riža pri Sv. Soboti v Trstu v zbirno taborišče, morišče ter skladišče naropanega blaga.

Rižarna je kot zbirno taborišče začela delovati proti koncu 1943. leta in po nepopolnih podatkih je šlo skozi to taborišče v nacistična taborišča okoli 20 tisoč ljudi. V peči nekdanje luščilnice riža, ki jo je Globočnikov »izvedenec« Lambert preuredil v krematorij, pa so Globočnikovi sodelavci - nemški esesovci, Ukrajinci ter italijanski vojaki - sežgali kakih 5000 žrtev in sicer ujetih partizanov in aktivistov osvobodilnega gibanja ter Judov pač v smislu nacističnega načrta, da je treba Jude iztrebiti. Svoje žrtve so nacisti pobijali s strelnim orožjem ter s plinom v temu primernem tovornjaku.

Peč je prvič zagorela 4. aprila 1944, ko so v njej sežgali 70 talcev, ki so jih dan prej ustrelili na openskem strelišču. In od tedaj pa vse do konca vojne je krematorijska peč v Rižarni gorela po dvakrat na teden. Da bi zabrisali sledove svojih zločinov, so nacisti ob svojem pobegu 30. aprila 1945. minirale krematorijsko peč ter tovarniški dimnik. Pod ruševinami peči je ostal pepel zadnjih žrtev, dobri dve vreči pepela.

Polnih devet let so se tržaške borčevske organizacije zaman trudile, da bi anglo-ameriške zavezniške oblasti priznale Rižarno za nacionalni spomenik in še nadaljnjih enajst let je minilo, preden so kompetentne oblasti v Rimu proglasile ta kraj trpljenja in smrti za nacionalni spomenik. Ker so se nato restavratska dela in Rižarni zavlekla polnih deset let, je mogel antifašistični Trst počastiti spomin svojih v Rižarni umorjenih soborcev šele leta 1975, torej polnih trideset let po zmagi nad nacifašizmom.

RTV

Radijski in televizijski signali zasedajo praktično skoraj vse razpoložljive oddajniške frekvence v obmejnem prostoru, posebej na UKV radijskem in UHF televizijskem signalu. Odnos moči je izrazito neenakomeren, saj se radijskim signalom iz Italije pridružuje le signal Radia Ljubljana in Radia Koper-Capodistria. Jugoslovanski delež v množici državnih in zasebnih TV programov iz Italije pa prispevata le prvi program TV Ljubljana in program TV Koper-Capodistria. Programa obeh koprskih postaj oddajata v slovenskem in italijanskem jeziku in skrbita za obveščanje Slovencev v Italiji, Italijanov v Jugoslaviji in istočasno v Italijo posredujeta informacije o jugoslovanski notranji in zunanji politiki. Poseben problem je spremljanje koprskega TV signala na celotnem območju Jugoslavije, kjer živijo pripadniki italijanske narodnostne skupnosti. Že nekaj let namreč potekajo neuspešni dogovori o postavitvi TV pretvornika (na Učki), ki bi »pokrival« del Istre, Kvarnerja in otoke, povsod tam kjer živi italijanska manjšina.

Še vedno odprt problem so tudi oddaje v slovenskem jeziku na italijanski regionalni televizijski mreži, ki jih kljub obvezam in obljubam še vedno ni.

Temeljni problem Radia Koper-Capodistria, s studijem v Novi Gorici je slišnost njihovih programov v zamejstvu, saj še vedno ne seže v vse kraje, kjer živijo Slovenci. TV Koper-Capodistria, z agencijo Alpe-Adria v Trstu, bije takorekoč »nemogoč« boj z nekajkrat močnejšimi TV giganti v Italiji, njen signal pa v povezavi z nekaterimi zasebnimi postajami in ob sodelovanju državne televizije mreže RAI pokriva velik del ozemlja severne in srednje Italije.

Radio Koper-Capodistria sodeluje tudi s slovenskim programom Radia Trst, v radijski informacijski prostor pa se s slovenskim (in italijanskim) programom vključuje tudi zasebni Radio Opčine.

Slovenci v Italiji

Slovenska narodna skupnost živi ob italijansko - jugoslovanski meji v 100 kilometrov dolgem, ki ima zelo razčlenjeno prirodno, kulturno, jezikovno in zgodovinsko strukturo.

Zahodni rob ozemlja, kjer Slovenci žive že več kot tisoč let je istočasno jezikovna meja med slovenskim in romanskim svetom. Ta črta sega v 35 občin dežele Furlanije Julijske Benečije (21 v videmski, 8 v goriški in 6 v tržaški pokrajini). To je v glavnem gorato in gričevnato področje, ki sega od Julijskih Alp do morja.

V tem prostoru, ki meri približno 1.500 kvkm živi, po popisu iz leta 1981, 430.000 prebivalcev. Med njimi je, po slovenskih ocenah, približno 90.000 Slovencev; najmanj 10.000 drugih, pa se je naselilo v sosednjem nižinskem pasu. Slovenci tvorijo relativno večino prebivalstva le v 16 manjših občinah, njihov narodnostni položaj pa je odvisen predvsem od zgodovine posameznih delov skupnosti.

Slovenci v videmski pokrajini razen mejnega pasu ob Avstriji, so prišli pod italijansko upravo že leta 1866, ko je bil celotni slovenski narod šele na začetku svojega modernega gospodarskega in družbenega razvoja. Ker jim tudi italijanska uprava ni bila naklonjena niso mogli razviti svojega območja, Beneške Slovenije, in so se zato usmerili predvsem v pot gospodarske emigracije. Danes obstajajo sedeži emigrantskega združenja na štirih celinah.

Slovenci na Tržaškem in Goriškem so imeli drugačen razvoj. Zlasti v zadnjem obdobju avstro-ogrske monarhije, so si zgradili močno družbeno-gospodarsko in kulturno strukturo (banke, šole, tisk, gledališče), ki je ni uspel izkoreniniti niti fašizem, ki je eno celo generacijo podvrget izredno močnemu in grobum raznarodovanju.

Narodoosvobodilni boj je pomenil preporod primorskih Slovencev. Že med vojno so spet pognale kali nove življenjske struk-

ture skupnosti: šole, tisk, gledališče in ob osvoboditvi so začele takoj delovati, da napolnijo nastalo vrzel.

Tako so si Slovenci v Italiji pridobili nekaj družbenih ustanov, ki jih redko najdemo pri številčno tako skromnih skupnostih. Nekaj od teh je javnih, kot na primer glavna radijska postaja in večina šolske - izobraževalne strukture, od vrtcev do srednjih šol. Prvo šolo, ki upošteva slovenski jezik v videmski pokrajini, so si morali ustanoviti Slovenci sami.

Druge delujejo ob večji, manjši ali nikakršni javni podpori: Slovensko Narodno gledališče, tisk, ki vključuje dnevnik in razne šolske, glasbene, kulturne in telesno-kulturne ustanove. Slovenci razpolagajo tudi z osrednjo študijsko knjižnico in z Raziskovalnim inštitutom. Vse te organizacije tvorijo razvejano in vitalno omrežje, ki sega od Trbiža do Milj in ki jo koordinirata dve osrednji organizaciji, katoliška (Svet slovenskih organizacij) in laična (Slovenska kulturno gospodarska zveza).

Kot celovita narodnostna skupnost imajo Slovenci v Italiji tudi svojo gospodarsko in politično identiteto. Na gospodarskem področju ima osrednjo koordinacijsko vlogo Slovensko deželno gospodarsko združenje, ki povezuje slovenske gospodarstvenike, ter šest denarnih zavodov, dve banki in štiri hranilnice, ki delujejo na Tržaškem in na Goriškem, tri v vsaki pokrajini.

Tudi na političnem področju, kot na ostalih, je vidna težnja, da bi se Slovenci integrirali v italijansko družbo, ne da bi se zato morali odpovedati svoji narodnosti. Tradicionalne politične sile preko katerih Slovenci, ki nastopajo v političnem življenju so tri: stranka na narodnostni osnovi Slovenska skupnost, ter Komunistična in Socialistična stranka. Slovenski predstavniki teh strank so zastopani na vseh ravneh državnega političnega predstavništva, od parlamenta (senator KPI), preko dežele do pokrajin, občin in občinskih sosvetov. Manjši del slovenskih volilcev voli tudi druge stranke.

Ob važnih skupnih vprašanjih se Slovenci vseh omenjenih komponent (Beneške Slovenije, obeh osrednjih družbenih organizacij in Slovenci iz omenjenih treh strank) povežejo in nastopijo kot Enotna delegacija, ki je najbolj reprezentativni politični izraz slovenske prisotnosti v Italiji in njene volje, da doseže primerno zakonsko priznanje.

Šolstvo

Slovenski šolski stroj v Italiji in italijanski v Sloveniji sta razvejana, segata od vrtcev do srednjih šol. Slovenski vrtci, osnovne šole, nižje in višje srednje šole v Trstu, Gorici, na zasebni ravni pa zadnja leta tudi v Benečiji, vključujejo ta čas okoli 4200 otrok, italijanski vrtci in šole na Koperskem pa okrog 850.

Za napredek šolstva obeh skupnosti je bil leta 1964 sklenjen meddržavni sporazum, ki je po načeli repocitete predvidel: izmenjavo učbenikov in drugih knjig, skupno organiziranje seminarjev, ki naj omogočijo neposreden pretok kulturnih in strokovnih dosežkov ter tekoče izpolnjevanje pedagoškega kadra, organizacijo poučnih izletov slovenskih zamejskih šolarjev v Slovenijo in Jugoslavijo in italijanskih šolarjev v Italijo, srečevanje pedagoških delavcev, itd. Za to med drugim skrbita tudi pedagoške svetovalce - italijanski na Koprskem in slovenski na Tržaškem. Za vse te namene obe strani predvidevata tudi bolj ali manj ustrezna sredstva.

Šolski, didaktični, s tem pa tudi poltični problemi enega in drugega šolskega stroja so si v tem in onem podobni, v mnogčem pa tudi različni. Slovensko šolo v Italiji zadnja leta najbolj načenja hitro upadanje števila učencev, ki ima različne razloge, osrednji je najbrž padanje natalitete, ki v Trstu sicer enako prizadeva tudi italijansko šolo. Ključni problem italijanske šole na Obali je verjetno maloštevilnost te skupnosti. V obeh šolskih ustrojih je specifičen problem, ki prinaša celo vrsto novih didaktičnih nalog, pojav vse številnejših učencev, ki prihajajo iz mešanih zakonov, na Obali tudi vse več vključujočih se neitalijanov. Zadeve se zaostrujejo spričo neustrezne stopnje njihovega obvladanja učnega jezika (italijanskega na Obali in slovenskega na Tržaškem in Goriškem).

Za obe skupnosti številni znaki kažejo resno načetost jezikovne substance materinščine. Za ohranjanje jezika in s tem narodnostne identitete Slovencev in Italijanov je zato življenjskega pomena poglabljanje vseh utečenih aktivnosti, uveljavljanje novih pobud in omogočanje tisočernih in vsakodnevnih stikov med ljudmi z obeh strani jugoslovanske zahodne meje.

Športno sodelovanje

Najkakovostnejša manifestacija, ki ovrednoti sodelovanje na obmejnem telesnokulturnem področju, je brez dyoma skupno nagrajevanje primorskih in zamejskih športnikov. Že sam naziv prireditve »Naš športnik« je dokaz neke politične volje in izraža pripadnost nekemu narodu. Meja postane na teh prireditvah le neka izmišljena črta, narod je ostal združen.

Omenili bi še neke druge prireditve. Začeli bi pri najmlajši pobudi in sicer pri soški kajakaški regati, ki prečka mejo. Pobuda se komaj razvija, a prav ta regata dopolnjuje že tradicionalni pohod Števerjan - Gonjaše - Števerjan; ravno tako je kolesarjenje prijateljstva že preseglo začetno fazo in zadobiva iz leta v leto vse večji pomen.

Na Tržaškem ni praktično podobnega mednarodnega sodelovanja. Take pobude je treba vsekakor oživljati, ker dejansko združujejo prebivalstvo ob meji. Klubi in društva se mnogokrat srečujejo na prijateljskih tekmah ali na turnirjih. Ko se človek zamisli, ugotovi, da so stiki našega področja mnogo globlji kot se nam zdi na prvi pogled: potrebno pa bi bilo, da bi to sodelovanje še poglobili, utrdili in organizacijsko opredelili.

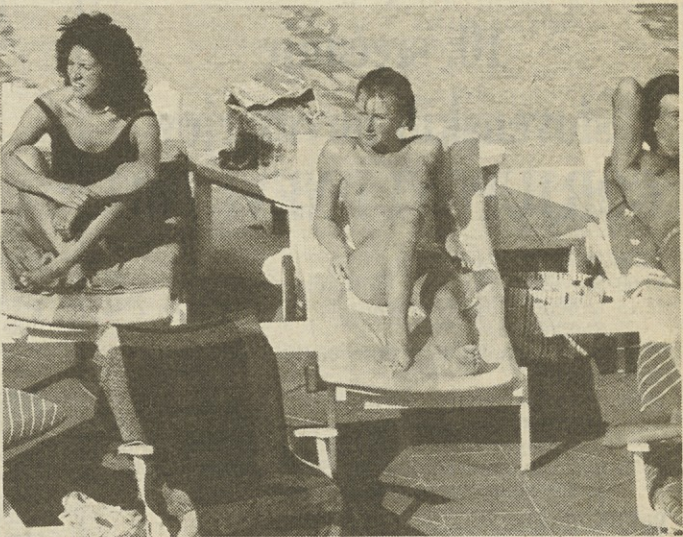
Toča

Začetki razmišljanj o gradnji sistema obrambe pred točo na Primorskem segajo že v sedemdeseta leta, vendar sta Jugoslavija in Italija podpisali sporazum o gradnji skupnega sistema obrambe šele 1982. Zadeve pa se kljub temu počasi premikajo. Nerazčiščena so vprašanja lokacije radarskega in računalniškega centra, kakovost raket in podobno.

Operativni radarski center naj bi bil pri Slavniku, določena je lokacija 35 strelnih mest, v slovenskem proračunu pa je tudi zagotovljen denar za nakup opreme in začetek gradnje. V Italiji pa razmišljajo, da bi sistem obrambe razširili tudi na območja izven tistih, predvidenih v sporazumu. na Primorskem računajo, da bo do srede leta 1989 bilo vse pripravljeno za obrambo pred točko, ki tu povzroča veliko škodo.

Turizem

Že tradicionalna značilnost turizma na Primorskem (v italijanskem in jugoslovanskem obmejnem prostoru) je njegova prilagojenost in odvisnost od gostov z druge strani meje. Italijanski državljanji so večinski gostje v igralnicah (Portorož, Nova Gorica, kmalu predvidena tudi Lipica), v lucijski marini in številnih lokalih za sladokusce v Istri, na Krasu in po vsej Severni Primorski. Tu je razvit tudi zimski turizem (z glavnim smučarskim središčem Kaniinom), pa tudi poletni v Posočju (športno ribištvo, kajakaštvo) in na Tolminskem (turistične kmetije, planinarjenje). Problem turizma na tem območju so slabe cestne povezave, zato je ena glavnih nalog za prihodnje obdobje prenova cestnega omrežja in povezava kaninskega smučarskega sistema s sistemom Sella Nevea v Italiji.

Na Tržaškem, Goriškem ter Videmskem se je razvil nakupovalni turizem. Iz tega so trgovci v teh krajih v zadnjih dvajsetih letih kovali svoje bogastvo in temu se je prilagodila skoraj vsa storitvena dejavnost. Zmanjševanje števila gostov iz Jugoslavije poskušajo v zadnjem času nadomestiti z vse občutnejšim usmerjanjem h gostom iz drugih držav (Avstrija). Trst si prizadeva uveljaviti se kot kongresno središče (spričo rastočega pomena nekaterih znanstvenoraziskovalnih ustanov). V Trstu in Miljah pa si že dlje časa prizadevajo odpreti marini precej velikih zmogljivosti.

Turizem na obeh straneh meje v novejšem času dobiva nove razvojne možnosti z dograditvijo avtoceste München - Trst (razen Brennerske edine evropske avtocestne povezave sever - jug). Z vidika »emitivnih« turističnih dežel postaja tako ta del Evrope vse zanimivejši.

Videmski sporazum

Sporazum o osebnem obmejnem prometu med Jugoslavijo in Italijo je bil v smislu čl. 7 Spomenice o soglasju iz leta 1954 podpisan v Vidmu 20. avgusta leta 1955. Vsebuje 64 členov, razdeljenih na 7 poglavij: področja za katera velja sporazum, osebni promet, promet po morju in po kopnem, davčne in carinske olajšave, sanitarni, veterinarski in sitopatološki ukrepi, socialno zavarovanje pri delovnih razmerjih in splošne predpise. Sestavni del sporazuma sta še dve prilogi: seznam občin na področju Trsta in seznam občin okrajev Koper, Buje, Sežana s seznamom vseh mejnih prehodov na Tržaškem področju in s seznamom prehodov na ostalih področjih ter seznamom predmetov. Sporazum sta podpisala Bučar in Cupen.

(Besedilo sporazuma je objavljeno v Jadranskem koledarju za leto 1956).

Vojska na meji

Letos, 12 let po podpisu osimskih sporazumov, se je zgodilo prvič, da sta jugoslovanska in italijanska vojska skupaj čistili mejni pas od Goriških Brd pa do Drage Sv. Jerneja pri mejnem prehodu Lazaret. Mladi fantje v italijanskih in jugoslovanskih vojaških uniformah so preživeli skupaj štiri mesece (od junija do oktobra) in v tem času očistili 110 kilometrov mejnega pasu. Osimski sporazum sicer določa skupno obveznost obeh strani, da vsakih šest let očistijo mejni pas, vendar se je šele letos to zgodilo usklajeno.

To je dogodek, ki je v nasprotju z vsem, kar je vojska v preteklosti (neposredno po vojni ali še prej) pomenila za te kraje - nekaj kar so ljudje povezovali z nasiljem, smrtjo, zaprtostjo. In še danes je na žalost v Furlaniji ena največjih koncentracij italijanskega vojaštva in raketnih ter letalskih baz NATO pakta, usmerjenih predvsem na vzhod, proti Jugoslaviji.

Življenski prostor

Slovenci v Italiji so bili v vsej zgodovini teh krajev vseskozi podvrženi hudim asimilacijskim in stalnim raznarodovalnim pritiskom s strani različnih oblastvenih krogov: liberalnacionalnih avstrijskih pred prvo svetovno vojno, fašističnih med obema vojnama, po zadnji vojni pa so tudi v okviru sedanje italijanske demokracije nam Slovincem manj naklonjene ali celo nasprotno sile prepogosto negativno učinkovale in še tudi učinkujejo na naš družbeni kulturni in gospodarski razvoj. Očitno se je tudi ali predvsem struktura tega teritorija v zadnji povojni dobi zelo spremenila, tako glede lastniškega stanja, kot glede stanja obdelanih površin. Pri tem ugotavljamo še zlasti propadanje kmetijske dejavnosti, ki ga ne gre pripisovati le sodobnemu gospodarskemu razvoju, zaradi katerega so se druge dejavnosti okrepile in razvile na račun kmetijstva; prepričani smo, da je to v veliki meri tudi rezultat raznarodovalne in asimilacijske politike, ki so jo vodile in jo še vodijo nam nasprotno sile v oblastvenih krogih. Brez vsakršnega gospodarskega in teritorialnega načrtovanja je bilo namreč treba žrtvovati najboljše kmetijske površine socialnemu in gospodarskemu razvoju. EZIT, tržaška ustanova za industrijsko cono, ki jo navajamo kot primer, je za potrebe razvoja industrijske dejavnosti razlatala več kot 1.200 hektarjev nižinske kmetijske zemlje na področju tržaške, dolinske in miljske občine, kar predstavlja več kot 6 procentov teritorija celotne tržaške pokrajine, če upoštevamo, da meri vse neurbano ozemlje 18.000 hektarjev. Vrstile so se druge razlastitve v najrazličnejše namene: za socialne objekte, ljudske stanovanjske gradnje, vojaške koristi in služnosti, ezulska naselja, ceste, tovarna postajališča in drugo, ki so pod pretežno bolj ali manj upravičene splošne koristi odtujile slovenski narodnostni skupnosti na Tržaškem ogromne površine narodnostnega teritorija: od leta 1948 do leta 1975 kar 753 hektarjev zemlje. K temu je treba dodati še 180 hektarjev za Center za znanstvene in tehnološke raziskave pri Padričah, 50 hektarjev za nove ljudske gradnje v tržaški občini in 100 hektarjev za širjenje in graditev novih avtocestnih povezav na Tržaškem. Rezultat vsega tega je, da so Slovenci v nekaterih predelih naše pokrajine, predvsem pa v predmestjih Trsta, že postali tujci na lastni zemlji in da so etično in gospodarsko v teh krajih skorajda izginili. Po drugi svetovni vojni pa se opaža, da so se oblastveni krogi proti volji manjšine močno angažirali za zaščito tega teritorija z raznimi strogimi vinkulativnimi posegi.

LEKSIKON UREDILA ROBERT ŠKRLJ IN ALEKSANDER SIRK, KI SE TOPLO ZAHVALJUJETA VSEM SODELAVCEM ZA ZBIRANJE GORNJIH PODATKOV.

Novinar

NOVEMBER 1987

GLASILO DRUŠTVA NOVINARJEV SR SLOVENIJE

Gorjupovi dnevi

10. srečanje slovenskih novinarjev GORJUPOVI DNEVI 1987

ČETRTEK, 19. 11.:

- 11.00 Slovesna otvoritev s kulturnim programom
- 11.15 Izročilo Mitje Gorjupa, referat predsednika ZNJ Slavka Frasa
- 12.00 Nove tehnologije in novinarstvo - Iskra Delta
- 14.00 Kosilo
- 16.00 Aktualni trenutek novinarstva - novinarji in zakonodaja - položaj in vloga novinarjev v združenem delu
- 20.00 Sprejem predsednika RK SZDL Jožeta Smoleta in SO Nova Gorica Danila Bašina

PETEK, 20. 11.:

- 9.00 Gospodarski trenutek SFRJ - stabilizacijski program ZIS - gospodarski odnosi s tujino - vprašanja zadolženosti
- 12.30 Pogovor s predsednikom SKGZ Borisom Racetom o aktualnih vprašanjih Slovencev v Italiji (12.00 Sestanek predstavnikov novinarskih združenj Alpe-Jadran)
- 14.00 Kosilo
- 15.30 Odhodi z avtobusi v Gorico (Italija)
- 18.00 »Odprta meja« - pogovor s predsednikom deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Biasuttijem in predsednikom IS SRS Dušanom Šinigojem
- 21.00 Sprejem v Gorici (Italija)

SOBOTA, 21. 11.:

- 9.30 Ustavne spremembe v SFRJ
- 12.30 Kosilo
- 14.00 Izlet z muzejskim vlakom in pogostitev ŽG Ljubljana (Nova Gorica - Vipavski križ - Nova Gorica)
- 17.00 Povratak vlaka in zaključek

Skupščini ZNJ ob rob

Ljubljanski Cankarjev dom je bil primerno prizorišče za 19. volilno skupščino ZNJ, ki smo jo med 27. in 30. oktobrom pripravili v organizaciji Društva novinarjev Slovenije.

Verjetno se še ni zgodilo, da bi se jugoslovanskim novinarjem ob njihovem srečanju tako na široko razprli funkcije gostiteljske republike: na tovariškem srečanju s člani predsedstva ZNJ so Milan Kučan, Jože Smole, Miha Ravnik, Bogo Gorjan in večja skupina glavnih urednikov slovenskih uredništev več ur brez dlake na jeziku govorili tako o najbolj žgočih vprašanjih razvoja republike, kot tudi jugoslovanskih soglasjih in nerazumevanjih; predsednik IS SRS Dušan Šinigoj je z večjo skupino članov IS vsem udeležencem skupščine priredil sprejem, kjer je prav tako šlo za poglobljanje medsebojnega spoznavanja, med obiskom delegatov na avstrijskem Koroškem, kjer so se seznanili z življenjem, delom in aktualnimi problemi pripadnikov slovenske narodnosti ter tudi z vlogo narodnostnega tiska pri tem, so bili jugoslovanski gostje deležni celo pozornosti koroškega deželnega glavarja Wagnerja. Z bolniške postelje je sporočil pozdrave in nepričakovano pokril pogostitev.

Sama skupščina ZNJ, ki so jo aktivno spremljali tudi predsednik Zvezne konference SZDLJ Drulović, član predsedstva ZKJ F. Šetinc in zvezni sekretar za informacije Durovič je potrdila oceno o pomembni in nezamenljivi vlogi sredstev javnega komuniciranja v poglobljanju demokratizacije, iskanja resnice in pravice; pohvalila je pronicljivost novinarjev v iskanju izhoda iz družbene krize, opozorila pa tudi na še vedno opazno zaprtost in odvisnost ter ponekod pretirano zlihanost sredstev javnega informiranja z republiškimi, lokalnimi oblastnimi organi in posamezniki, na čer nepotrebnega in nekritičnega hlapčevstva dnevno-političnim interesom ter na pogostoma neprimerno kulturno in moralno raven komuniciranja.

Za skupščini kljub večletnim prizadevanjem ni uspelo sprejeti novega statuta, izrekla se je zgolj načeloma za postopek spremembe zastarelega kodeksa javne besede in šele po dolgotrajnih prepričevanjih (v katerih delegati DNS niso bili deležni potrebnega posluha za svoje argumente) je izglasovala vsaj samoupravni sporazum o združitvi v ZNJ, ki naj do nadaljnjega opredeljuje izhodišča skupnega dela jugoslovanske stanovske organizacije.

Skupščina Zveze novinarjev Jugoslavije v slikah

UGLEDNI GOSTJE — Predsednik ZNJ Slavko Fras v razgovoru s Francem Šetincem, Francetom Popitom in Milanom Kučanom.

ZANIMANJE ZA NAŠO ŠTAMPO — Na skupščini ZNJ je spregovoril tudi Jože Smole.

LETOŠNJI NAGRAJENCI — Nagrado Moša Pijade so letos dobili (z leve): Bogdan Pogačnik, Djordje Radenković in Miljenko Smoje.

TUDI PRI PREDSEDNIKU IS — Udeležence skupščine je sprejel Dušan Šinigoj.

OBISK NA KOROŠKEM — Slovenci z avstrijskega dela Koroške so nadvse gostoljubno sprejeli jugoslovanske novinarje. (VSI POSNETKI: IGOR MODIC)

POLETNO-JESENSKE BRZOJAVKE

Po izidu junijske številke Novinarja je bil sicer dopustniški čas, vendar pa je delo društva ostalo razgibano. To kažejo tudi dnevni redi sej upravnega odbora, ki so sledile redno - z izjemo kajpak - julija in avgusta.

Na 6. seji UO, ki je bila 26. junija, so bile v ospredju priprave na ustanovitve sklada vzajemnosti, govor je bil tudi že o skupščini Zveze novinarjev Jugoslavije, za katero je bilo tedaj že odločeno, da bo od 28. do 30. oktobra 1987 v Ljubljani. Tudi je že bil določen datum Gorjupovih dni (19. - 21. 11. v Novi Gorici), UO pa je razpravljala tudi o drugih sprotnih nalogah in potrdil sprejem 51 novih članov.

Glede na pripombe o preohlapnosti pravilnika o sprejemanju v članstvo DNS, je UO sklenil, da spodbudi razpravo o tem, v ustrezno komisijo pa kooptira Manco Košir.

Tudi na seji UO 29. septembra je bil obsežen dnevni red. Znova so, tokrat še podrobneje, govorili o pripravah na skupščino ZNJ in Gorjupove dneve, glede sklada solidarnosti pa se je večina članov UO ogrevala za strogo namensko stanovsko solidarnost. Kreditiranje, je menila večina, bi zahtevalo velika finančna sredstva in veliko časa bi trajalo, da bi se dovolj sredstev nateklo. Zato so sklenili da je osnovna naloga solidarnost, morebitna možnost pa so premostitveni krediti. Do naslednje seje je treba pripraviti osnutka obeh variant - za povratna in nepovratna sredstva.

V žirijo za nagrade Moša Pijade je UO delegiral Kristino Lovrenčič, UO

pa je razpravljala tudi o kandidatih za to nagrado iz Slovenije.

Pod točko razno je bil med drugim govor tudi o zakonu o samostojnih kulturnih delavcih. UO je pooblastil Jano Urbas z RKL, da v imenu DNS poskuša doseči, da bi tudi novinarji (novinarski poklic naj bi sodil med tako imenovane mejne poklice, ki bi lahko prišli v zakon) bili zajeti v zakonu. Kriterij za pridobitev statusa svobodnih novinarjev bi bil podoben kot pri sprejemu v članstvo DNS. UO je načelno sprejel tudi pobudo za ustanovitev novinarskega kluba v sodelovanju z zasebnim investitorjem, ki adaptira hišo na Celovski 55, vendar s pripombo, da ne more sprejeti nikršnih finančnih in materialnih obveznosti.

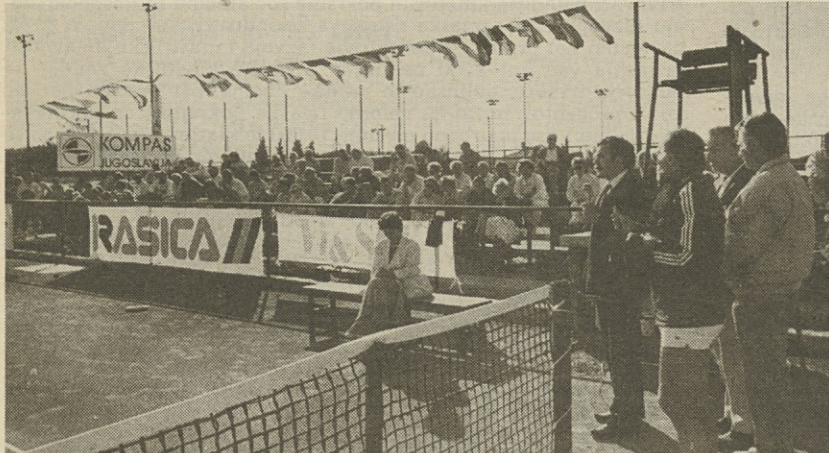
Septembra je bila v Sloveniji na obisku skupina tujih dopisnikov, ki imajo sedež na Dunaju in poročajo o dogajanjih v vzhodnih državah in Jugoslaviji. Spored je bil zanimiv zanje, pripravil pa ga je Republiški komite za informiranje v sodelovanju z DNS. DNS je v tem obdobju opravilo še eno začetno nalogo. Na obisk v SR Makedonijo je odpotovala delegacija DNS, v kateri so bili ob Koprčanih, ki so bili gostitelji Makedoncev ob njihovem obisku v Sloveniji, tudi člani aktivov iz Pomurja, Gorenjske, Celja, Maribora, Večera, RTV in združenega dela.

Osma seja UO je bila 26. oktobra, tik pred skupščino ZNJ. Dogovarjali so se o nastopu delegatov DNS na tem jugoslovanskem zboru ter podrobneje spregovorili tudi o vsebini Gorjupovih dni.

51 novih članov Društva novinarjev Slovenije

Junija je bilo sprejetih 51 novih članov DNS. To so: Mile Šetinc, Tončka Stanonik, Slavko Pezdir, Srdjan Živilović, Zoran Vogrinčič, Igor Modic (vsi Delo), Majda Hostnik-Šetinc (Dnevnik), Milan Bajželj, Andrej Poznič, Natalija Assejev-Koželj (vsi TV Ljubljana), Janka Medja Peterca, Sonja Anderle, Branko Potokar, Slavko Humerca, Janko Rabič (vsi Radio Triglav, Jesenice), Vlado Ostrovska, Iztok Presl (oba TV Koper), Gianni Katonar (Radio Koper), Melita Forstnerič-Hajnshek, Bojan Tomažič, Nevenka Tomažič (vsi Večer), Srečko Pirtovšek, Srečko Trglec (oba Radio Maribor), Darja Lukman (Radio-Tednik Ptuj), Milan Štante (sv. novinar in publicist) ter novinarji združenega dela Brane Šalamon (Stavbar Maribor), Bojan Sinič (Metalna Maribor), Bruno Majer (TIMA Maribor), Milojka Podgornik (Jeklotehna Maribor), Ivica Tomič (Konstruktor Maribor), Anica Pavšič (Intes Maribor), Cvetka Pestiček (Združeno zdravstvo Maribor), Katjuša Borsan (Pionir Novo mesto), Andrej Coklin (Elrad Gornja Radgona), Lidija Jež (Labor Novo mesto), Matjaž Marincek (Center za razvoj), Silva Kučan (Nova progja Ljubljana), Janez Kukovica (Nova progja), Olga Mežan (Nova progja), Rudi Müller (Tekstilna Kočevje), Sašo Novak, Anita Ogulin in Marjetica Šimunič (vsi SC Tehnika), Brane Praznik (Donitovi razgle di Medvode), Jasna Šinkovec (IMV Novo mesto), Alfonz Šterbenec (Novoles Novo mesto), Katja Štimac (Krka Novo mesto), Boris Zihl (Signali PTT Ljubljana), Vesna Žarković (Lek Ljubljana) in Breda Malenšek (Surovina Maribor). Obnovili so članstvo Remigiju Noču iz Delavske enotnosti.

Novinarji 16 držav ob mreži

Društvo športnih novinarjev Slovenije je bilo v sodelovanju s TOP Portorož prireditelj jubilejnega 10. svetovnega teniškega prvenstva poklicnih novinarjev, ki je bilo konec septembra in v začetku oktobra v Portorožu. Ob udeležbi več ko sto igralcev in igralke iz 16 držav je prireditev izredno uspela. Na sliki: v imenu pokrovitelja, IS Skupščine SRS je prvenstvo odprl njegov član, predsednik Republiškega komiteja za informiranje Marjan Šiftar.

(Foto:Dragiša Modrinjak)

Spet novinarski ples

Ljubljana je bila 30. oktobra, ob zaključku skupščine ZNJ, tudi prizorišče novinarskega plesa. V dvorani GR se ga je udeležilo več kot 500 ljudi. Obetaven začetek nekoč tradicionalne prireditve v glavnem mestu SRS?

(Foto: Igor Modic)

utrinki iz naše preteklosti

boris kuret

Črna kronika iz l. 1905

Tatinska drznost. Napaden redar. Tat ranjen in aretovan. Včeraj, takoj popoldne je redar Josip Pahor, ki ima številko 108, vršil svojo službo po ulici Stadion. Okolu 2. ure je pa zapazil nekega človeka, ki se je nekako sumljivo obotavljal okolu neke pekarne v istej ulici. Redar je začel od daleč paziti nanj, ko je pa videl, da ima oni človek v resnici namen kaj ukrasti, mu je prišel neopaženo bliže. Oni sumljivi človek, ki ni bil videl redarja, je hkrati zagrabil neko vrečo, ki je stala na vratih pekarnice in je bila še do polovice polna moke, ter jo hotel odnesti. V isti hip je pa redar skočil na pomoč neki slučajno mimoidoči stotnik pešpolka št. 97, ki je tudi izdril sabljo. Malopridneži so se na to razkropili, a oni prvi, ki je bil skušal ukrasti moko, je ležal ves krvav na tleh: redar ga je bil namreč ranil se sabljo v glavo.

K ranjenemu tatu, ki je Štefan Prelc (mož, kakih 40-45 let) je prišel zdravnik se zdravniške postaje. Konstatoval je, da ima Prelc 2 precešnji rani na glavi — dolgi vsaka 4 cm — eno na čelu — dolgo 5 cm — in eno na palcu leve roke. Izpral in obvezal mu je rane ter potem odredil, da so ga prenesli v bolnišnico.

Okolu 4. ure popoldne se je pa prišel zdraviti na zdravniško postajo redar Pahor, in sicer radi nekaterih prask na levem licu, ki mu jih je povzročil Prelc, udarivši ga s pestjo.

(Edinost, št. 113, z dne 23. 4. 1905)

Bitka mej redarji in aretovancem.

Včeraj predpoludne je nekdo obvestil redarstveno stražnico pri sv. Jakobu, da se nahaja na zemljišču Bousquet oni Kajetan Vidali, ki je pred nekoliko dnevi pobegnil iz opazovalnice za umobolne, kamor ga je bilo dalo sodišče v opazovanje. Da aretirajo Vidali je šlo na označeno mesto 7 redarjev z enim nadzornikom. A Vidali, ko jih je zagledal, se je spustil v beg. Redarji so leteli za njim. Prišedši pred hišo št. 52 v ulici del Molino a vento, je Vidali skočil v vežo iste, se tam naslonil s hrbtom na zid, vzel iz žepa dva noža, prijel v vsako roko enega ter se tako pripravil, da se postavi redarjem odločno v bran. Redarji, ki so prišli v vežo kmalu za njim, so pa izdrli sablje ter skušali Vidali razorožiti. A Vidali se je obupno branil. Da ga morejo prijeti, so ga morali redarji raniti na glavo. Kri, ki se mu je pocedila po obrazu, ga je zaslepela in vrgel je noža iz rok ter se podal. Ko so ga privredli na komisarijat, so telefonirali na zdravniško postajo po zdravnika, ki mu je našel tri velike rane na glavi, mu jih izpral ter obvezal. Nato je prišel Treves, ki je Vidali odvedel nazaj v bolnišnico. Mej potjo je bil Vidali miren, a ko je v veži bolnišnice zvedel, da ga zopet zaprejo v opazovalnico za umobolne, je začel divjati kakor zver. Trevalo je 8 mož, da so ga zvezali in ga nesli v opazovalnico. Mej tem divjanjem si je bil strgal z glave obveze in potem ni pustil blizu sebe nobenemu zdravniku več, da bi mu bil zopet obvezal glavo.

Samomor. Včeraj popoldne ob 5. uri je bil zdravnik se zdravniške postaje telefoničnim potom pozvan na pomoč neke ženske, stanujoči v zagati del Moro št. 4. Bila je to 45 letna Katarina Košuta. Ispila je bila se samomorilnim namenom nekoliko karbolne kisline. Zdravnik jej je skušal rešiti življenje a bilo je že prepozno. Pol ure pozneje je bila mrtva.

(Edinost, št. 110, z dne 20. 4. 1905)

sklad mitja čuk

jelka cvelbar

O načrtih in potrebah Sklada

Zato, da bi bile zunanje manifestacije učinkovitejše, je velikokrat potreben tehten premislek, obdobje navideznega mirovanja, ki pa v resnici v podtalju kar vre od idej, načrtov, dela in priprav. Tako se je letos zgodilo našemu Skladu, da se je sicer moral odpovedati nekaterim prireditvam in tudi večjim manifestacijam, ki jih je že dolgo načrtoval (denimo, tak je bil nameravani poletni izlet in celo nekaj koncertov), da bi se z vsemi silami posvetil pobudam, ki bi izpolnile trajnejšo in osnovnejšo potrebo naše organizacije.

Večji načrti pa so običajno zahtevnejši, od odbornikov terjajo veliko energije, zaposlujejo jih in so, ker zahtevajo tudi stike z javno upravo in njenim, za pojme dinamične organizacije, počasnim delovanjem, tudi izredno izčrpujoči.

Po poletni sezoni, ki se je zaključila z Veselico ob morju na sedežu TPK Sirena, si torej nismo omislili do prihodnje sobote, ko bo že tradicionalni Zabavni večer z Ansambлом Lojzeta Furlana v zgornjem kulturno-sportnem središču, nobene kulturne ali zabavne prireditve. Že ob koncu poletja se nam je namreč začela kazati kot uresničljiva možnost, da bi na Opčinah organizirali Vzgojnoizobraževalno središče za slovenske motene pošolske otroke. Ti otroci namreč lahko obiskujejo obvezno šolo le do svojega 16. leta, kasneje pa pravzaprav nimajo prave zaposlitve. Alternativ je malo. V slovenskem ambientu se lahko udeležujejo le popoldanske dejavnosti v Dijaškem domu, sicer pa so prisiljeni obiskovati tuje rodnosti ali precej oddaljene organizacije.

Organizacija take vrste središča, ki ga v italijanski nazivajo CEO - Centro educativo occupazionale, ni lahka. Predvsem bi morala biti skrb za te otroke na ramah javne uprave. Ker se zdi, da to ni mogoče, predaja občina s posebnimi pogodbami to skrb zasebnim ustanovam, ki morajo pri-

praviti načrt delovanja, podroben predračun, razpolagati morajo z osebjem in prostorom.

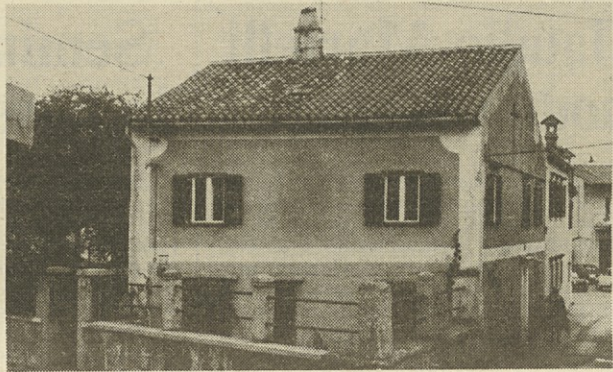
Načrtovane dejavnosti za vzgajanje k avtonomiji in zaposlitev teh otrok oziroma mladostnikov vsaj od osmih do treh popoldne, smo pri Skladu Mitja Čuk natančno izdelali in predložili občini v oceno. Sedaj čakamo na odgovor. Če bo pozitiven, se bodo dejavnosti v okviru takega Vzgojnoizobraževalnega središča začele že s prihodnjim marcem. Po predvidevanjih Slovenske psihopedagoške službe naj bi letos obiskovalo tako središče 8 otrok, prihodnje leto pa se bo njihovo število podvojilo.

Tudi za take dejavnosti je potreben primeren prostor. Vsaka organizacija potrebuje prostor za svoje funkcioniranje. Zato smo se odločili, ko se je pokazala ugodna priložnost, da odkupimo staro hišo na Opčinah. Ni bilo lahko, kajti sam Sklad še zdaleč ni imel tolikšnih finančnih sredstev, da bi si lahko privoščil ta nakup. Prosili pa smo za pomoč in razumevanje opensko Hranilnico in posojilnico, ki nam je z veliko občutljivostjo omogočila posojilo.

Tako smo se odločili, da hišo, ki leži na Proseški ulici 133, čisto nasproti župne cerkve, odkupimo. V njej so se v tem tednu že začele odvijati lekcije kot dodatna popoldanska pomoč šolo-obveznim otrokom. Seveda smo se za odkup odločili v prepričanju, da bomo morali krepko zavhati rokave, da bi zbrali sredstva, s katerimi vrtni posojilo in kasneje tudi urediti staro hišo za namen, ki smo si ga zastavili. V predhodnih pogovorih smo ugotovili, da tudi nekateri drugi slovenski denarni zavodi z razumevanjem gledajo na našo pobudo. Poleg tega pa nam je tudi italijanska Cassa di Risparmio že dodelila računalnik za novi sedež v vrednosti nekaj milijonov lir.

V teh dneh bomo morali prav gotovo trkati na srca in manj poetično tudi na mošnjiček tistih, ki nam sledijo in vidijo naše prizadevanja za pomoč slovenskim otrokom v stiski. Prepričani smo, da boste to našo potrebo razumeli in se ji radodarno odzvali. Vse, ki nas sprašujejo, kako naj darujejo za Sklad, obveščamo, da razpolagamo s tekočim računom št. 3774 pri openski Hranilnici in posojilnici ter z računom št. 01-4716/53 pri Tržaški kreditni banki.

Na sliki: novi sedež Sklada Mitja Čuk

današnji televizijski in radijski sporedi

RAI 1 7.15 Inf. oddaja: Uno Mattina 9.35 Nadaljevanka: Il bastardo 10.40 Rubrika: Okrog nas 11.30 Nadaljevanka: La valle dei pioppi 12.00 Dnevnik - kratke vesti 12.05 Variete: Pronto... è la Rai? 13.30 Dnevnik 14.00 Pronto... è la Rai? (2. del) 14.15 Dokumentarec: Quarkov svet 15.00 Kulturni tednik: Primmissima 15.30 Rubrika: Italijanska kronika 16.00 Nanizanka: La baia dei cedri 16.30 Risanke: L'ispettore Gadget 17.00 Nanizanka: La baia dei cedri 17.30 Risanke: L'ispettore Gadget 18.05 Zabavna oddaja: Ieri, Goggi, domani 19.40 Almanah, vreme in dnevnik 20.30 Fantastični večer, vmes film Il cow-boy con il velo da sposa (kom., ZDA 1961, r. David Swift, i. Maureen O'Hara, Hayley Mills, Brian Keith) 22.35 Dnevnik 22.45 Fantastični večer (2. del) 24.00 Dnevnik - zadnje vesti RAI 2 8.00 Inf. odd.: Prva izdaja 8.30 Jutranja telovadba 9.00 Nanizanka: Cuore e batticuore 10.00 Rubrika: V prijetnem počutju 11.05 Inf. odd.: Otroški laboratorij 11.30 Kviz: Paroliamo 11.55 Variete: Mezzogiorno è... 13.00 Dnevnik - ob trinajstih 13.40 Nadaljevanka: Quando si ama 14.35 Rubrika: Oggi Sport 15.00 Glasbena oddaja: D.O.C. 16.00 Nanizanka: Lassie 16.30 Kviz: Farfadé 17.00 Dnevnik - kratke vesti 17.05 Rubrika: Il piacere di Vivere 18.00 Filmske novosti 18.05 Nanizanka: Lui, lei e gli altri 18.30 Dnevnik - športne vesti 18.45 Nanizanka: Miami Vice 19.45 Vreme, dnevnik in športne vesti 20.30 Nadaljevanka: L'isola del tesoro 22.25 Dnevnik - nocoj 22.40 Glasbena oddaja: D.O.C. 23.40 Dnevnik - zadnje vesti 23.55 Film: Nella polvere del profondo Sud (dram., ZDA 1949, r. Clarence Brown, i. E. Patterson) RAI 3 12.00 Dokumentarna oddaja: Meridiana - Srečanje z umetnostmi 14.00 Mladinska oddaja: Jeans 2 15.30 Izobraževalna oddaja: S.O.S. 011/8819 - Pomoč pri domačih nalogah dijakov nižje srednje šole 16.00 Športna rubrika: Fuoricampo 17.30 Športni dnevnik: Derby 17.45 Dokumentarec: Geo 18.30 Nanizanka: La famiglia Brady 19.00 Dnevnik 20.05 Dokumentarec: Srednji vek - Sence in luči 20.30 Dokumentarec: Potovanje v Berlin z Riccardom Mutijem in Orkestrom milanske Scale 21.30 Film: Ruba al prossimo tuo (kom., It. 1969, r. Francesco Maselli, i. Rock Hudson, Claudia Cardinale, 1. del) 22.10 Dnevnik - nocoj 22.15 Ruba al prossimo tuo (2. del) 23.00 Dokumentarec: La macchina del tempo 23.45 Dnevnik - zadnje vesti 24.00 Deželne vesti RTV Ljubljana 10.00 TV mozaik. Šolska TV: umetnostna zgodovina - Stili in obdobja; glasbena vzgoja - Zapisi za mlade - Ubald Vrabec 11.00 Matineja. Film: Raj za morske pse (krim., Avstral.-ZDA 1968, pon.) 16.10 TV mozaik. Šolska TV (pon.) 17.10 Bilo je... Levstik 18.00 Pisma iz TV klobuka 18.15 Čas, ki živi: Matura (o šolskih programih Nemcev in Italijanov med okupacijo, o partizanskih šolah in meščanski šoli v Črnomlju) 18.45 Risanke 19.00 Obzornik 19.25 Vremenska napoved 19.30 Dnevnik 20.05 Tednik 21.15 Nadaljevanka: Gosta Berling (r. Bengt Lagerkvist, 3. del) 22.15 Dnevnik 22.30 Aktualno: Manjšine - bogastvo Evrope, Turki v Makedoniji (pon. 5. dela) 23.00 Videostrani TV Koper 14.15 TVD Novice 14.20 Nadaljevanka: Veronica 15.15 Nadaljevanka: Cime tempestose (2. del) 16.15 Otroški spored 18.00 Nadaljevanka: Mamma Vittoria 19.00 Odprta meja Danes v Odprti meji med drugim: Biasutti in Šinigoi o obmejnem sodelovanju TRST — Odmevi na razvrednotenje dinarja SOVODNJE — Še o upepeljevalniku TRST — Protesti delavcev rafinerije Aquila 19.30 TVD Stičiče 19.45 Rubrika: Mesto danes 20.00 Nanizanka: Mary Hartman 20.25 TVD Novice 20.30 Film: Storia di Anna (2. del) 21.45 TVD Vsedanes 22.00 Film: Madame Bovary sono io (dram., r. Z. Kaminski, i. Jandwiga Kankovska) 23.20 Koncerti pod zvezdami <tr><td> CANALE 5 7.00 Rubrika: Dobro jutro, Italija 7.22 Risanke 8.10 Rubriki: News, 8.30 Pogovori 9.30 Nanizanka: General Hospital 10.30 Kvizi: Cantando cantando, 11.15 Tuttiinfamiglia, 12.00 Bis, 12.45 Il pranzo è servito 13.30 Nad.: Sentieri 14.30 Kviz: Fantasia 15.00 Film: L'isola nel sole (dram., ZDA 1957, r. Robert Rossen, i. James Mason, Joan Fontaine) 17.00 Nanizanka: Alice 17.30 Kviz: Doppio Slalom 18.00 Variete: Ciao Enrica 18.10 Nanizanka: Il mio amico Webster 20.00 Kviza: Tra moglie e marito, 20.30 Telemike 23.15 Variete: Maurizio Costanzo show - Night 0.30 Filmska rubrika: Premiere 0.40 Nanizanki: Gli intoccabili, 1.40 Bonanza ITALIA 1 8.30 Nan.: L'uomo da sei milioni di dollari, 9.20 Wonder Woman, 10.20 Tarzan, 11.20 Cannon, i. Sylva Koscina, Enrico Maria Salerno) 11.00 Nanizanka: Strega per amore, 11.30 Giorno per giorno, 12.00 La piccola grande Nell, 12.30 Vicini troppo vicini 13.00 Otroška oddaja: Ciao ciao, vmes risanke Evelyn, Georgie, Alvin show 14.30 Nadaljevanke: La valle dei pini, 15.30 Così gira il mondo, 16.15 Aspettando il domani, 17.15 Febbre d'amore 18.15 Kviza: C'est la vie, 18.45 Gioco delle coppie 19.30 Nanizanka: Quincy 20.30 Film: Sabato, domenica e venerdì (kom., It. 1979, r. Sergio Martino, i. Lino Banfi, Milena Vukotic) 22.45 Film: Conrack (dram., ZDA 1974, r. Martin Ritt, i. Jon Voight, Hume Cronyn) 1.00 Nanizanki: Premiata agenzia Whitney, 1.50 Il Santo TELEPADOVA 12.30 Nadaljevanka: Una vita da vivere 13.30 Risanke 14.15 Nadaljevanki: Ai confini della notte, 15.00 Dancing Days 16.30 Risanke 17.30 Nanizanka: I ragazzi del sabato sera TELEFRIULI 13.00 Medicinska rubrika: Zdravstvo danes 13.30 Nad.: Amor gitano 14.30 Risanke 15.30 Dražba 16.00 Glas. odd.: Music box 17.45 Nad.: Un paio di scarpe per tanti chilometri 19.00 Dnevnik 19.30 Dan za dnem 20.00 Rubrika: Lepa Italija 20.30 Variete: Buinesere Friul 22.30 Dnevnik 23.00 Dan za dnem 23.30 Dražba 0.30 Informativna oddaja: News dal mondo TELEQUATTRO (Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi RADIO TRST A 7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše: koledarček, (7.40) pravljica; 8.10 Od Milj do Devina (pon.); 8.40 Almanah; 9.00 V znamenju RK; 9.20 Almanah; 10.00 Pregled tiska; 10.10 S koncertnega repertoarja; 11.30 Zbornik: Svet, v katerem živimo (1. del); 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.20 Glasba po željah; 14.10 Na goriškem valu; 14.50 Skice; 15.00 Bralni roman: Pod svobodnim soncem (39. del); 15.10 Zbornik (2. del); 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.10 Komorni zbor Canticum iz Szegeda (Madžarska); 18.00 Četrtrkova srečanja: Begunci s soške fronte; 18.30 Glasbene skice. LJUBLJANA 5.00, 6.00, 6.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 19.00, 21.00, 22.00, 23.00 Poročila; 8.05 Radijska igra; 8.35 Koncert; 9.05 Glasba; 10.05 Rezervirano za; 11.05 Izbrali smo; 12.10 Pojemo in godemo; 12.30 Kmetijski nasveti; 12.40 Od vasi do vasi; 13.30 Melodije; 14.05 Enajsta šola; 14.20 Glasbene šole; 14.45 Mozaik; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Vrtljak želja; 17.00 V studiju; 18.00 Minute za; 18.15 Jezikovni pogovori; 18.30 Zbozrovska glasba; 19.35 Lahko noč, otroci; 19.45 Big Band RTV-Lj; 20.00 Četrtrkov večer; 21.05 Literarni večer; 21.45 Melodije; 22.30 Podoknica; 23.05 Literarni nočno; 23.15 Popevke. RADIO KOPER (slovenski program) 13.30, 14.30, 17.30, Poročila; 6.00 Za dobro jutro; 6.05 Rubrika: Danes se spominjamo; 6.10 Vremenska napoved in prometni servis; 6.30 Jutranjik in kronika; 7.30 Poročila in pregled dnevnega tiska; 8.00 Prenos Radia Ljubljana; 13.00 Na valu Radia Koper; 14.40 Reportaže, intervjuji in zanimivosti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 16.30 Primorski dnevnik; 17.00 Črno na belem; 17.35 Aktualno; 18.00 Mladim poslušalcem; 18.30 S pesmijo in vižo od pokrajine do pokrajine; 19.00 Zaključek. RADIO KOPER (italijanski program) 6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Za dobro jutro; 6.35 Koledarček; 7.00 Simfonija zvezd; 7.35 Prisrčno vaši; 8.40 Po vaši izbiri; 9.32 Dragi Luciano; 10.00 Na prvi strani; 10.35 Vstop prost; 11.00 Srečanje; 11.15 Danes bomo govorili; 11.40 Popevka tedna; 12.00 Glasba po željah; 14.45 Edig Galletti; 15.00 L'Aquilone; 15.45 Počitnice po Jugoslaviji; 17.33 Bazar; 18.00 Video parade; 18.33 Zabavna glasba; 19.00 Narod in njegova glasba; 20.00 Nočni spored. RADIO OPČINE 10.00 Matineja, nato Glasba z vseh strani sveta; 17.00 Filatelistična oddaja; 19.00 Te zanima tvoja prihodnost, nato Nočni glasbeni spored. </td></tr>	CANALE 5 7.00 Rubrika: Dobro jutro, Italija 7.22 Risanke 8.10 Rubriki: News, 8.30 Pogovori 9.30 Nanizanka: General Hospital 10.30 Kvizi: Cantando cantando, 11.15 Tuttiinfamiglia, 12.00 Bis, 12.45 Il pranzo è servito 13.30 Nad.: Sentieri 14.30 Kviz: Fantasia 15.00 Film: L'isola nel sole (dram., ZDA 1957, r. Robert Rossen, i. James Mason, Joan Fontaine) 17.00 Nanizanka: Alice 17.30 Kviz: Doppio Slalom 18.00 Variete: Ciao Enrica 18.10 Nanizanka: Il mio amico Webster 20.00 Kviza: Tra moglie e marito, 20.30 Telemike 23.15 Variete: Maurizio Costanzo show - Night 0.30 Filmska rubrika: Premiere 0.40 Nanizanki: Gli intoccabili, 1.40 Bonanza ITALIA 1 8.30 Nan.: L'uomo da sei milioni di dollari, 9.20 Wonder Woman, 10.20 Tarzan, 11.20 Cannon, i. Sylva Koscina, Enrico Maria Salerno) 11.00 Nanizanka: Strega per amore, 11.30 Giorno per giorno, 12.00 La piccola grande Nell, 12.30 Vicini troppo vicini 13.00 Otroška oddaja: Ciao ciao, vmes risanke Evelyn, Georgie, Alvin show 14.30 Nadaljevanke: La valle dei pini, 15.30 Così gira il mondo, 16.15 Aspettando il domani, 17.15 Febbre d'amore 18.15 Kviza: C'est la vie, 18.45 Gioco delle coppie 19.30 Nanizanka: Quincy 20.30 Film: Sabato, domenica e venerdì (kom., It. 1979, r. Sergio Martino, i. Lino Banfi, Milena Vukotic) 22.45 Film: Conrack (dram., ZDA 1974, r. Martin Ritt, i. Jon Voight, Hume Cronyn) 1.00 Nanizanki: Premiata agenzia Whitney, 1.50 Il Santo TELEPADOVA 12.30 Nadaljevanka: Una vita da vivere 13.30 Risanke 14.15 Nadaljevanki: Ai confini della notte, 15.00 Dancing Days 16.30 Risanke 17.30 Nanizanka: I ragazzi del sabato sera TELEFRIULI 13.00 Medicinska rubrika: Zdravstvo danes 13.30 Nad.: Amor gitano 14.30 Risanke 15.30 Dražba 16.00 Glas. odd.: Music box 17.45 Nad.: Un paio di scarpe per tanti chilometri 19.00 Dnevnik 19.30 Dan za dnem 20.00 Rubrika: Lepa Italija 20.30 Variete: Buinesere Friul 22.30 Dnevnik 23.00 Dan za dnem 23.30 Dražba 0.30 Informativna oddaja: News dal mondo TELEQUATTRO (Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi RADIO TRST A 7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše: koledarček, (7.40) pravljica; 8.10 Od Milj do Devina (pon.); 8.40 Almanah; 9.00 V znamenju RK; 9.20 Almanah; 10.00 Pregled tiska; 10.10 S koncertnega repertoarja; 11.30 Zbornik: Svet, v katerem živimo (1. del); 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.20 Glasba po željah; 14.10 Na goriškem valu; 14.50 Skice; 15.00 Bralni roman: Pod svobodnim soncem (39. del); 15.10 Zbornik (2. del); 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.10 Komorni zbor Canticum iz Szegeda (Madžarska); 18.00 Četrtrkova srečanja: Begunci s soške fronte; 18.30 Glasbene skice. LJUBLJANA 5.00, 6.00, 6.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 19.00, 21.00, 22.00, 23.00 Poročila; 8.05 Radijska igra; 8.35 Koncert; 9.05 Glasba; 10.05 Rezervirano za; 11.05 Izbrali smo; 12.10 Pojemo in godemo; 12.30 Kmetijski nasveti; 12.40 Od vasi do vasi; 13.30 Melodije; 14.05 Enajsta šola; 14.20 Glasbene šole; 14.45 Mozaik; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Vrtljak želja; 17.00 V studiju; 18.00 Minute za; 18.15 Jezikovni pogovori; 18.30 Zbozrovska glasba; 19.35 Lahko noč, otroci; 19.45 Big Band RTV-Lj; 20.00 Četrtrkov večer; 21.05 Literarni večer; 21.45 Melodije; 22.30 Podoknica; 23.05 Literarni nočno; 23.15 Popevke. RADIO KOPER (slovenski program) 13.30, 14.30, 17.30, Poročila; 6.00 Za dobro jutro; 6.05 Rubrika: Danes se spominjamo; 6.10 Vremenska napoved in prometni servis; 6.30 Jutranjik in kronika; 7.30 Poročila in pregled dnevnega tiska; 8.00 Prenos Radia Ljubljana; 13.00 Na valu Radia Koper; 14.40 Reportaže, intervjuji in zanimivosti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 16.30 Primorski dnevnik; 17.00 Črno na belem; 17.35 Aktualno; 18.00 Mladim poslušalcem; 18.30 S pesmijo in vižo od pokrajine do pokrajine; 19.00 Zaključek. RADIO KOPER (italijanski program) 6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Za dobro jutro; 6.35 Koledarček; 7.00 Simfonija zvezd; 7.35 Prisrčno vaši; 8.40 Po vaši izbiri; 9.32 Dragi Luciano; 10.00 Na prvi strani; 10.35 Vstop prost; 11.00 Srečanje; 11.15 Danes bomo govorili; 11.40 Popevka tedna; 12.00 Glasba po željah; 14.45 Edig Galletti; 15.00 L'Aquilone; 15.45 Počitnice po Jugoslaviji; 17.33 Bazar; 18.00 Video parade; 18.33 Zabavna glasba; 19.00 Narod in njegova glasba; 20.00 Nočni spored. RADIO OPČINE 10.00 Matineja, nato Glasba z vseh strani sveta; 17.00 Filatelistična oddaja; 19.00 Te zanima tvoja prihodnost, nato Nočni glasbeni spored.
CANALE 5 7.00 Rubrika: Dobro jutro, Italija 7.22 Risanke 8.10 Rubriki: News, 8.30 Pogovori 9.30 Nanizanka: General Hospital 10.30 Kvizi: Cantando cantando, 11.15 Tuttiinfamiglia, 12.00 Bis, 12.45 Il pranzo è servito 13.30 Nad.: Sentieri 14.30 Kviz: Fantasia 15.00 Film: L'isola nel sole (dram., ZDA 1957, r. Robert Rossen, i. James Mason, Joan Fontaine) 17.00 Nanizanka: Alice 17.30 Kviz: Doppio Slalom 18.00 Variete: Ciao Enrica 18.10 Nanizanka: Il mio amico Webster 20.00 Kviza: Tra moglie e marito, 20.30 Telemike 23.15 Variete: Maurizio Costanzo show - Night 0.30 Filmska rubrika: Premiere 0.40 Nanizanki: Gli intoccabili, 1.40 Bonanza ITALIA 1 8.30 Nan.: L'uomo da sei milioni di dollari, 9.20 Wonder Woman, 10.20 Tarzan, 11.20 Cannon, i. Sylva Koscina, Enrico Maria Salerno) 11.00 Nanizanka: Strega per amore, 11.30 Giorno per giorno, 12.00 La piccola grande Nell, 12.30 Vicini troppo vicini 13.00 Otroška oddaja: Ciao ciao, vmes risanke Evelyn, Georgie, Alvin show 14.30 Nadaljevanke: La valle dei pini, 15.30 Così gira il mondo, 16.15 Aspettando il domani, 17.15 Febbre d'amore 18.15 Kviza: C'est la vie, 18.45 Gioco delle coppie 19.30 Nanizanka: Quincy 20.30 Film: Sabato, domenica e venerdì (kom., It. 1979, r. Sergio Martino, i. Lino Banfi, Milena Vukotic) 22.45 Film: Conrack (dram., ZDA 1974, r. Martin Ritt, i. Jon Voight, Hume Cronyn) 1.00 Nanizanki: Premiata agenzia Whitney, 1.50 Il Santo TELEPADOVA 12.30 Nadaljevanka: Una vita da vivere 13.30 Risanke 14.15 Nadaljevanki: Ai confini della notte, 15.00 Dancing Days 16.30 Risanke 17.30 Nanizanka: I ragazzi del sabato sera TELEFRIULI 13.00 Medicinska rubrika: Zdravstvo danes 13.30 Nad.: Amor gitano 14.30 Risanke 15.30 Dražba 16.00 Glas. odd.: Music box 17.45 Nad.: Un paio di scarpe per tanti chilometri 19.00 Dnevnik 19.30 Dan za dnem 20.00 Rubrika: Lepa Italija 20.30 Variete: Buinesere Friul 22.30 Dnevnik 23.00 Dan za dnem 23.30 Dražba 0.30 Informativna oddaja: News dal mondo TELEQUATTRO (Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi RADIO TRST A 7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše: koledarček, (7.40) pravljica; 8.10 Od Milj do Devina (pon.); 8.40 Almanah; 9.00 V znamenju RK; 9.20 Almanah; 10.00 Pregled tiska; 10.10 S koncertnega repertoarja; 11.30 Zbornik: Svet, v katerem živimo (1. del); 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.20 Glasba po željah; 14.10 Na goriškem valu; 14.50 Skice; 15.00 Bralni roman: Pod svobodnim soncem (39. del); 15.10 Zbornik (2. del); 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.10 Komorni zbor Canticum iz Szegeda (Madžarska); 18.00 Četrtrkova srečanja: Begunci s soške fronte; 18.30 Glasbene skice. LJUBLJANA 5.00, 6.00, 6.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 19.00, 21.00, 22.00, 23.00 Poročila; 8.05 Radijska igra; 8.35 Koncert; 9.05 Glasba; 10.05 Rezervirano za; 11.05 Izbrali smo; 12.10 Pojemo in godemo; 12.30 Kmetijski nasveti; 12.40 Od vasi do vasi; 13.30 Melodije; 14.05 Enajsta šola; 14.20 Glasbene šole; 14.45 Mozaik; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Vrtljak želja; 17.00 V studiju; 18.00 Minute za; 18.15 Jezikovni pogovori; 18.30 Zbozrovska glasba; 19.35 Lahko noč, otroci; 19.45 Big Band RTV-Lj; 20.00 Četrtrkov večer; 21.05 Literarni večer; 21.45 Melodije; 22.30 Podoknica; 23.05 Literarni nočno; 23.15 Popevke. RADIO KOPER (slovenski program) 13.30, 14.30, 17.30, Poročila; 6.00 Za dobro jutro; 6.05 Rubrika: Danes se spominjamo; 6.10 Vremenska napoved in prometni servis; 6.30 Jutranjik in kronika; 7.30 Poročila in pregled dnevnega tiska; 8.00 Prenos Radia Ljubljana; 13.00 Na valu Radia Koper; 14.40 Reportaže, intervjuji in zanimivosti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 16.30 Primorski dnevnik; 17.00 Črno na belem; 17.35 Aktualno; 18.00 Mladim poslušalcem; 18.30 S pesmijo in vižo od pokrajine do pokrajine; 19.00 Zaključek. RADIO KOPER (italijanski program) 6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Za dobro jutro; 6.35 Koledarček; 7.00 Simfonija zvezd; 7.35 Prisrčno vaši; 8.40 Po vaši izbiri; 9.32 Dragi Luciano; 10.00 Na prvi strani; 10.35 Vstop prost; 11.00 Srečanje; 11.15 Danes bomo govorili; 11.40 Popevka tedna; 12.00 Glasba po željah; 14.45 Edig Galletti; 15.00 L'Aquilone; 15.45 Počitnice po Jugoslaviji; 17.33 Bazar; 18.00 Video parade; 18.33 Zabavna glasba; 19.00 Narod in njegova glasba; 20.00 Nočni spored. RADIO OPČINE 10.00 Matineja, nato Glasba z vseh strani sveta; 17.00 Filatelistična oddaja; 19.00 Te zanima tvoja prihodnost, nato Nočni glasbeni spored.	

Tiskovna konferenca ob obletnici Kulturnega doma Šest let plodnega kulturnega dela v znamenju živahnosti in odprtosti

Kulturni dom v Gorici bo v prihodnjih dneh praznoval šest let plodnega delovanja. Obletnico bodo tudi tokrat obeležili s sporedom kakovostnih prireditvev. Med te sodijo koncert narodno-zabavne glasbe Alpskega kvinteta s pevcema Ivanko Kraševac in Otom Pestnerjem (v soboto ob 20.30 v osrednji dvorani), prikaz klasičnih in modernih plesov s plesno skupino Kazina iz Ljubljane (v petek, 27. t. m., ob 20.30 v telovadnici doma), razstava akvarelov Andreja Kosiča, ki je na ogled še do konca prihodnjega tedna.

Ob obletnici je upravni odbor Doma na dobro obiskani tiskovni konferenci predstavil javnosti te prireditve, hkrati pa tudi obračun doslej prehojene poti in program dejavnosti v nadaljevanju letošnje, 7. sezone Kulturnega doma. Ob predsednici upravnega odbora Nadi Komjanc Sanzin sta o tem spregovorila še prof. Darko Bratina in Igor Komel.

Kulturni dom, ki se je že uveljavil kot osrednji prostor izraznosti in sporočila slovenske kulture na tem področju, se v zadnjem času vse intenzivneje uveljavlja kot pomembno prizorišče srečevanja med Slovenci in Italijani v znamenju sožitja. Ob ugotovitvi, da le vzajemno izmenjavanje in kulturno soočanje lahko utrjujeta sožitje, so se pri upravnem odboru odločili za največjo odprtost. Dom so označili kot "odprto kulturno pristanišče" in "po-

stojanko kulture", ki je vsem na razpolago s svojim pestrim in bogatim etnično in zgodovinsko kulturnim profilom: zato, ugotavljajo, ni naključje, da najvitalnejše kulturne pobude našega mesta najdejo svoj prostor in streho ravno v Kulturnem domu.

Dokaz te odprtosti je tudi v izboru prireditvev ob obletnici doma, ki s svojo umetniško, glasbeno in gibčno izraznostjo presegajo vsako jezikovno pregrado in so tako dostopne slovenskemu in italijanskemu občinstvu.

Odprtost, živahnost, pluralizem kulturnih dejavnosti so tudi osnovne značilnosti celoletne sezone v domu. Na tiskovni konferenci so predstavili program pomembnejših prireditvev, ki jih bo Kulturni dom gostoval v letošnji sezoni. Gledališka dejavnost temelji na sezoni SSG s 16 predstavami (od teh je sedem v rednem abonmaju). Glasbena matica bo pripravila koncertni spored. Galerija Kulturnega doma bo v prihodnjih mesecih gostovala razstavo SSG, kolektivno razstavo slovenskih in italijanskih goriških slikarjev, samostojni razstavi Milka Bambiča iz Trsta in Iva Mršnika iz Ljubljane.

Program ZSKD obsega ob osrednji Prešernovi proslavi in reviji Primorska poje še predstavitev založniške dejavnosti, dan mladinske kulture, klubske večere na različne teme in druge pri-

reditve, kot na primer miklavževanje. Kinoatelj, ki bo 12. decembra praznoval svojo 10. obletnico, skrbi za filmsko delovanje: v teku je jesenska sezona Gorica kinema, sledila ji bo pomladanska, še prej pa 3. Film video monitor.

Nadvse bogata je tudi telesnokulturna dejavnost, saj je telovadnica polno zasedena s šolsko telovadbo, športnimi treningi, rekreativnimi dejavnostmi, prvenstvenimi tekmami. Med odmevnejšimi prireditvami naj tu omenimo 2. mednarodni lokostrelski turnir ŠD Naš prapor, ki bo v nedeljo, ter že navedeni nastop skupine Kazina. V letu 1988 bo večja prireditev ob 25-letnici SZ Dom, športno-zabavni večer ZSSDI ter razne telovadne akademije.

Podrobneje bo uprava doma seznanjala javnost o tekočih programih tudi s pomočjo informativnega biltena. Želja je, da bi tudi italijanska javnost bila čimbolje informirana o ponudbi v Kulturnem domu (v tem pogledu so predstavniki javnih občil ugodno ocenili tako tiskovno konferenco kot biltene). Na vprašanja novinarjev je prišlo tudi do zanimive izmenjave mnenj o vlogi povezovanja, ki jo dom ima bodisi med Slovenci kot v odnosih do večinskega naroda, in o odzivnosti na politiko odpiranja, ki so jo predstavniki upravnega odbora ocenili kot zelo pozitivno.

Iskanje identitete mladih tema današnjega filma Desordre

Kritik »Repubbliche« Farassino na razgovoru po filmu

Danes se po enotedenskem premoru nadaljuje jesenska filmska sezona Gorica kinema, ki jo prireja Kinoatelj. Prejšnji teden so četrtkovi filmski večeri doživeli premor zaradi tedna amaterskih gledaliških skupin, ki se je odvijal v Kulturnem domu. Po tem premoru pa ponuja Kinoatelj novost, namreč pogovore ob filmu, po že preiskušeni in uspešni praksi iz lanskih filmskih sezon.

Nocoj bo ob 20.30 na sporedu film Desordre, prvenec francoskega režiserja mlajše generacije Olivierja Assayasa. Film so predstavili na lanskem Festivalu v Benetkah, kjer je prejel prvo nagrado na Tednu kritike. Prestižno priznanje je nagradilo delo, ki obravnava sodobno temo mladinske kulture, vendar ne samo njenih površinskih značilnosti, pač pa vsebuje globljo analizo krize in iskanja mladih.

Protagonisti so člani rock skupine, ki je na pragu uspeha. Toda dramatično zaporedje dogodkov, ko trije njeni člani ob poskusu tatvine zagrešijo nameren umor, povzroči razpust ansambla. Policija jih ne osumi umora, toda dogodek zapečati njihovo usodo. Nemir, iskanje identitete in vrednot predstavljajo nit filmske pripovedi, ki se odvija skozi francosko podeželje, Pariz, London, New York. Naposled dosežejo zrelost, iluzije in krize mladosti so mimo, iz zločina vzklje cvet ljubezni.

Assayas, ki je tudi avtor scenarija,

je inteligentno obravnaval temo mladostniške krize. Izognil se je obćim mladinskim mitom: rock kultura je tako samo skupno okolje, v katerem se mladi krčevito iščejo, potovanja niso več mit, pač pa samo prispodoba iskanja, ločitev in ponovnega spletnja vezi.

Aktualna tematika filma bo povod za razgovor ob filmu, ki ga bo Kinoatelj ponudil gledalcem ob vseh petih srečanjih do zaključka jesenske sezone. Drevi se bo pogovora udeležil izjemen gost, prof. Alberto Farassino, filmski kritik dnevnika "la Repubblica" in docent na Tržaški univerzi. Farassino bo posredoval svoje poglede na tehnične in estetske značilnosti filma ter sodeloval v pogovoru z gledalci.

Koncert pianistke Marthe Noguere

Po uvodnem in nadvse uspelem koncertu Kvarteta Borodin, bo v okviru ciklusa Glasba in čas, jutri, 20. novembra, ob 20.30, v deželnem avditoriju nastopila pianistka iz Argentine Marthe Noguera. Pravzaprav je napovedani koncert zamišljen kot prepletanje glasbe in poezije Jorgeja Luisa Borges. Recitacije bo izvajal Mario Licalsi. Glasbeni del večera bo obsegal skladbe Ginastere, Guastavina, Morilla, Castra.

Noguerova ima za sabo več kakor dvajsetletno koncertno dejavnost po deželah Južne Amerike, v Evropi, Združenih državah. Kot solistka je nastopala že ob spremljavi znanih orkestrov.

Omeniti velja še, da bo med petkovim koncertom tudi skromna slovesnost ob izročitvi grafičnega dela Mauricea Israela enemu od obiskovalcev, ki ga bo določil žreb.

KULTURNO DRUŠTVO SOVODNJE

vabi danes ob 20.30 na

REDNI OBČNI ZBOR

v Kulturnem domu v Sovodnjah

razstave

V Kulturnem domu v Gorici je odprta razstava akvarelov Andreja Kosiča. Ogled ob delavnikih od 10. do 12.30 in od 17.30 do 19.30. Razstava bo odprta do 27. novembra.

razna obvestila

Sejem rabljene smučarske opreme v prireditvi SPD Gorica, bo v soboto, 21. t. m., od 15. do 17. ure na sedežu v J.L. Malta. Ob tej priložnosti bodo sprejemali tudi prijave v tečaj smučanja za začetnike in v nadaljevalni tečaj.

Predstavitve pesmaric Lojzeta Bratutza — Cerkvene pesmi in Kraguljčki in druge priredbe ljudskih pesmi — bo jutri, 20. t. m., ob 17. uri v Katoliški knjigar- ni.

Izterjevanje davkov v Doberdobu bo danes od 8.30 do 12. ure, na sedežu ŠD Mladost.

kino

Gorica

KULTURNI DOM 20.30 »Desordre«. Režija O. Assayas. Sledi razgovor. CORSO 17.30-22.00 »Oči čornije«. VERDI 18.30-21.30 »L'ultimo imperatore«. VITTORIA 17.30-22.00 »Marina 10+«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Tržič

EXCELSIOR 17.30-22.00 »Carne bollente«. Prepovedano mladini pod 18. letom. COMUNALE 18.30-22.00 »Notte italiana«.

Nova Gorica

SOČA 18.00 in 20.00 »Top gun«. DESKLE Ni predstave.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI D'Udine, Trg sv. Franciška 4, tel. 84124.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU Centrale, Trg republike 26, tel. 72341.

POGREBI

Danes v Gorici: ob 9.30 Maria Scifilone vd. Marrocco iz splošne bolnišnice na glavno pokopališče, ob 11. uri Natalia Lo Russo vd. Zigon iz splošne bolnišnice v cerkev na Rojcah in na glavno pokopališče, ob 11. uri Giovanni Deganutti iz mrliške veže glavnega pokopališča v Romans, ob 12.30 Vittorio Peterlin iz bolnišnice Janeza ob Boga v cerkev na Travniku in na glavno pokopališče.

Berite

»Novi Matajur«

Ob zaključku deželne programske konference

Podtajnik PSI Claudio Martelli v nedeljo na shodu v Gorici

Podtajnik socialistične stranke Claudio Martelli bo v nedeljo ob 12. uri v Verdijevem gledališču, sklenil dvodnevno programsko konferenco te stranke, ki jo v našem mestu prireja deželni odbor PSI.

Programska konferenca bo v soboto, 21. novembra, tako v dopoldanskem kot v popoldanskem času, na goriškem sejmišču Espomego. Delo bo potekalo v komisijah: za splošna vprašanja, gospodarska vprašanja, socialna in kulturna vprašanja, ter za vprašanja teritorija in okolja. V Gorici bodo na tej konferenci sodelovali najvidnejši prvaki deželne PSI, podtajnik Castiglione, sen. Agnelli, poslanca Francesco De Carli in Roberta Breda, podpredsednik deželne vlade Carbone z deželnimi odborniki ter svetovalci. Dela konference bo vodil deželni tajnik stranke Ferruccio Saro.

Konferenca bodo sklenili v nedeljo, 22. novembra, s shodom v Verdijevem gledališču. Prišel se bo ob 10. uri. Predstavili bodo dokumente izdelane v področnih komisijah. Ob 11.30 bosta govorila podtajnik v pravosodnem ministrstvu sen. Franco Castiglione in član osrednjega vodstva stranke posl. Gabriele Renzulli. Ob 12. uri bo sklepni govor imel podtajnik PSI posl. Claudio Martelli.

Gre torej za prvi akt socialistične stranke v pripravi na deželne volitve, ki bodo prihodnje pomlad.

Tudi sicer drugače so socialisti v teh dneh precej živahni. Konec prejšnjega tedna se je sestalo goriško pokrajinsko vodstvo, da bi uglasilo nesoglasja, do katerih je prišlo v zadnjih

mesecih in marsikaj razčistilo. Kot je znano je večinski del stranke pred kakim mesecem zahteval, da pride do zamenjave v pokrajinskem tajništvu. Novosti je po petkovem sestanku precej, za tajnika pa je bil potrjen Luigi Blasig. Vodenje stranke bo v prihodnjih mesecih enotno. V izvršnem odboru posoške PSI so z Blasigem prvi podtajnik Livio Spanghero, dva podtajnika Giorgio Dellago in Gianluigi Devetag, ter člani Mario Bazzarini, Graziano Dantignana, Giorgio Duranti, Aleš Figelj, Vittorio Iaria, Gianni Maiani, Franco Mitaritonna, Walter Rešič in Claudio Toso. Upravnik je Pietro Lombardo, za ženska vprašanja odgovarja Carla Viezzoli. V političnem uradu, ki ga vodi tajnik Blasig, so še Sergio Medeot, Franco Lupi in Marino Visintin.

V goriških bankah dinar po 0,70 lire

Uradna devalvacija dinarja, ki je izgubil skoraj eno četrtino vrednosti, povzroča nemalo skrbi goriškim trgovcem. Kakšne bodo posledice devalvacije in drugih protinflacijskih ukrepov jugoslovanske vlade, na prvem mestu vsekakor zamrznitev osebnih dohodkov, je zdaj še skoraj nemogoče oceniti. V goriških bankah so včeraj menjavali dinar po 0,70. Uradna devalvacija dinarja ima za posledico, da se je bencin za italijanske kupce na črpalkah preko meje spet pocenil. Včeraj je recimo bilo za liter super goriva treba plačati 646,6 lir, pred devalvacijo pa 700 lir.

Danes in jutri v Tržiču

Seminar o poklicnih boleznih in posebej o rakastih obolenjih

Sindikati kovinarjev sindikalnih zvez CGIL CISL in UIL so v sodelovanju z Goriško Krajevno zdravstveno enoto uspeji uresničiti koristno pobudo, o kateri je bil sicer govor že pred približno letom dni. Danes in jutri bo v prostorih sindikata, v Ulici Pacinotti v Tržiču seminar o preprečevanju poklicnih bolezni v podjetjih kovinsko-predelovalnega sektorja, s posebnim ozirom na rakasta obolenja.

Seminar je namenjen predvsem članom sindikalnih svetov, ki so v posameznih podjetjih odgovorni za vprašanja delovnega okolja, varnosti na delu itd. Danes bo govor o kancerogenih snoveh na splošno, o stopnji nevarnosti in tolerancah itd. Jutri bodo podrobneje obravnavali samo tiste materiale s katerimi prihajajo delavci v kovinski industriji najpogosteje v stik in ki, kakor je bilo tudi že statistično dokazano, povzročajo znatno število rakastih obolenj.

Rakasta obolenja ki jih je mogoče obravnavati kot poklicno bolezen, zavzemajo le približno 2,4 odstotke vseh primerov rakastih obolenj v pokrajini. To seveda v odnosu na celotno prebivalstvo. Če pa primere obolelosti upoštevamo samo v razmerju s številom zaposlenih v podjetjih kovinsko-predelovalne stroke, se odstotek znatno zviša.

Pomen današnjega in jutrišnjega seminarja je tudi v pravilnem in pravočasnem informiranju zaposlenih o nevarnosti, ki so jim izpostavljeni.

Veliko primerov rakastih obolenj je bilo med delavci ladjedelnice, zlasti med starejšimi. Tako je pred kakšnim

letom dokazala zdravniška ekipa, ki si je zadala nelahko nalogo in jo tudi uspešno speljala. Kot glavni in neposredni krivec za rakasta obolenja na pljučih je bil označen azbest, oziroma azbestna vlakna, ki so jih v ladjedelnici dolgo rabili kot izolacijski material pri gradnji ladij.

Jutri v Gorici spet seja občinskega sveta

Goriški občinski svet se bo ponovno sestel jutri, v petek, 20. novembra, ob 18. uri. Nadaljeval bo razpravo o vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu že na prejšnji seji, niso pa jih utegnili spraviti s pozornice. Občinski svet je namreč miroval petdeset dni zaradi krize v večinski koaliciji. Sedaj mora nadoknaditi zamudo.

Izgubljeno - najdeno

Iz urada za najdene predmete pri goriški občini so nam poslali v objavo sledeči seznam predmetov, ki so na razpolago zakonitim lastnikom: dva zneska denarja, tri denarnice z zneskom denarja, dve zložljivi, tri ženske in eno moško kolo, motorno kolo, kos blaga na peči, krznena jopa, verižica iz dragocene kovine, več šopov ključev.

Kdor meni, da je kateri od navedenih predmetov, se lahko zglaši v uradu za najdene predmete, v Mazzinijevi ulici 7.

Z željo po povezovanju in utrditvi kulturnega delovanja

Slovinci v Laškem ustanovili društvo Jadro

Slovinci, ki živijo v obćinah na Trziškem, imajo svoje novo kulturno in prosvetno društvo Jadro. Ustanovili so ga predsednoćnim na javni skupščini v občinski sejni dvorani v Ronkah. Sestanka se je udeležilo več kot štirideset ljudi, kar priča ne samo o prisotnosti Slovencev v tem obrobem predelu našega etničnega ozemlja, pač pa tudi o njihovi volji po organiziranem kulturnem delovanju in potrjevanju lastne identitete in organizirane kulturne prisotnosti v Laškem.

Pobudniki srečanja in ustanovitve novega društva so bili nekateri posamezniki, ki tako ali drugače že delujejo pri uveljavljanju slovenske kulture v teh krajih. Podali so kratek zgodovinski pregled tega delovanja, ki ima svoje organizirane korenine v dobi pred prvo svetovno vojno, ko so Slovenci v Laškem že imeli svoje društveno delovanje. Slovenska društva, so poudarili, so nato delovala tudi v medvojnem obdobju in nato v povojnih letih.

Pred leti je delovalo kulturno društvo Srećko Kosovel, katerega delovanje je kasneje zamrlo. Zborovsko tradicijo še vedno uspešno goji cerkveni ženski zbor, ki predstavlja trdno oporo za obstoj slovenskega življa v Laškem. Slovenska komisija pri javnem večnamenskem središču je z organiziranjem vsakoletnih Prešernovih proslav, revij

je Primorska poje in drugih kulturnih pobud drug pomemben dejavnik v utrjevanju slovenske kulture. Svoje prispevajo še šola, knjižnica, občinska komisija za slovensko manjšino v Ronkah, zametke slovenske telesnokulturne dejavnosti pa je v prejšnjih letih skušalo postaviti društvo Iskra.

Predstavniki vseh teh skupin in institucij so se zbrali na ustanovni skupščini novega društva in soglašali z ugotovitvijo, da je potrebno z organiziranim kulturnim delovanjem in po-

vezovanjem različnih izkušenj okrepiti slovensko prisotnost v Laškem. Zato, so menili, je potrebno društvo, ki naj bo odprto in naj združi, neglede na politične opredelitve, po teritoriju precej razkropljene Slovence.

Med razpravo seveda niso manjkali pomisleki. Tako so nekateri, upoštevajoć tudi negativne pretekle izkušnje, gledali na prizadevanja mlajših z doćloćenim nezaupanjem. Drugi so bili menja, naj bi ohranili ime nekdanjega društva Srećko Kosovel, ki pa je

Ponovno zanimanje za krajevno zgodovino

Zanimiva etnografska knjiga o krušarstvu

V zadnjih letih je ponovno oživilo zanimanje za krajevno zgodovino. Amaterji, a tudi poklicni raziskovalci, se z veliko vnetostjo lotevajo krajevnega zgodovinopisja, etnografskega zbirateljstva, razkrivajo doslej nepoznane arhivske vire ali pa beležijo ustno izročilo. Ta ožvitev, ki je še posebno značilna za Trst, je prav gotovo spodbudna, čeprav ne gre pozabiti, da velika večina publikacij ne prekorači krajevnega knjižnega tržišča. Vzrokov, da dosežki krajevnega zgodovinopisja večkrat polnijo le police knjigar, je seveda več, naj le omenim najpogostejšo hibo krajevnega tipa proučevanja preteklosti. Ljubitelji krajevnega zgodovinopisja marsikdaj raziskujejo krajevno preteklost brez jasnih metodoloških oprijemov in izhodišč in prepričani so, da je zgodovina njihovega mesta enkratna in nevredna vsakršnih primerjav.

V resnici pa je pomembno, da tudi tisti, ki se ukvarja s krajevno zgodovino, ne zanemarijo tistih silnic, ki delujejo, oz. so delovale v širšem prostoru. Raziskovalec tržaške preteklosti se ne sme omejiti le na proučevanje krajevnih stvarnosti, temveč mora svoja opažanja vključiti v širše dogajanje, ki spreminja tudi krajevno stvarnost. Trst je na primer tako kot ostala mesta habsburške monarhije (in ostale evropske dežele) dovolj travmatično doživljal prehod iz tradicionalnega v moderni svet. Tudi naše mesto je doživljalo tiste strukturalne spremembe, tako na družbenem kot gospodarskem in kulturnem področju, ki jih je zahtevala industrializacija. Odočilnega pomena za razvoj Trsta so bili seveda zlasti zunanji posegi, to je reforme avstrijskih monarhov, ki so spremenili ne le videz, temveč tudi vlogo mesta, ki se je šele v 18. stol. zdramilo iz več stoletnega spanja, ter so mu vsilili merkantilistični tempo. Nič manj pomembna ni priselitev tujih trgovcev in podjetnikov, ki so vložili svoje kapitalne in svoje izkušnje v nove industrijske panoge in tako nadomestili doteda-

nji okosteneli vodilni razred tržaških patricijev. Tržaško podeželje je to gospodarsko, družbeno in tudi demografsko preobrazbo svojega urbanega pola, doživljalo le posredno. Tržaški podjetniki niso vlagali svojih kapitalov v tržaško okolico, kot se je istodobno dogajalo v Furlaniji. Na Krasu in v Bregu oblasti in podjetniki niso ustanavljali obrtniških delavnic, niti niso spodbujali intenzivnega kmetijstva. Mesto kot nastajajoči industrijski pol se ni oziralo na svojo bližnjo okolico, tako da je ta lahko še naprej nemoteno ohranjala svojo tradicionalno družbeno strukturo in gospodarstvo. V povsem podrejenem razmerju pa je podeželje brez potrebnega kapitala in brez podjetniških izkušenj izkoristilo le bližnjo velikega urbanega središča in njegove prehranske potrebe, ki so se zaradi vedno večjega demografskega priliva očito večale. Okoliško prebivalstvo je mestno središče zalagalo s poljedelskimi pridelki, z mlekom, z ribami, s kamnom, z ledom in tudi s kruhom.

V ta širši zgodovinski okvir moramo torej vključiti tudi še tako krajevne pojave, kot je na primer obrtniška dejavnost kruharic, to je žensk, ki so se tako v Škedenju kot v Bregu in še nekaterih drugih istrskih vaseh ukvarjale s peko in prodajo kruha. V obdobju, ko so se krhali tradicionalni fevdalni odnosi, ni pa se še pojavila industrializacija, je lahko kmečko prebivalstvo s sekundarnimi dejavnostmi dobilo pomemben vir zaslužka in večjo možnost za preživetje.

Spomin na domači kruh in na podežljsko kruharico, po domače krušarico, je ostal dovolj živ tudi po izumrtju te obrtniške dejavnosti, tako da je spodbudil marsikatero tržaškega proučevalca in ljubitelja krajevnega zgodovinopisja, da se je načrtno ali pa čisto naključno spoprijel s proučevanjem te ženske obrtniške dejavnosti. Toda marsikateri raziskovalec škedenjske preteklosti je tudi zamočal, celo načrtno za-

močal, slovensko etnično pripadnost žensk, ki so Trst zalagale s kruhom.

Da bi tržaška javnost končno le dobila objektivno sliko te dejavnosti, se je za osvetlitev krušarstva odločil tudi Dušan Jakomin, dolgoletni zbiratelj etnografskega gradiva in ljubitelj ljudske materialne kulture. S pomočjo arhivskih virov, ki jih prvič v celoti objavlja, nam razkriva delo in poklic krušarce, ženske, ki se je krušarstva priučila od svoje matere ali pa babice. Njeno delo se je pričelo z večerno pripravo testa, v teku noči pa je že zamesla kruh, ga spekla v domačih pečeh, medtem ko se je že v zgodnjih jutranjih urah podala v mesto, da bi čim prej oddala kruh svojim stalnim odjemalcem: delavcem, trgovinam, meščanom.

O samem začetku te dejavnosti nimamo točnega poročila, čeprav omenjajo mestni statuti krušarce že v 17. stoletju. Mestni statuti namreč pričajo o stalnih sporih, ki so nastajali med mestnimi oblastmi in okoliškimi krušarci. Mestne oblasti so omejevale prodajo kruha na mestnih ulicah, prisilile krušarce, da so si pšenico nabavljale v mestnem skladišču, kljub višji ceni in slabši kvaliteti. Krušarce so se kljub tem omejitvam in celo prepovedim vedno znašle, v potrebi s tihotapstvom, vse dotlej, dokler niso oblasti pod pristiskom odjemalcev preklicale svoje ukrepe. Peko kruha so v teku časa spremljali vedno strožji higienski predpisi, ki so dejansko ščitili interes mestnih pekar. Zadnji udarec pa je krušarstvo doživelo leta 1955, ko so oblasti zahtevale brezpogojni konec krušarstva. Dejavnost, ki je kmalu po vojni zaradi novih družbenih razmer in novih življenjskih modelov že itak usihala, je dočakala tudi uradni konec. Krušarstvo je tako ostalo živo le v spominu zadnjih škedenjskih krušaric, ki so Dušanu Jakominu le omogočile, da je zabeležil narečno izrazoslovje, ki je spremljalo pripravo kruha. Dovolj bogato fotografsko in slikovno gradivo Jakominove publikacije pa

nam ponazarja krušne oblike in orodje, ki je služilo pri peki oz. pripravi kruha.

Dušan Jakomin je torej s svojo povsem dvojezično publikacijo, ki nosi naslov Škedenjska krušarica, Servola: La portatrice di pane (v založbi Doma Jakoba Umkarja), želel osvetliti del krajevnega, slovenskega preteklosti in obenem opozoriti na pomen materialne kulture, ki v današnjem svetu prehitro izginja. Knjigo je izdal, kot sam pravi, v »poklon in priznanje škedenjski krušarici, ki je napisala eno izmed najlepših in najpomembnejših poglavij zgodovine Škedenja in svoje, več kot 300 let trajajoče, ljubezni in požrtvovalnosti.«

Jakomin se zaveda pomena, ki ga ima zbirateljsko delo in hranjenje vezi s kulturno in materialno preteklostjo. Obenem pa se mu tudi toži po svetu, ki ga več ni in ki za vedno izginja z njegovimi nosilci. Še več, v krušarstvu vidi posebno plemenitost in dobroto, ki je v modernem, industrijskem svetu povsem izginila. V soglasju s tem prepričanjem je tudi njegova osvetlitev krušarce romantična, saj si avtor besedila ne more ali pa ne želi, verjetno iz čisto afektivnih razlogov, odločiti se za odmaknjeni, znanstveni pogled na škedenjsko krušarstvo. Prikaz je zaradi stalnega prehajanja iz sodobnosti v preteklost neenoten, kar nedvomno šibi obravnavo te tematike. Jakomin se sicer opravičuje bralcu, da nima nikakršnih etnografskih ali zgodovinopisnih pretenzij, da zbrano gradivo ponuja le v obdelavo in v pretres poklicnim raziskovalcem, da je poskrbel le za bibliografski pripomoček. Kljub temu njegovega dela ne moremo uvrstiti v golo zbiranje dokumentov in beleženje ustnega izročila, saj nam ponuja že dodelano obdelavo aktov in pričevanj. Z nekoliko večjo metodološko doslednostjo pa bi nam lahko potregel tudi z dovolj strokovno in celovito publikacijo, in to na področju materialne kulture, ki je zlasti na tržaškem podeželju slabo raziskana in poznana.

MARTA VERGINELLA

Razstava igrač in mladinske literature

V Padovi hočejo, upoštevajoč italijanske razmere, postati to kar je Nürnberg v Nemčiji: pomembno središče igrač in kraja, kjer se ovrednoti vse kar je v zvezi z otroci. Tu poslujejo nekatera med največjimi tovarnami igrač v Italiji, tu so tudi veliki trgovci, ki dobavljajo igrače vsej Italiji. V zasebnem muzeju podjetnika Testija so precej bogate zbirke igrač, ki si jih kdaj pa kdaj lahko ogledajo tudi navadni zemljani.

V gornjih prostorih znane kavarne Pedrocchi so konec prejšnjega tedna odprli razstavo pločevinastih igrač. Nekaj stotin primerkov v vitrinah, ki jih je pripravil znan italijanski stilist Trussardi, so prispevali zasebni zbiralci, največ pa jih je iz že omenjene tovarniške zbirke Testi.

Ljudje, ki imamo že kako desetletje za sabo, lahko tu vidimo igrače iz naše mladosti. Največ je seveda takih, ki smo si jih samo želeli, saj so bile taktat za nas nedosegljive.

In vendar, marsikaj tega kar je sedaj razstavljenega v Padovi, bomo brez dvoma našli med staro šaro v kleti ali na podstrešju. Razstavljenega so pločevinaste igrače, največ je seveda avtomobilov vabljive rdeče barve. Pa tudi drugega je veliko na razpolago. Dober del igrač je iz let med dvema vojnama, precej iz prvih dveh desetletij po njej. Zanimivi so nekateri primerki iz let pred prvo svetovno vojno.

Razstava, ki bo odprta tja do srede januarja prihodnjega leta, se uokvirja v drugo pomembno pobudo, ki se letos ponavlja že enajstič. Gre za oceno mladinske literature, pisane tako v italijanščini kot v drugih jezikih. Nagrado imenovano Pier Paolo Vergerio podelijo vsako drugo leto. Zanj skrbi Oddelek za raziskave o mladinski literaturi na univerzi v Padovi. Za izbiro tekstov skrbi enajstčlanska mednarodna strokovna komisija, v kateri prihaja seveda do zamenjav članov. Svoječas je v njej bila tudi Zorka Peršič iz Ljubljane. Oddelek univerze v Padovi ima v tem oziru zelo dobre stike z akademskimi ustanovami v deželah loka Alpe-Jadran. Pri tem je pomembno, da ocenijo tako tiskana dela kot taka, ki šele iščejo založnika. Marsikdaj prav nagrada na tem natečaju omogoči prevod tujega dela v italijanščino. Tako je nekajkrat bilo tudi s slovenskimi spisi za mladino.

MARKO WALTRITSCH

Obračun celjskega Tedna domačega filma

Letošnji Teden domačega filma smo doživljali na dveh ravneh: v dvojni luči festivalskega jubileja, letos je namreč potekala 15. izdaja TDF-a, in pa rekordnega izkupička slovenske filmske produkcije, ki je v letu 1987 zmogla kar šest celovečercer.

Na eni strani je bil to običajni in dobro znani »festival s človeškim licem«, se pravi ne kako razstavišče film-biznisa ali lažno bleščeči spomenik sedme umetnosti, pač pa domačen, pristen, vseslovenski in vsejugoslovanski prostor, kjer se vsako leto srečujejo razne kategorije prijateljev, zasvojenecv in delavcev slovenskega filma. Letos so sešeli npr. kakih 40 tisoč gledalcev, ki so napolnili kinodvorane celjskega mesta in okoliških krajev. To so bili filmski ljubitelji, časniki, a predvsem navadni gledalci, šolarji, delavci, ki so se ob filmih lahko srečali tudi z njihovimi avtorji na okroglih mizah, filmskih delavnicah, razstavah itd.

Treba je zapisati, da so se pri takšni spremeni in posredovalni dejavnosti, ki je neposredno približala gledalce filmskim delom in avtorjem, celjski organizatorji izkazali za prave mojstre. Seznam vseh pobud, ki so potekale ves teden, bi bil seveda preobsežen: od 10 - 15 projekcij dnevno slovenskih in najboljših jugoslovanskih novitet do srečanj ob filmih, ki so se odvijali v kinodvoranah, v podjetjih in po krajevnih skupnostih izven Celja: od delovanja »press centra« in oblikovanja dnevnega biltena, do nadvse gostoljubnega protokola, ki je skrbel za avtorje, časnikiarje in druge goste, tja do vrste drugih uslug. Vse je teklo v dobro tempiranem, a umirjenem, ne pretirano vročnem ritmu.

Gledalci in obiskovalci raznih manifestacij kot povabljeni avtorji, so občutili, da je za tem »domačim festivalom« resna organizacija, a hkrati tudi dobro uigrana skupina (iz uredništev Radia Celje in Novega tednika), ki že vrsto let z nezmanjšano navdušenostjo animira ta edinstveni praznik slovenskega filma in kulture nasploh. To so jasno izrazili tudi nekateri ugledni gostje: igralec Mustafa Nadarevič, eno izmed prvih imen jugoslovanskega filma (Oče na službenem potovanju) in teatra, ki je prišel predstaviti Celjanom svojo uspešnico s Puljskega festivala Že videno (rež. Goran Marković), ali pa slavni Smoki - Ljubiša Samardžić, nosilec glavne vloge v Paskalevičevem Angelu varuhu, ki je tudi zabaval svoje krajevnne »fance« z »one-man-show« nastopi. Tudi novi talenti so bili navdušeni nad krajevno publiko: očarljiva Dragana Mrkić iz Šorakovega Oficirja za vrtnico in pa mlada protagonistinja iz Slavovih Hudodelcev (Mario Selih) in iz Kozoletovega Usodnega telefona (Vinci Vogue - Anžlovar). Da ne govorimo seveda o ostalih avtorjih in zvezdah našega filma, kot so režiserji Klopčič, Galè, Slak... in igralci Milena Župančičeva, Boris Juh, Ivo Ban, idr. Vse to se je, v grobih obrisih, dogajalo na letošnjem TDF-u.

D. D.

Kritični pregled

Že samo rekordno število (štiri filmi izmed šestih so realizirali in dokončali po Puljskem festivalu; do konca leta se nam obeta še sedmi naslov: Čisto pravi gusar Antona Tomašiča) vsiljuje nekaj splošnih ugotovitev in primerjav. Letošnja filmska bera je v vsakem pogledu zelo zadovoljliva tako glede na kvantiteto kot na kvaliteto. Izjemno bogata ponudba govori predvsem o tem, da se obzorje filmskega proizvajanja na Slovenskem čedalje širi. V koraku z vedno večjo razčlenjenostjo družbe in kulture so se tudi v Sloveniji v zadnjih letih pojavila ob »filmskem monopolistu« Vibi filmu še druga jedra produkcije, naj si bo v obliki »Trajnih delavnih skupnosti samostojnih kulturnih delavcev« ali pa kot specializirane kulturne institucije.

Najzgovornejši primer, da je ob Vibi ni možna tudi »drugačna« produkcija, je letos nizkoporačunski film Usodni telefon mladega režiserja Damjana Kozoleta, ki sta ga skupaj

proizvedla Škuc (oz. njegova filmska produkcija E-motion film) in TDS Brut iz Ljubljane, s soudeležbo zagrebške FilMOTEKE 16. Realizacija tega projekta bo nemara opogumila še druge morebitne »producers« in prepričala odgovorne kulturno-politične forume (Kulturno skupnost Slovenije), da velja vlagati tudi v takšne napore in torej sofinansirati pobude, ki izhajajo iz neetabliranih filmskih krogov in izražajo nove potenciale, drugačna videja.

Sedanjo živahnost in dinamiko slovenskega »filmvidea« soustvarja nedvomno tudi vedno večja udeležba pri filmski proizvodnji ljubljanske TV hiše, ki je bila v letu 1987 koproducent kar dveh celovečercer, odnosno TV nadaljevanke: Ljubezen nam je vsem v pogubo (Galè) in Čisto pravi gusar (Tomašič).

Letos smo torej pričali količinski rasti, a tudi kakovostni utrditvi proizvodnje, kajti splošni občutek je, da gre za dovršena, s prizadevnostjo, bravuroznostjo, izkušnjo ali iskrenostjo realizirala dela. Po našem celjskem »hitrem« ogledu teh filmov, bi zanekrat ne dali dokončnih pik in plusov. Marsikdo se je o njih že izrekel, pretežno pozitivno; o njihovem splošnem sprejemu pa se mi zdi, da so najbolj merodajne in značilne ocene in nagrade celjskih žirij (glej priložen seznam nagradjenecv). Za njihovo poglobljeno analizo bo najprimernejša priložnost ob predstavljanju teh filmov pri nas, na 3. Film Video Monitorju, ki bo potekal v Gorici zadnji teden januarja 1988. Zaenkrat bomo zarisali nekaj osnovnih potez in najznačilnejših tematskih sestavin, da si ustvarimo vsaj splošno sliko o letošnjih novih slovenskih filmih.

Od vseh šest naslovov se samo eden, Kozoletov Usodni telefon, spoprijema s sodobnostjo, pa še ta snema in prikazuje sedanjo mlado ljubljansko sceno (njene izzive, sanje, obsesije, podtalne ritme...) na preveč hermetičen, vase zavrt in cinefiliški način. Ostali, z izjemo Galètovega Ljubezen nam je vsem v pogubo, ki je povzet po Tavčarju, se sučejo v raznih niansah ob prvem povojnem obdobju in ob usodnem letu 1948. Posamezni avtorji sicer v glavnem izjavljajo, da je ambientacija zgolj slučajna, postranskega pomena in sploh nebiestvena za strukturo in dramski naboj njihovih filmov. Morda bi lahko držalo, da nihče od teh režiserjev (razen Ranfla) ne obravnava eksplicitno ali namenoma tega obdobja in z njim povezane problematike...

Ljubezni Blanke Kolak, ki ga je po izvirnem scenariju Diane Martinc vizualiziral Boris Jurjašević (z aktivnim dramaturškim pokroviteljstvom filmskega teoretika Jožeta Dolmarka), je predvsem zgodba o življenjski usodi ženske - umetnice, ki pa jo bistveno opredeli travmatično vrenje tistega časa.

Moj ata socialistični kulak (rež. Matjaž Klopčič) je prej kot samostojna filmska operacija dobro zamišljena in duhovita priredba za ekran že obstoječega dramskega teksta, to je zelo uspešne politične komedije Tožeta Partljiča, ki jo je sam priredil v učinkovit scenarij.

Tudi najobetavnejši in najbolj problematičen film v Celju, Hudodelci, ki ga je Franci Slak posnel po šokantnem avtobiografskem spisu Marjana Rožanca, tudi ta črni in eksistencialni »krimič«, ki prikazuje odisejajo mladega zamejskega Slovenca po stalinističnih in post-stalinističnih zaporih Balkana, se izogne začetni učinkoviti historizaciji in postane »nekaj drugega«. To je še film, ki prodira s kamero v grozovite tajne Sremske Mitrovice in osvetljuje s svojo neonsko-sivo fotografijo zloglasne črne celice preteklosti in sodobnosti. Vendar te podobe niso eksplicirane tako neposredno in izgoče kot v Rožancem tekstu ali v delih drugih pričevalcev teh trpkih izkušenj (Župan, Torkar, Štajner, Kiš itd.), ampak podlegajo posebnemu in zato vprašljivemu konceptu obeh scenariarov - sooblikovalcev filma: izrazito vizualnemu in raztezajočemu postopku režiserja Slaka (glej Eva, Butnska), kjer ima bistveno vlogo pred angažmajem in kritiko forma kot taka; in pa odmaknjeni »ironični« atmosferi celotnega filma, ki bi po besedah konsenarista Jožeta Dolmarka hotel biti nekakšen »Bressonovski thriller«.

Najbolj jasno se je opredelil do prvega obdobja po vojni Rajko Ranfl s svojo vizualizacijo knjige Miloša Mikeln »Kako se je naša dolina privadila svobodi«, Živela svoboda. Ranfl tokrat postavlja svoj svet poezije v mikrokozmos, v vas, ki je po Mikelnovih besedah »sredi doline«, ta pa leži sredi Slovenije, tako zemljepisno kot tudi v vseh drugih pogledih. Zlasti drugih. Mozaik malih in velikih dogodkov, ki se pripetijo potem, ko »priede svoboda« v to tipično slovensko vas, je predstavljen stilizirano in nekam statično, kot je pač v slogu režiserja, a vsekakor radoživo in duhovito...

Torej vsi ti filmi se z različno napestostjo opredeljujejo do teme in obdobja, ki sta že nekaj let (po uspehu Kusturčičevega Očeta na službenem potovanju) največja moda in muha »jugovilma«. Nekateri z načelnim odstopanjem in z avtorskim razločevanjem (Jurjašević, Slak), drugi s »komeercialnimi« namerami (Klopčič), tretji jasno priznavajo to kronološko tematsko zvezanost, a hkrati jo utemeljujejo, češ da je zamisel za njihov film nastala mnogo pred Kusturico (Ranfl)... Vsekakor ostaja dejstvo, da je mimo teh raznih avtorskih naravnosti producent Viba film le podprl njihove predloge in projekte realiziral. In če pri tem ni nikakršnih dvomov o povprečno dobri kakovosti filmskih izdelkov, je pa v resnici vprašljiva takšna producentstva politika, ki na eni strani pozitivno žansko bogati svoj repertoar (Klopčičeva in Ranfla komedija, Slakov »balkanski thriller«), na drugi pa še vedno preveč zanemarija sedanost in sodobna vprašanja.

Od ostalih filmov se ločuje, končno, tudi Ljubezen nam je vsem v pogubo, deveti film veterana slovenskega filma in pedagoga na AGRFT Jožeta Galeta. To je sicer hkrati filmsko in TV delo, v Celju smo videli le krajšo, filmsko verzijo, ki pa nam vrača z isto toplino in domačnostjo (kot TV nadaljevanka?) značilni literarni svet Ivana Tavčarja. Tri zgodbe, ki si jih ponoči pripovedujejo ob kresu lovci na divjega petelina, gre za nekakšne ljudske parabole o motivih nesrečne ljubezni, o težkem življenju revnih kmetičev iz prejšnjega stoletja in o njihovem begu v sanjano Ameriko, ki jim seveda ne prinese sreče. Paternalistično, čustveno, a pristno poanto Tavčarjevih novel je Gale s občutkom prevredel v sliko, tako da lahko ugotavljamo, morda nekoliko proti toku, da je bil to pravzaprav najlepši film iz četrtece slovenskih novitet, ki so jih v premieri prvič predstavili v Celju.

Na koncu posvetimo še kratek fleš večplastni galeriji obrazov, ki so s svojo osebnostjo in barvitostjo nastopali dali poseben pečat letošnjim filmom: v prvi vrsti ženska lepota Mire Furlan (Ljubezni Blanke Kolak), Milene Župančičeve in Urške Hlebec (Moj ata - socialistični kulak), edinstveni performance »zelega« Poldeta Bibiča (Moj ata socialistični kulak) in Borisa Juha (Živela svoboda), že omenjena pojava novih moških talentov (Mario Selih in Vinci - Vogue Anžlovar), pa tudi svojska vloga karakteristov.

DAVORIN DEVETAK

Nogomet: kvalifikacije za Seul

Koristen remi Italije proti NDR

ITALIJA - NDR 1:1 (1:1)
STRELCA: v 7. min. Doll (NDR), v 13. min. Pacione (It.)

ITALIJA: Tacconi, Tassotti, De Agostini, Galla, Brio, Cravero, Alesio, Ancelotti, Borgonovo, Romano, Pacione (v 77. min. Rizzitelli).

NDR: Weissfog, Schoessler, Peschke, Pahlke (v 31. min. Schulz), Lindner, Radtke, Halata, Bredow, Doll (v 88. min. Machold), Raab, Richter. SODNIK: Van Langenhove (Bel.). KOTI: 7:6 za NDR. OPOMIN: Galla. GLEDALCEV: 6.600.

Neodločen izid na kvalifikacijski tekmi za uvrstitev v finalno fazo nogometnega olimpijskega turnirja v Seulu koristi dosti bolj Italiji, kot pa Vzhodni Nemčiji, pa čeprav ne izločuje slednjo iz boja za napredovanje. Vsekakor je ta izid za Zoffove varovance pozitiven, saj je ekipa igrala okrnjena (manjkali so kar štirje standardni igralci), medtem ko se je ZRN za to tekmo ojačila kar s petimi reprezentanti prve ekipe. Izid 2:2 iz Magdeburga je že spomin, vsekakor pa sta od takrat obe enajsterici še kar napredovali.

Začetek tekme je bil silovit. Že v sedmi minuti so gosti povedli, vendar

pa je le pet minut kasneje s krasnim zadetkom izenačil tolikokrat kritizirani Pacione. Tekma se je nato nekoliko ustalila, saj so si sledile akcije tako na eni kot na drugi strani. Obe enajsterici sta igrali dobro in urejeno, pri domačinih pa se je najbolj izkazala sredina igrišča z Ancelottijem in bivšim igralcem Triestine Romanom na čelu.

Prvi polčas je bil zelo hiter in dinamičen in prav v tem so Italijani pokazali svoje največje odlike. V drugem delu tekme pa se je igra nekoliko

umirila, vendar so bili občasno nevarni napadalci tako na eni kot na drugi strani.

Italija lahko sedaj gleda z optimizmom na nadaljnji razplet tekem te skupine. Predvsem pa je lahko zvezni trener Zoff zadovoljen, da ima močno in homogeno ekipo.

Nogomet: kvalifikacije za EP Španija kvalificirana

SEVILLA — Sinoči je na kvalifikacijski tekmi prve skupine za uvrstitev v finalni del evropskega pokala, ki bo na sporedu prihodnje leto v ZRN, Španija gladko, s 5:0 (3:0) premagala Albanijo ter bo tako potevalav ZRN. Sinoči je namreč na Dunaju Romunija remizirala 0:0 z Avstrijo ter si tako zapravlila kvalifikacije.

KONČNA LESTVICA SKUPINE 1: Španija 10 točk, Romunija 9, Avstrija 5, Albanija 0.

Na kvalifikacijski tekmi skupine 3 pa je sinoči NDR v Parizu premagala Francijo z 1:0 (0:0). SZ je tu že kvalificirana.

	LESTVICA				
NDR	6	2	3	1	6:5 7
Italija	4	2	2	0	4:1 6
Portugalska	4	1	2	1	3:3 4
Islandija	4	1	1	2	5:6 3
Nizozemska	4	0	2	2	5:8 2

PREOSTALI SPORED

Portugalska - Italija; Nizozemska - Italija; Nizozemska - Portugalska; NDR - Portugalska; Italija - Nizozemska; Nizozemska - Islandija; NDR - Islandija; Islandija - Portugalska; Islandija - Italija

Nogomet: četrtfinalne tekme za jugoslovanski pokal Presenečanja se nadaljujejo

BEOGRAD — Tudi v prvih četrtfinalnih tekмах jugoslovanskega nogometnega pokala je prišlo do kakega presenečenja. Do sedaj so v tej konkurenci izpadli kar trije klubi velike četverice - Partizan, Dinamo in Hajduk, tudi tokrat pa se v povratnih tekmah obeta marsikaj zanimivega. Sinočni izidi so bili namreč sledeči: Vardar - Sarajevo 2:0 (1:0); Vojvodina - Borac (Banjaluka) 3:0 (3:0); Radnički - Crvena zvezda 0:0; Velež - Priština 1:2 (1:1).

Tekma v Skopju je bila pravi monolog domačinov, ki bi lahko zmagali z veliko razliko v zadetkih. Vendar pa sta dva še kar precejšnja dediščina pred povratnim srečanjem. Tudi srečanje v Novem Sadu med domačim prvotigašem in povprečnim Borcem iz Banjaluke je bilo dokaj nezanimivo, saj so domačini že v prvem delu igre vodili s tremi zadetki. V Nišu pa so domačini Radničkemu remizirali s Crveno zvezdo, tako da so slednji favoriti za uvrstitev v polfinale jugoslovanskega pokala. Do pravega presenečenja pa je prišlo v Mostarju, kjer je Priština povsem presenetljivo premagala domačine Veleža. Odločujoči zadetek je dosegel Nedžipi le 15 minut pred iztekom srečanja.

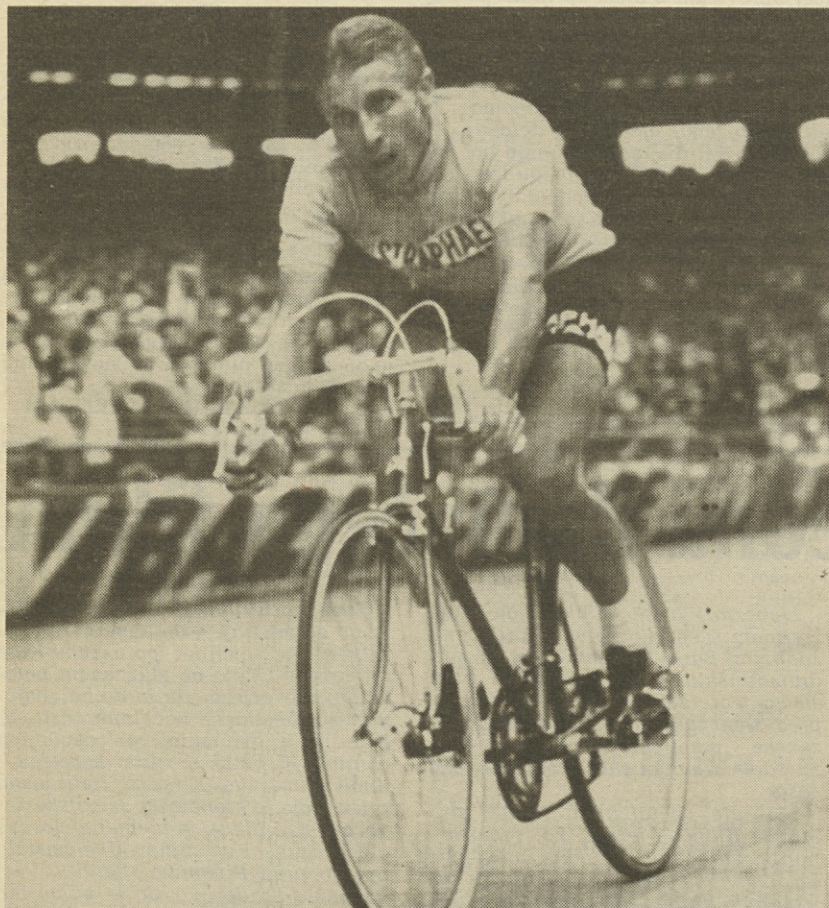
Šah: Karpov - Kasparov Preložena 15. partija

SEVILLA — Svetovni prvak Garri Kasparov je uporabil svoj drugi prosti dan ter prošil za preložitve včerajšnje 15. partije dvoboja za naslov svetovnega šahovskega prvaka. Izid je tako še vedno 7,5:6,5 za prvaka (v zmagah 3:2), naslednja partija pa bo na sporedu jutri. Bele figure bo vodil izvalček Karpov. Šahovski izvedenci so mnenja, da je Kasparov v pravilnem trenutku uporabil svoj time-out, pa čeprav ima točko prednosti. Smo namreč pred končnim naletom (meč traja, kot znano, 24 partij), Karpov pa bo prav gotovo svojem nasprotniku postregel kako teoretsko novost.

Po nedeljski poškodbi Šabanadžović v zavesti

SARAJEVO — Stanje nogometaša Crvene zvezde Šabanadžovića, ki se je v nedeljo hudo poškodoval na tekmi z Željezničarjem, se naglo izboljšuje. Zdravniki so namreč že vzpostavili z njim prvi verbalni kontakt, nesrečni nogometaš pa je že v sicer še ne polni zavesti.

Bil je eden poveljnih kolesarskih asov Umrl Jacques Anquetil

Neozdravljiva bolezen je pri samih 53 letih prekinila življenje Jacquesa Anquetila, enega najboljših kolesarjev v zgodovini tega športa. Od leta 1953 do leta 1969 je francoski as zmagal na preko 200 dirkah. Petkrat je osvojil tour, enkrat giro, devetkrat veliko nagrado držav, bil pa je tudi nosilec svetovnega rekorda v enourni vožnji (46.159 km), ki ga je leta 1956 odvezl Coppiju.

Kljub temu, da se je avgusta podvrget težkemu kirurškemu posegu, da bi odpravil želodčni rak, ki je načeljal hrbtenico, se je Anquetil še 6. septembra kot direktor francoske ekipe udeležil svetovnega prvenstva v Beljaku. Toda 10. oktobra je spet prestopil prag bolnišnice, tokrat zadnjič. Anquetila, ki je tudi avtor številnih knjig o kolesarstvu in je bil tudi TV komentator, bodo pokopali v petek v družinsko grobnico v Quincampoixu v severozahodni Franciji.

Vest o njegovi smrti je globoko presunila kolesarski svet, prijatelji in nekdanji tekmeči pa se ga spominjajo kot stilno neoporečnega kolesarja, izrednega borca, a tudi zglednega športnika, ki je spoštoval nasprotnike in je bil zato simbol za mlajše rodove kolesarjev.

Na sliki: Anquetil leta 1964 med zmagovitim tourom

Sklepi nogometnega sodnika Kazen tudi za Jožica

MILAN — Tudi jugoslovanski libero Jožić, sicer član prvotigaša Cesene, je prvič v svoji karieri okusil strogost italijanskega nogometnega sodnika, ki ga je diskvalificiral za eno kolo. Ista usoda je doletela tudi Carilla (Ascoli), Ferrija (Torino) in Mazzarrija (Empoli).

Do 25. novembra je bil suspendiran trener Sampdorie Boškov, do 25. februarja pa odbornik Empolija Bini. Roma bo plačala slano globo, kar 35 milijonov lir.

V B ligi so bili za eno kolo diskvalificirani Bronzini (Sambenedettese), Poli (Bologna), Concina (Piacenza), Giorgi (Barletta), Serra (Taranto) in Sorbello (Modena).

Vrsta igralcev Triestine je dobila opomin: Costantini in Cinello s predznakom strogi, Biagini pa navadnega. Dal Prà mora plačati 120 tisoč lir globe.

Tudi J. Pavlič med profesionalce?

LJUBLJANA — Vse kaže, da bo tudi Jure Pavlič, najboljši jugoslovanski kolesar v zadnjih treh sezonah in eden najboljših gorskih specialistov med amaterji, prestopil med poklicne kolesarje.

Pavlič je namreč vložil pri jugoslovanski kolesarski zvezi prošnjo za prestop v italijanski klub Ecoflam, pri katerem je glavna osebnost Maurizio Fondriest, ki ga mnogi imajo za naslednika Moserja in Saronnija. Vprašanje je zdaj, ali bodo njegovi prošnji ugodili.

Na košarkarski turneji po ZDA Tretji poraz Italije

Tudi v tretji tekmi turneje po ZDA je italijanska košarkarska reprezentanca doživela poraz. Tokrat so jo z 89:82 po enem podaljšku premagali mladi študentje vseučilišča Iowa University. Od dosedanjih nasprotnikov je bil sinočni najslabši (čeprav seveda ni bil slab) in »azzurri« so zamudili lepo priložnost, da bi zmagali. Pet sekund pred koncem, pri rezultatu 76:75 za gostitelje, je imel namreč lacopini na voljo dva prosta meta, a je realiziral le drugega in potrebno je bilo odigrati podaljšek, v katerem pa so se Američani razigrali. Italijani so sicer protestirali, češ da bi morali sodniki razveljaviti blokado ameriškega košarkarja in priznati koš, ne pa piskati prekršek in dosoditi lacopiniju proste mete. Tudi sicer so imeli »azzurri« na voljo le 20 prostih metov, Američani pa kar 40, čeprav so branili mnogo bolj agresivno. Toda vzroke za poraz ne gre pripisati sojenju, temveč slabemu dnevu Magnifica in Rive (5:17 v metih) in katastrofalnemu začetku v drugem polčasu, potem ko so v prvem delu imeli Italijani tudi osem točk prednosti. Med boljšimi posamezniki velja omeniti Brunamontija, Dell'Agnella in Rusconija.

Italijani se lahko tolažijo z vestjo, da je v podobnem srečanju sovjetska reprezentanca s 93:88 klonila pred vseučiliščniki Las Vegasa.

Danes ponoči po našem času so Italijani igrali še tekmo proti peterki Michigan State, o kateri bomo poročali jutri.

Košarka: sinoči v tržaški športni palači Le lažji trening Cibone proti Stefanelu

STEFANEL - CIBONA 97:114 (47:55)

STEFANEL: Sartori 9 (3:5), Fischetto 12 (0:1), Bonino 26 (7:8), Ardessi 12, Riva 2, Lokar 5 (0:1), Cantarello 7 (1:2), Martini 6, Zarotti 5 (1:4), Tasso 13 (5:6).

CIBONA: Sunara 12 (2:2), Pavičević 16, Bečić 2 (0:1), Čutura, Anzulović 13 (3:4), Petrović 5, Vukičević, Ušić 10, Razić 19 (3:4), Arapović 12 (6:8), Terzić 2 (2:2), Cvijetićanin 24 (3:4).

SODNIKA: Tamaro in Bais iz Trsta; PON: Razić (40); 3 TOČKE: Ardessi 4, Fischetto 4, Bonino, Anzulović 2, Ušić 2, Petrović, Cvijetićanin, Lokar.

V prijateljski tekmi je zagrebška Cibona brez večjih težav odpravila tržaški Stefanel. Že v uvodnih potezah je bilo razvidno, da je bil to za Novoselovo ekipo le lažji trening: čeprav so Tržačani dali vse od sebe in dvakrat celo povedli (25:23 v 12. min. in 25:23 v 15. min.) je bila razlika v kakovosti obeh ekip tolikšna, da o zmagovalcu ni bilo nikoli dvoma. Maloštevna publika (prisotnih je bilo komaj kakih tisoč gledalcev) se je tako navdušila le ob nekaterih lepih potezah Cvijetićanina na eni strani ter Bonina in Fischetta na drugi strani. Dvažen Petrović je igral samo deset minut in od svojega repertoarja pokazal le nekaj lepih podaj, Čutura in Vukičević pa sploh nista stopila na igrišče. Novosel je dal največ možnosti za igranje mlajšim igralcem, med katerimi se je najbolj izkazal mladinski reprezentant Razić.

V Stefanelovih vrstah je zaigral precej boljše kot v prvenstvenih tekmah Tasso, medtem ko je Bonino potrdil svoje vrline: točen met in hitrost. Za Tanjevičeve varovance je bila tekma vsekakor dobra preizkušnja pred nedeljskim derbijem s pordenonskim Castorjem. Mladi igralci, kot so Lokar, Cantarello in Martini namreč potrebujejo predvsem veliko izkušenj proti bolj izkušenim in telesno močnejšim nasprotnikom. Doslej so namreč odlično igrali doma, veliko slabše pa na tujem. Za doseg drugega mesta na lestvici, ki zagotavlja ugodno izhodišče v končni prvenstva (prvo mesto je že oddano Citrosilu) pa je po našem

mnenju ob trinajstih ali štirinajstih zmagah na domačem igrišču potrebnih še vsaj pet zmag na tujem.

MARKO OBLAK

Že 75 držav na olimpiadi

LAUSANNE — Južnokorejski olimpijski odbor iz Seula je že prejel 75 vpisov držav na olimpiado, ki bo na sporedu prihodnje leto v Južni Koreji. Skupno je odposlal 167 vabil, vpisovanja pa se zaključijo 17. januarja prihodnjega leta.

UEFA: Soldà in Berthold diskvalificirana

ŽENEVA — Igralca Verone Soldà in Berthold sta bila izključena za eno kolo v evropskih pokalih. Nogometaša ne bosta mogla tako odigrati osmino finala pokala UEFA.

Košarka: All Star Game 1987

RIM — Tradicionalno srečanje med najboljšimi tujimi košarkarji A-1 in A-2 lige bo na sporedu v Palaeuru v Rimu ob 16.30.

Pogovor z Messnerjevim stalnim soplezalcem Hansom Kammerlanderjem

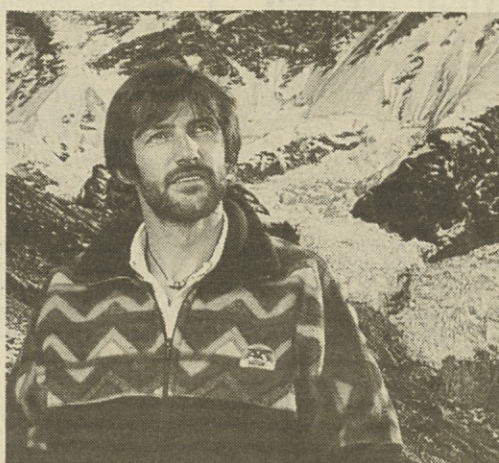
Vsakemu, ki se je kdaj bavil z alpinizmom ali se je vsaj zanimal za ta svojevrstni šport, je gotovo znana Messnerjeva knjiga Sedma stopnja. Prav v tej knjigi je verjetno največji alpinist vseh časov trdil, da bo zlorabljanje klinov, svedrovcev in podobnih tehničnih pripomočkov »ubilo« alpinizem. Stavek je jasno poveljeval takrat šele porajajoče se težnje »free climba« in predzno, revolucionarno odjeknil v alpinističnih krogih. Knjiga je izšla na začetku sedemdesetih let, se pravi v dobi »super direttissime«, ko nikomur niti na misel ni prišlo, da bi se odpovedal tehničnemu plezanju.

Petnajst let kasneje se je položaj bistveno spremenil. Prosto plezanje ni postalo le nova religija mladih alpinistov, temveč se je tudi razvilo v novo športno panogo, ki se kot taka strogo drži pravil in se že cepi v posamezne discipline. Strokovne revije so v zadnjih časih prepolne podatkov z raznih tekmovalnih in slik mišičastih atletov, ki se z enim samim prstom držijo v izredno previsni steni. Kaj pa alpinizem? Ta svojevrstna izguba časa, to osvajanje nepotrebnega - tako zelo priljubljeno gornišvo pri naših »pradedih« - gre počasi v pozabo.

Vprašali se boste, v kakšni zvezi je ta uvod z nedavnim predavanjem Hansa Kammerlanderja v kinodvorani Capitol, in vendar pozornemu

opazovalcu gotovo ni zbežalo, da je bilo med približno petsto prisotnimi zelo malo mladih climberjev. Nedvomno zanimivo predavanje je namreč pritegnilo veliko planincev in starokopitnih alpinistov, ne pa tistih, ki se aktivno bavijo s plezanjem in se kar gnetejo na Napoleonski cesti. Kje naj iščemo vzroke za tako brezbriznost mladih psevdualpinistov? Morda odklanjajo pasivno poslušanje in se raje posvečajo aktivnemu delovanju. Verjetno ni tako, saj so običajno prenatrpane dolomitske smeri letos žalovale za alpinisti. Za mnenje smo po predavanju poprosili prav Hansa Kammerlanderja, popolnega plezalca, ki se z enakim užitkom posveča osmi stopnji v plezalnih vrtcih kakor himalajskim osemtisočakom.

»Prosto ali bolje športno plezanje je samo po sebi zanimiv in prijeten šport, ki pa z alpinizmom, kot ga navadno pojmuje, nima nobene zveze. Pretirano zavarovanje s svedrovci je namreč omogočilo premagovanje izrednih težav, ni pa ustvarilo tiste psihične moči, ki jo nujno potrebuje vsak, ki se poskuša v zahtevnih stenah visokogorskega sveta. To je tudi razlog, zaradi katerega je večina mladih plezalcev enostavno obrnila hrbet goram in se posvetila varnejšim vzponom v dolini ali po tekmovalju v plezariji.«

Kako torej danes odgovarjaš stavku svojega soplezalca Messnerja, ki je pred petnajstimi leti trdil, da je prosto plezanje edina rešitev za nadaljnji razvoj gornišva?

»Popolnoma se strinjam z Reinholdovo trditvijo. Problem pa je v tem, da so ljudje zmnožili zlorabljanja tudi najboljše filozofije. Prosto ple-

zanje, ki ga je oznanjal Messner in pred njim drugi veliki alpinisti, daje zares možnost današnjim in bodočim plezalcem, da doživljajo enake občutke, kot sta jih na primer doživljala Baltat in Paccard, ko sta prva stopila na vrh Mont Blanca. Ljudje pa se s tem ne zadovoljijo. Na vse načine hočejo prekorati mejo nemogočega. Osebo mislim, da je današnje plezanje brez vsake nevarnosti popolnoma enako tistemu v petdesetih in šestdesetih letih, ko so skušali s klini in lestvicami premagati najbolj gladke stene.«

Hans Kammerlander je predaval o sedmih osemtisočakah, ki jih je skupaj z Messnerjem zmogel v zadnjih petih letih. Z besedo in diapozitivni nas je popeljal v začarani svet himalajskih vrhov od Pakistana do mitičnega Nepala. Vprašanje o načrtih za bližnjo bodočnost je bilo skoraj obvezno.

»Letos sem dokončal svojo prvo knjigo, zato se s plezanjem sploh nisem bavil. Za naslednje leto pa imam dokaj zahteven program. Najprej se bom januarja odpravil v Patagonijo, nato pa spet v Himalajo, in sicer na Manaslu ali pa Kanchenjungo. Trenutno pa skrbno treniram, tako da vsaj dvakrat tedensko plezam v vrtcu blizu domačega kraja.«

DAVOR ZUPANČIČ

trener ivan furlanič o tekmah farca mebla

Usoden slab sprejem servisa

Vsako gostovanje prinaša precej nevšečnosti. Drugo gostovanje naše združene šesterke Farco Meblo pa je imelo še nekaj dodatnih. Poškodbi Maverjeve, ki jo je igrala staknila pred mesecem in jo žal še ovira, moramo dodati še poškodbi ramen Žerjalo in Nacinovijeve med tednom, težave D'Ambrogiove z zobmi in še rahlo poškodbo ramena Slavčeve tik pred pričetkom srečanja v Coneglianu Venetu. Tem objektivnim težavam - mikrotavam - moramo dodati še hujše psihično stanje, ki so ga morale naše igralke premagati med tednom po šoku v domačem nastopu z Randijem Sangiorgino. Ob vsem tem pa ne gre še pozabiti, da je Farco Meblo igral z nasprotnikom, s katerim ima doslej negativen obračun. Kljub vsem tem nevšečnostim, ki jih moremo jemati samo kot delno opravičilo za poraz, lahko mirne duše trdimo, da bi lahko sedaj imela naša ekipa 4 in ne 2 točki, ker je bil sobotni nasprotnik v letošnji zasedbi, tako kot se je predstavil na igrišču, premagljiv tudi na domačih tleh. V prvih dveh kolih je izgubil doma z ekipo Capelari iz Verone ter s CUS sredi Padove in je bil pred neposrednim obračunom z našimi še bolj na »tleh« kot gostje.

Nekoliko spremenjena postava Farca Mebla je proti varovankam novega trenerja Glaucia Sellana pričela sila nezanesljivo. V največji meri po lastni krivdi, ne pa zaradi dobre igre gostiteljic. Najbolj nevarna med temi je bila Carla Busetti, tako pri tolčenju iz prve, kot tudi iz druge linije, samozavestno je igrala v polju in tudi s servisi nam je povzročila kar precej preglavic. Na tej tekmi je bil odločilen igralni element servis. Odbojkarice Farca Mebla so v Coneglianu sicer zgrešile manj servisov kot v prvih dveh nastopih, a naše serviranje žal ni bilo tako nevarno, še zlasti, če ga primerjamo s serviranjem gostiteljic. Domača ekipa je samo s servisom dosegla 25 od 57 točk. Ključ zmage je bil prav v tem. Mi pa smo dosegli neposredno s servisom le 6 točk. Sprejem servisa je bil usoden v vseh treh izgubljenih nizih, kljub temu, da so bile odbojkarice Farca Mebla v ostalih igralnih elementih boljše. To je po porazu skromna uteha, a obenem tudi najboljši pokazatelj, kateremu elementu na treningu posvečati večjo pozornost. Od 97 nasprotnikovih servisov, smo jih dobro sprejeli (se pravi, da je Mira Grgič lahko zalagala naš napad z dobrimi žogami) samo 48. Za ostalih 24 žog je bilo potrebno na vrat na nos »leteti« po igrišču, a naš napad je bil v tem primeru tak, da nasprotniku ni bilo težko organizirati neustavljive protinapada.

trener zvonko brožič o valovih tekmah

Za nas tekma ključnega pomena

Sobotno srečanje proti ekipi ASFJR iz Čedad je bilo za nas ključnega pomena, saj smo morali zmagati za vsako ceno. Predvsem je šlo za položaj na lestvici, ki bi postal, v primeru poraza, dokaj zaskrbljujoč. Nam nenaklonjen izid proti ekipi, ki je enakovredna naši šesterki, bi se odražal tudi na moralno igralcev samih, kar bi nedvomno škodilo v nadaljevanju prvenstvene poti. Ti razlogi so botrovali, da smo srečanje začeli precej živčno, saj smo se dobro zavedali, da je bila za nas zmaga izredno pomembna.

Kot sem povedal, začeli smo psihično obremenjeni, kar je bilo razvidno v igri, ki je bila dokaj raztrgana in polna nepotrebnih napak. V želji, da bi nasprotnika čimprej spravili na kolena, smo opravili veliko nerodnosti in čedajcem dali možnost, da so v prvih treh setih osvojili kar dve igri. Prepričan sem, da bi z nekoliko več preudarnosti srečanje lahko končali pred petim setom, in sicer ob rezultatu 3:1 v našo korist. Kljub spodrsrljaju pa smo tako v četrtem kot v petem nizu potrdili večjo odločnost od nasprotnika in to je bil tudi glavni vzrok za zmago. To pa ne pomeni, da smo imeli lahko pot, saj smo v petem setu, ob stanju 7:1 v našo korist, izgubili vso prednost, kar je pomenilo, da nismo znali

odločno stisniti zobe in spraviti nasprotnika v krizo.

S tehničnega vidika velja povedati, da je tokrat že od vsega začetka Palin igral v krilnih pozicijah, Petejan pa na centru. To se nam je zelo dobro obrestovalo, še posebno v zadnjih treh setih, ko je bil Palin, ob dobrem podajanju, gotovo med najboljšimi na igrišču. Ob njem moram omeniti tudi Allescha, ki je dobro igral v polju. Potencialno smo torej dokaj solidna ekipa, seveda pod pogojem, da naši napadalci dobijo primerno podane žoge.

Drugo, kar me precej čudi, je serviranje valovcev. Moram povedati, da na treningih servirajo izredno učinkovito, medtem ko na tekmah se ves ta potencial razblini. Očitno je to problem bolj psihološkega kot tehničnega značaja.

O čedajski ekipi naj rečem le to, da ima nekaj izkušenih igralcev, dokaj pomankljivi pa so v psihofizični pripravi, kar se je še posebej pokazalo v sklepnem delu srečanja.

V soboto odpotujemo v Motto di Livenza, kjer nas čaka dokaj zahtevna preizkušnja proti ekipi, ki je med glavnimi kandidati za napredovanje. Z naše strani bomo dali vse od sebe, da pripravimo presenečenje kola. Če pa bomo uvideli, da je nasprotnik premočen, bomo to srečanje izkoristili za utrjevanje shem in za vključevanje mlajših igralcev v prvo postavo.

šport na primorskem

Nogometaši so končali jesenski del prvenstva

Nogometaši v slovenski ligi so končali tekmovalno jesensko delo prvenstva.

Koper je z zmago z 2:0 proti Elcroju izenačil po številu točk z Ljubljano in je na drugem mestu. Vozila so nekoliko razočarala, saj so doma igrala le neodločeno 1:1 s Triglavom, Izola pa je ponovno izgubila, tokrat v Rogaske Slatini z 0:1. Tekmovanje v conski ligi je bilo končano že prej, v primorski ligi pa je bilo na sporedu 10. kolo. Z zmago proti Renčam se je Adria povzpela na prvo mesto.

Vse tri drugoligaške odbojkarke ekipe s Primorskega so izgubile z 0:3: odbojkarji Salonita v Osijeku, Novogoričanke na Bledu in Koprčanke v Trogirju proti Kaštelu. Le odbojkarji Izole v republiški ligi so bili uspešni v tekmi proti Sempetru.

S tekmovaljem v 2. zvezni ligi so nadaljevale namiznoteniške igralke Primex Vrtojbe, ki so doma premagale Borca iz Travnika, izgubile pa z ekipo Rade Licina iz Banjaluke. Polovičen

uspeh so dosegli tudi kegljači ajdovske Tekstine - premagali so Zantaliho in izgubili srečanje s Kanditom.

V republiški rokometni ligi za ženske je bil na sporedu primorski derbi, v katerem so Ajdovke premagale Burjo. Pri moških je Jadran dosegel zmago nad Bankovci, medtem ko so Ajdovci ostali praznih rok na Prulah.

Košarkarji Postojne so v tekmi republiške lige premagali Helios, tekma v Slovenskih Konjicah med domačinom Cometom in Novo Gorico pa se je končala z zmago domačinov. (DK)

Srečanje šahistov

Da bi popestrili šahovsko življenje v Sežani, je domače šahovsko društvo v okviru praznovanja dneva carinskih delavcev priredilo prijateljski šahovski dvoboj med člani ŠD Sežana in šahisti Carinarnice Sežana.

V dvoboju na osmih šahovnicah so zmagali predstavniki ŠD Sežana s 34,5:29,5.

sredi tedna pod košema

Raje originalnost

Proces treniranja mladih športnikov je za slehernega trenerja privlačno delo prav zaradi nekaterih posebnosti in značilnosti, ki jih pri upravljanju z zreliimi tekmovalci navadno opusti ali pa se jim posveča v znatno manjši meri. Eno izmed temeljnih izhodišč za športnega pedagoga je načelo usmerjenosti k cilju, kar pomeni, da mora trener pri načrtovanju celotnega trenajnega procesa in vsebine le-tega, vsaj približno vedeti, kaj hoče doseči. Pravimo približno, zato ker je človek tako ustrojeno bitje, da je nemogoče natančno predvideti končne stanja oziroma rezultata celotnega procesa; možna je le približna napoved. Košarka se v tem bistveno ne razlikuje od ostalih športnih panog, jasno pa je, da je uravnavanje dejavnosti skupine ljudi bolj zapleteno od dela s posameznikom.

Številne mladinske postave slovenskih klubov, ki nastopajo v različnih mladinskih prvenstvih, predstavljajo bližnjo ali daljnjo bodočnost zamejske košarke, v kateri je združena ekipa Jadrana že nekaj let povzela, poleg ostalega, tudi vlogo enote za primerjanje uspešnosti na tem področju. Trenutno sta vodilni mladinski postavi pri nas kadetski vrsti Jadrana Farco in Bora Adriaimpex. Verjetno bodo iz vrst navedenih ekip (morda pa tudi iz drugih moštev) izšli tisti posamezniki, ki naj bi nadaljevali uspešno pot njihovih predhodnikov - sedanjih Jadranskih košarkarjev. Pravimo verjetno, ker to sploh ni gotovo. Če pogledamo nekoliko nazaj, so pri Jadranu nosilci igre tisti igralci, ki so to bili že v svojih mladinskih in zgodnjih članskih letih. Povsem naravno in človeško je, da se primerja preteklost in sedanjost jadrancev s sedanjostjo mlajših rodov, vendar to ni pravično. Predvsem ne za mlade košarkarje v razvojni fazi, ki jih znova in znova približujejo obstoječim modelom in vzornikom. Mogoče bodo zdajšnji kadeti celo uspešnejši od Jadrana, mogoče pa ne. Prav pa bi bilo, da jih trener in opazovalci obravnavajo kot samostojne osebnosti in da prvi naprej razvijajo njihove sposobnosti brez želje po ustvarjanju živih posnetkov že obstoječih originalov. (Cancia)

ob robu naših nogometnih igrišč - ob robu naših nogometnih igrišč

Robert Candotti (Vesna): »Preseneča me, da smo prvi«

Za naše enajsterice je tokrat bila res črna nedelja. Razen v Doberdolu, kaže, da ni bilo preveč nasmejanih obrazov. Edino zmago je namreč izbojevala Mladost, sicer proti skromni Chiarboli. Od ostalih naših ekip jih je kar šest igralo neodločeno tri pa so izgubile.

Na Goriškem Sovodnje še vedno zasledujejo prvo zmago. Juventina pa je s četrtem remijem še vedno na sredini lestvice. Na Tržaškem se v 1. amaterski ligi nadaljuje negativna serija Primorja v gosteh. V 2. amaterski ligi pa se je s prvim porazom končala zlata serija pozitivnih nastopov Zarje, ki je trajala osem tednov. S tretjim zaporednim porazom pa je Kras potrdil, da je trenutno v krizi. Po štirih zaporednih zmagah je neodločen izid iztržila Vesna, ki je z osvojenjo točko ohranila prvo mesto na lestvici.

V 3. amaterski ligi pa so bile zadnje minute (in to že tretjič) usodne za Primorec. Tudi Gaja, čeprav je v nedeljo dala kar tri gole, se je morala zadovoljiti z neodločenim izidom. Z remijem brez gola pa so Brežani potrdili, da tudi na domačih tleh ne igrajo več tako nezbrano kot v prvih nastopih.

Iz teh podatkov bi lahko sklepali, da trenutno še najbolje gre Vesni. Zato smo se obrnili do 21-letnega nogometaša Roberta Candottija, ki nastopa s člansko ekipo Vesne že od sezone 81/82 in bo kmalu praznoval svoj stoti prvenstveni nastop v članski ekipi. Roberto igra že šesto prvenstvo z Vesno (v sezoni 82/83 je bil na posojilo pri Opicini Supercaffè, kjer je igral v deželni prvenstvu naraščajnikov) in zato dobro pozna vse probleme društva. Naš pogovor smo začeli kar pri perečem stanju poškodb in izključitev.

»Po hladni prhi, ki nas je doletela pred dvema tednoma, ko je bil med tekmo z Buttriom izključen naš kapeitan Fabio Candotti, katerega so nato diskvalificirali za tri tedne, so se poškodbe vrstile kot na tekočem traku. Že prejšnjo nedeljo zaradi močnega udarca, ki sem ga dobil v rebra, nisem igral in verjetno še dve nedelji bom moral počivati. Naldi in Barilla sta se poškodovala prejšnjo nedeljo v Miljah. Medtem ko za Barillo se upa, da bo igral že prihodnjo nedeljo, Naldija verjetno ne bo na igrišču, ker čuti bolečine v kolenu in hrbtu. Poleg tega

pa je Picchieri dobil četrti opomin, kar pomeni, da bo izključen. Omeniti moramo še, da je pred tremi tedni odpotoval na sluzenje vojaškega roka branilec Švab. Pri vojakihi pa je letos še branilec Niko Sedmak. Pomožni trener Miozzo, ki nadomešča obolelega Petagno, bo zato imel v nedeljo velike težave za sestavo ekipe. To je res škoda, da prav sedaj, ko smo se povzpeli na vrh lestvice, nas pestijo poškodbe in izključitve. Če bomo uspeli

prebiti ta težek trenutek, pomeni, da si res zaslužimo mesto vodilnega na lestvici.«

Kako pa ocenjuješ letošnje prvenstvo, posebno pa svojo ekipo, Kras, oziroma Zarjo?

»Mislim, da je prvenstvo še kar ize-načeno. Posebno glede napredovanja bo odločitev verjetno padla šele v poslednjem kolu. Glede izpada pa Stock in San Nazario imata že skoraj zapečaten usodo. Kdo bo tretji kandidat, pa je prezgodaj napovedati. Pripomniti sicer moram, da je nivo igre v tem prvenstvu precej padel, ker ni več kvalitetnih nogometašev. Kar se tiče Vesne, sem z uvrstitvijo zelo presenečen, saj smo precej menjali ekipo. Z borbenostjo in zavzetostjo od samega začetka se nismo ustrašili nobenega nasprotnika in zato smo sedaj povsem presenetljivo sami na vrhu lestvice. Kar se tiče Krasa in Zarje, lahko rečem, da sta obe solidni ekipi. Zarja je dosegla res dobre rezultate, Kras pa me je v tem delu morda nekoliko razočaral.«

BRUNO RUPEL

obvestila

AD BOR INFORDATA
v soboto, 21. t. m., ob 17. uri bo na stadionu »1. maj« občini zbor AD BOR Infordata. Vabljeni člani in atleti.

KK BOR
priredi ob sobotnem gostovanju v Roncade (Treviso) za Borovo tekmo D lige avtobusni izlet. Razpoložljivih je še nekaj mest na avtobusu. Interesenti naj se zgledajo ob večernih urah na tel. 416948.

TPK SIRENA
sporoča urnik zimskih treningov za kategorije: optimist, europa in laser - celodnevni nedeljski treningi od 10. ure dalje, medtedenski treningi ob sredah od 17. ure dalje. Treningi so na društvenem sedežu.

Uspel sejem smučarske opreme

Posnetka z uspelega sejma smučarske opreme v Križu (levo) in v Nabrežini (desno)

Pogovor s Krasovim trenerjem

Vojko Lazar: »Za rokomet vse večje zanimanje«

Edino športno društvo, ki se v zamejstvu ukvarja z rokometom, je Kras Trimac iz Zgonika.

Ekipo, ki ima realne možnosti, da bi dosegla kak uspeh, vodi priznan in izkušen rokometar Vojko Lazar (letnik 1954) iz Hrplj.

Vprašali smo ga, kako je on začel z rokometom in kaj misli o rokometu pri nas.

»Z rokometom sem se začel ukvarjati pri enajstih letih v pionirski ekipi RK Jadran iz Hrplj. V kasnejših letih smo s to ekipo večkrat napredovali in se končno uvrstili v drugo zvezno jugoslovansko ligo, v kateri smo se nekaj časa borili celo za sam vrh. V tej ligi sem igral do mojega odhoda v Italijo leta 1983. Tu sem igral v ekipah Verone in Padove do leta 1986, ko sem prenehal z aktivnim igranjem,« je uvodoma rekel Krasov trener Lazar. »Rokomet mi je v življenju pomenil veliko veselje, in ko bi spet odločal o športni karieri, bi se spet odločil za ta šport.«

Kaj pa z rokometom v Italiji?
»V Italiji je rokomet bolj na nizki ravni, čeprav je v zadnjih letih opazen določen napredek. To je posledica boljšega dela v klubih in igranja tujcev v italijanskem prvenstvu. Problem predstavljajo sodniki, ki so, razen izjem, daleč pod potrebno kvaliteto.«

In o zamejskem rokometu?
»Kar se zamejskega rokometu tiče, z veseljem ugotavljam, da je zanimanje za ta šport čedalje večje. Pogoj za razvoj zamejskega rokometu pa je vsekakor delo z najmlajšimi. Glede Krasa moram povedati, da je ekipa še mlada, fantje pa so v glavnem disciplinirani in pripravljeni delati. Z vestnim in marljivim delom bodo prišli tudi rezultati. Treniramo trikrat tedensko in odigrali smo že veliko številu prijateljskih tekem. Upam, da bomo dvignili svojo formo na potreben nivo še pred prvenstvom.« (Pjotr)

V prijateljski tekmi

Lepa zmaga krasovcev

PARTIZAN - KRAS TRIMAC 24:26 (15:10)

KRAS TRIMAC: Klinc, Fonda, Raseni 7, Predoncani 1, Sardoč 3, Kozlovič 3, Grilanc 2, Milič 1, Gruden 2, Simoneta, Pegan, Doljak, Sosič 7.

Krasovci so z zmago spet potrdili, da so kvalitetna ekipa. Po bledem prvem polčasu so naši fantje stisnili zobe in s postrtovalno igro nadigrali nasprotnike.

Najboljši med krasovci je bil nedvomno Sosič, Raseni pa se je spet izkazal kot »motor« ekipe. (Pjotr)

Naročnina: mesečna 13.000 lir - celoletna 156.000 lir; v SFRJ številka 250 - din, naročnina za zasebne mesečno 2.000 - din, trimesečno 5.000 - din, letno 20.000 - din, upokojenci mesečno 1.500 - din, trimesečno 3.750 - din, letno 15.000 - din. Za organizacije in podjetja mesečno 3.000 - din, letno 30.000 - din, nedeljski letno 4.000 - din.

Poslani tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska, Trst 13512348

Za SFRJ - žiro račun 51420-603-31593
ADIT 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II. nad. - telefon 223023

Oglaš - Ob delavnikih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 60.000 lir. Finančni in legalni oglaš 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 30.000 lir. Mali oglaš 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 30.000 lir. Osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu. Oglaš iz dežele Furlanije-Juljske krajine se naročajo pri oglasnem oddelku PUBLIEST - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 775275, ttx 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.

primorski dnevnik

19. novembra 1987

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 764832 (4 linije) - Tlx 460270
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
ČEDAD - Stretta De Rubels 20
Tel. (0432) 731190

Odgovorni urednik Bogumil Samsa

Izdaja
in tiska

ZTT
Trst

PIEG

Član italijanske
zveze časopisnih
založnikov PIEG

Ugrabitev milijarderjeve hčerke pretresla Španijo Zapadel rok za izplačilo odkupnine Nakačani v skrbeh za Melodie

MALAGA — Elitna družba milijarderjev, ki ima na slovi Costi del Sol svoje sanjske vikend hišice, zaskrbljeno sledi razvoju ugrabitve male Melodie Nakačanove. Deklico so ugrabili prejšnji teden, prav sinoči pa je zapadel zadnji rok za izplačilo visoke odkupnine. Družina te odkupnine ni izplačala, češ da ne razpolaga s tolikšno vsoto denarja, ugrabitelji pa so menda nekoliko popustili in izjavili, da bi se lahko domenili tudi za pet milijonov dolarjev (približno sedem milijard lir) odkupnine. Policija je medtem delno ovrgla domnevo o teroristični akciji in skrbila preiskavo na ožje kroge poklicnih kriminalcev.

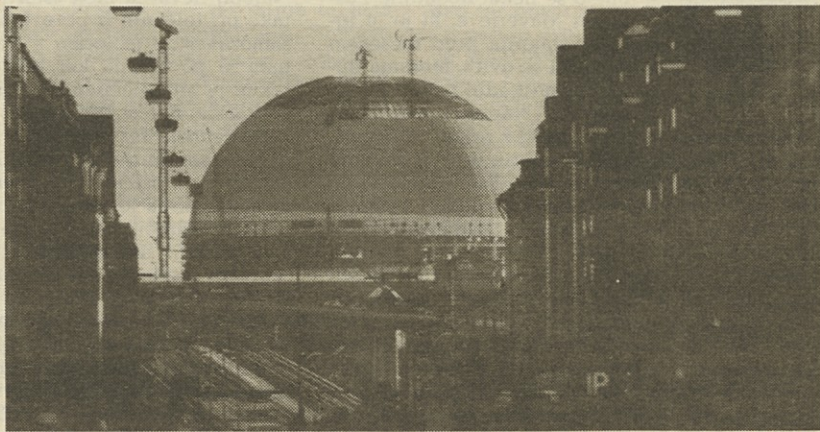
Pogajanja za življenje Melodie so vsekakor izredno težavna. Ugrabitelji telefonirajo zdaj temu časopisu zdaj onemu radiu, staršem pa pošiljajo fotografije petletne hčerke in pramene njenih las. Policija si zama prizadeva, da bi tisk dajal čim manj poudarka zapleteni ugrabitvi, saj so se ugra-

bitelji izkazali za prave megalomane, ki bi radi s svojim zločinskim dejanjem pritegnili svetovno pozornost.

Sicer pa sta že zakonca Nakačan dovolj zanimivi osebi, predvsem seveda za novinarje bulvarnega tiska. Mati ugrabljene deklice, korejska pevka Kimera, velja v domovini za pravo čudo, saj je zapisana celo v Guinnessovi knjigi rekordov kot ženska z najvišjim glasom na svetu. Njen mož Raymond, znan milijarder, pa se menda ne more ponašati z brezhibno preteklostjo. Nanj so se spravili novinarji neodvisnega lista Diario 16, ki so v obsežnem članku navedli nekaj negovih »prekrškov«. V šestdesetih letih se je menda v Londonu ukvarjal s prostitucijo, trgoval z zlatom in dragulji ter imel nekajkrat opravka z detektivi Scotland Yarde.

Nakačan je vse te vesti zanikal in ostro kritiziral javna občila, ki si višajo naklado s takimi lažnimi informacijami.

Največji športni balon

V južnem delu Stockholma bodo kmalu dogradili večnamensko športno dvorano v obliki balona, ki bo visok nič manj kot 85 metrov (Telefoto AP)

V Etiopiji živež gnije v pristaniščih Usoda italijanskih tehnikov negotova

ADIS ABEBA — V Etiopiji ni še nihče prevzel odgovornosti za ugrabitev Salvatorija Barona in Paola Biellinija, poznavalci razmer pa utemeljeno sumijo, da so jih ugrabili gverilci Revolucionarne stranke etiopskega ljudstva (EPRP). V to je prepričana tudi Julia Taft, direktorica Ameriškega inštituta za mednarodno pomoč, ki je ob povratku iz Etiopije povežala ugrabitev italijanskih tehnikov z zadnjim napadom na tovornjake Mednarodnega rdečega križa. Politično vodstvo EPRP je namreč takrat javno priznalo napad na 23 tovornjakov, ki je peljalo 450 ton pomoči v hrani sestradanim prebivalcem severnega dela Etiopije. Očitno so pač hoteli izbiti sodu dno, saj z napadom na tovornjake s pomočjo v hrani zlahka dosežejo dva učinka: priklicajo pozornost mednarodne skupnosti na vprašanja, ki so jim pri srcu, in preprečijo, da bi zunanja pomoč ojačala Mengistujev režim.

Mnogi so sicer tudi prepričani v dejstvo, da se vlada v Adis Abebi sploh ne trudi preveč, da bi pomagala prebivalcem, ki niso bili nikoli navdušeni nad domačimi politiki. Puščice v loku tistih, ki se ogrevajo za to trditev, daje tudi dejstvo, da je cesta med Asmaro, na severu Eritreje, in Mikelo, kjer je lakota najhujša, že dva tedna zaprta. Mnogi se zato bojijo, da bo tudi tokrat, kot se je sicer že zgodilo v letih 1984-85, hrana ostala v pristanišču in tam segnila, več milijonov ljudi pa bo od glada umrlo.

Kakorkoli že, usoda italijanskih tehnikov je neznana. Italijanski veleposlanik v Adis Abebi pa je baje od oblasti dosegel vsaj to, da ne bodo streljali na gverilce, če bodo ti imeli v rokah ugrabljeno tehniko. Vseh sedem tehnikov, ki je bilo zaposlenih na razvojnem programu v etiopski pokrajini Gojam pa je zapustilo gradbišče in se umaknilo v bolj mirne kraje.

Prihodnje leto bodo odstranili strupeni tovor Brigitte Montaneri

ZAGREB — Strupeni tovor z italijanske ladje Brigitte Montaneri, ki se je potopila pred tremi leti nedaleč od Murterja, ne predstavlja neposredne nevarnosti, do pomladi 1988 pa ga bodo povsem odstranili.

Iz splitskega Brodospasa je prišla vest, da so razbitine z več kot tisoč tonami vinilklorid monomera včeraj na globini 80 metrov s pomočjo dveh vzgonskih cilindrov zravnali. Ta gotovo najnevarnejša akcija v sklopu končne odstranitve ladje in sanacije nevarnega tovora je bila izvedena zelo uspešno. Zdaj obstajajo vsi pogoji za sprejetje končne odločitve, pravi direktor TOZD »Reševanje in vleka« Drago Tudić. V bližnjem pristanišču v Vodicah skupina ladij potapljačev in strokovnjakov čaka na ugodnejše vremenske razmere, ki bi omo-

gočile preučitev stanja potopljene ladje in štirih tankov s strupeno kemikalijo. Potem se bodo odločili za morebitno izvlačenje ladje, ali pa vsaj za prestavitev na manjšo globino, kjer bi lahko kemikalijo pretočili ali pa učinkovito uničili.

Tako so zanikane različne netočne informacije v delu tujega tiska o možnosti ekološke katastrofe, in tudi o možni ogroženosti turistov na Jadranu. Govorice, ki vznemirjajo tuje turiste, bi seveda lahko vplivale na njihovo odločitev glede letovanja. Odgovorni republiški hrvaški organi so zato zainteresiranim tujim institucijam pripravljali omogočiti vpogled v varno stanje in v akcijo, s katero rešujejo problem potopljene ladje. (dd)

Odmor v južnem Libanonu

Palestinski gverilec počiva poleg puškomitraljeza, najbrž ima vojne čez glavo (AP)

Zajcev - »Rdeči Dior« zmaguje

MOSKVA — Kadar smo govorili doslej o visoki modi v svetu, smo imeli v mislih vedno francosko, italijansko, morda še angleško modo; ostale države so bile samo tiste, ki so izdelke modnih ustvarjalcev iz teh držav kupovale, niso pa v svetu visoke mode kaj več pomenile.

Sedaj se je imenom ustvarjalcev visoke mode v svetu pridružil tudi Moskovčan Vjačeslav Mihajlovič Zajcev, ki je vsem znan kot Slava Zajcev ali z vzdevkom Rdeči Dior.

In kar naenkrat se je začelo v svetu mode govoriti o tem modnem ustvarjalcu, ki že vrsto let dela na področju mode, a si je šele pred kratkim priboril naslov umetnika visoke sovjetske mode, človeka, ki lahko dvakrat tedensko prikazuje svoje modele na revijah v Domu mode v Kremli in ima že velike ponudbe za izvoz svojih izdelkov v Ameriko in še druge države in kontinente. V kratkem bo razstavljal v Münchnu; tesno sodeluje s številnimi priznanimi modnimi kreatorji, predvsem Parizanom P. Cardinom. Prikazal je modo, ki se sicer drži nekaterih pravil in principov visoke mode zahodnih držav, vendar pa je v svoje kreacije vnesel rusko dušo, čar miline in sanjivosti tam živečih narodov ter spomin na ornamente in bogastvo oblačil iz časov Borisa Godunova.

Sovjetska tekstilna in konfekcijska industrija se sicer še ne ravna po njegovih zamislih in pravilih; vendar pa je

že opaziti, da je močno prevzel sovjetsko žensko, ji razgrnil svet lepote, privlačnosti in ji pokazal, kaj lahko pomeni moda, če je pravilno podana in usmerjena.

Okrog 600 sodelavcev je že zaposlenih v Domu mode in vse kaže, da se bo to število v prihodnje še povečalo.

»Nič me ne moti, da nisem tako plačan kot moji kolegi na Zahodu. Denar ni vse. Tudi se pri svojem ustvarjanju ne sprašujem, če bodo moje modele nosile debele ali vitke ženske, majhne ali velike. Vsem so moje kreacije namenjene. Od posameznice je odvisno, da najdejo sebi primeren model, primerno barvo, primeren stil,« je dejal Zajcev.

Raisa Gorbačova baje še ni med njegovimi klientkami. To je že zanimalo Američanke, ki se sprašujejo, če bo ta spremljala svojega moža, ko bo na uradnem obisku v ZDA, in kakšna bo ob tej priložnosti njena garderoba.

Eksperti za modo in modni novinarji, ki so si ogledali revije tega novega zvezdnika mode v Moskvi, so bili navdušeni. Navdušile so jih lepe manekenke, navdušile so jih barve modelov, navdušil jih je njegov poseben stil, ki je sicer naravnost na Zahodu, vendar ima toliko svojih lastnosti in prvin, da ga ni mogoče uvrstiti kar tako med druge, temveč ohranja svojo izrazitost in ima zato lepo prihodnost pred seboj. (N. L.)

JO / MESTO CVETJA

Piše in riše: Matjaž Učakar

● Adriano Biasutti

NADALJEVANJE S 3. STRANI

ni ravni. Uspešno smo v te napore angažirali italijansko Unijo in Tržaško ljudsko univerzo.

Kulturno sodelovanje med deželama je nedvomno premalo razvito. Hkrati se kulturne ustanove obeh manjšin soočajo s številnimi, predvsem finančnimi problemi. Kako boste pristopili k reševanju njihovih težav? Je mogoče skupno najti ustreznejše rešitve?

Biasutti: »Na področju kulturnega sodelovanja ostaja še veliko možnosti. Že obstajajo dokaj pozitivne kulturne izmenjave, ki jih krepim prav prisotnost manjšin. Menim pa, da moramo razširiti področja sodelovanja in ne pristajati samo na tradicionalne zvrsti, kot so glasba, likovna umetnost in književnost. Odpirajo se nove možnosti, na primer na področju znanstvenih raziskav in tehnoloških inovacij. To so možnosti, ki bi jih morali izkoristiti, čeprav ne moremo zmolčati finančnih vprašanj, ki lahko postanejo zaviralni element še tako dobrih zamisli. Če bomo skupno delali, kot to že delamo v okviru skupnosti Alpe Jadran, bomo brez dvoma lahko našli rešitve, ki nam bodo omogočile, da pospešimo sodelovanje: bodisi s pomočjo manjšinskih dejavnosti bodisi v sodelovanju z javnimi ustanovami obeh Dežel.«

In za konec še vaša osebna ocena o pomenu srečanja novinarjev ob meji in vaši obeti za leto 1988?

Biasutti: »Srečanja med predstavniki množičnih občil, ki delujejo v dveh bližnjih, čeprav različnih stvarnostih lahko samo pozdravimo. Potrebno je da se dobro poznamo, če želimo sodelovati in če se poznamo se lahko izognemo nesporazumom in premostimo težave, ki se sproti zastavljajo. Dokaz tega smo imeli tudi lani med incidentom v Tržaškem zalivu. Če lahko izrazim željo, naj povem, da bi bilo dobro, če bi italijanski časopisi, te pač najbolj poznam, posredovali več novic (tudi s področja kronike in kulture) o tem, kar se dogaja v bližnjih deželah in v skupnosti Alpe Jadran.

Menim, da se iz danih odgovorov že oblikuje dovolj jasek okvir o tem, kako si zamišljam razvojne možnosti na tem obsejnim področju. Želim pa poudariti dve stvari. Prvič da bi se Jugoslavija rešila iz gospodarske krize, kar pomeni da ne bi več oškodovali obmejnih odnosov, ki se odvijajo na različnih področjih. Ker se obračam na dva časopisa, ki izpolnjujeta pomembno informacijsko vlogo v korist dobrega sosedstva, želim izreči željo, da bi našli pravično rešitev za vsa zapletena vprašanja, s katerimi se srečujeta manjšini, ki živita na obeh straneh meje.